

Møte torsdag den 11. mai kl. 10

President: H a n s J . R ø s j o r d e

D a g s o r d e n (nr. 77)

1. Debatt om kommunal- og regionalministerens redegjørelse om distrikts- og regionalpolitikken (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 4. mai 2000)
2. Interpellasjon fra representanten Lars Rise til kommunal- og regionalministeren:

«Oslo har som landets hovedstad en rekke oppgaver å løse i tillegg til de oppgaver kommuner og fylkeskommuner for øvrig står overfor. Oslo har spesielle utfordringer når det gjelder oppvekstvilkår for barn og unge, sosiale problemer, rusmisbruk, psykiatri og kriminalitet. Oslo har også særskilte utfordringer knyttet til universitet og høyskoler, kollektivsatsing og problemene med å være knutepunkt for trafikk fra hele landet. Disse utfordringer fanges i liten grad opp i gjeldende inntektssystem. Bortfallet av selskapskatt, samt reduserte skatteinntekter for øvrig, har medført at Oslo i henhold til regnskapstall for 1999 har tapt omkring 756 mill. kroner.

Hva vil statsråden gjøre for å tilpasse inntektssystemet slik at det bedre fanger opp Oslos særskilte behov?»

3. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om utbygging og drift av Ringhorne (Innst. S. nr. 148 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 36 (1999-2000))
4. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal om delprivatisering og børsnotering av Statoil (Innst. S. nr. 164 (1999-2000), jf. Dokument nr. 8:52 (1998-1999))
5. Interpellasjon fra representanten Jan Tore Sanner til miljøvernministeren:

«Norge har som naboland til Russland et særlig ansvar for, og interesse av, å bidra til å løse de store miljøproblemene landet står overfor. Dette gjelder særlig i Nordvest-Russland. Regjeringen Syse avsatte 300 millioner kroner for å redusere svovelutslippene i industribyen Nikel, like ved den norske grensen. Etter 10 år står disse midlene fortsatt ubenyttet. Dette kan dels skyldes problemer på russisk side, men også manglende prioritet fra norske myndigheters side. I Budsjett-innst. S. nr. 9 (1998-1999) bad en samlet komite, med unntak av Fremskrittspartiet, om at det ble satt fortgang i dette arbeidet, og komiteen åpnet for at midlene kunne brukes til andre miljøtiltak på Kolahalvøya. Vil statsråden nå ta opp denne arven etter Syse-regjeringen og gi høy prioritet til arbeidet, slik at man kan komme i gang med å redusere miljøproblemene i Nordvest-Russland?»
6. Referat

*Minnetale over tidligere stortingsrepresentant
Aud Solveig Gustad***Presidenten:** Ærede medrepresentanter!

Tidligere stortingsrepresentant Aud Gustad er død, 83 år gammel.

Aud Gustad ble født 1. mai 1917 i Trondheim.

Etter endt utdanning arbeidet hun som journalist i Ny Tid i Trondheim. Hun arbeidet deretter som telefonist, kontorassistent og bokhandler før hun begynte som fylkessekretær i Trøndelag avdeling av Landsforeningen for Hjerte- og Lungesyke.

Aud Gustad møtte som vararepresentant til Stortinget for Sosialistisk Venstreparti fra 1973 til hun rykket opp som representant ved Kai Øverlands død i 1975. Fram til 1977 var hun medlem av sosialkomiteen. Hun hadde en rekke verv i parti, organisasjoner og foreninger. Hun tok også på seg flere offentlige verv. Gustad var varamedlem og medlem til Trondheim bystyre fra 1972 til 1977.

Aud Gustad var et tvers gjennom sosialt menneske. Hun var positiv og brukte alltid nåtiden som bakteppe for å se framover. Hun var også helt og fullt et politisk menneske, og hun var overbevist sosialist. De svake i samfunnet var alltid målgruppe for hennes arbeid, i hennes yrke og i hennes politiske arbeid. Hun var alltid godt orientert, arbeidet svært målrettet og virket alltid inspirerende på dem hun arbeidet sammen med. Hun fikk utrettet svært mye, og man kunne ofte undres på hvor hun tok kreftene fra siden hun hele livet hadde til dels alvorlige helseproblemer. På tross av den dårlige helsen hadde hun alltid overskudd og godt humør, noe som smittet over på andre.

Aud Gustad var et medmenneske i ordets aller beste betydning.

Vi minnes Aud Gustad og lyser fred over hennes minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Representanten Ingvald *Godal*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Akershus fylke, Tron Erik *Hovind*, har tatt sete.

Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra Senterpartiets stortingsgruppe om forlengelse av permisjon for representanten Ola D. *Gløtvold* til å gjelde til og med 19. mai.
- fra representantene Ingvald *Godal* og Fridtjof Frank *Gundersen* om permisjon i dagene 18. og 19. mai – begge for å delta i Den vesteuropeiske unions parlamentariske forsamlings møte i Lisboa.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.

2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Akershus fylke: André *Kvakkestad*.
For Hedmark fylke: Ida Marie *Løvlien*.
For Telemark fylke: Gunn Marit *Helgesen*.
3. Ida Marie Løvlien innvelges i Lagtinget for den tid hun møter for representanten Ola D. Gløtvold.

S a k n r . 1

Debatt om kommunal- og regionalministerens redegjørelse om distrikts- og regionalpolitikken (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 4. mai 2000)

Presidenten: Etter ønske fra kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 40 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 35 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Kristelig Folkeparti 15 minutter, Høyre 15 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter og representanten Bastesen 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de talere som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil tre minutter.

– Det anses vedtatt.

Berit Brørby (A) (komiteens leder): Også innen regional- og distriktspolitikken må en både ville og velge. Vi lever i mulighetenes samfunn og i et fredelig hjørne av verden, og vi har et stort sosialt sikkerhetsnett. Det store flertallet av oss har mer enn nok, faktisk mer enn vi trenger. Det blir derfor et paradoks at vi hisser oss opp mer over de som har mye, enn over de som har lite.

Det er gjennom samfunnskritikk vi har brakt samfunnet framover, og resultatene av samfunnskritikken har gjort at vi har levende bygder, distrikter og byer. Men vi kan ikke leve på gamle seirer.

Det er viktig å ha med seg i debatten om en god distrikts- og regionalpolitikk at det også er:

- God helsepolitikk. En stor andel av frie midler i kommunal sektor går til helseformål.
- God utdanningspolitikk. En stor andel av frie midler i kommunal sektor går til skole- og utdanningsformål.
- En god distrikts- og regionpolitikk er god nærings- og samferdselspolitikk. Et godt utbygd veinett og andre kommunikasjoner legger til rette for næringsliv og bosetting i alle regioner.
- God distrikts- og regionpolitikk er god miljøpolitikk. Det er i regionene lokalt at forvaltningen av nærmiljøet foregår. Det er der grunnlaget for en god forvaltning av naturressursene legges.
- God distrikts- og regionpolitikk er også god landbrukspolitikk. Samarbeidet mellom Arbeiderpartiet og

sentrum om denne er et godt bidrag til levende bygder og et viktig fundament for distriktspolitikken.

Det er også viktig å satse på nyskaping og kompetanseutvikling. Desentraliserte studiesteder og muligheter for etter- og videreutdanning spiller her en viktig rolle. I tillegg er det viktig å legge til rette for flere entreprenører, og særlig kvinner bør oppmuntres til å etablere sin egen bedrift.

Bare et lite eksempel: For tre og et halvt år siden var representanten Erna Solberg og jeg på en studietur i USA for å studere hvorfor kvinnelige etablerere lyktes så godt. Godt over 60 pst. av de nye bedriftsetableringene i USA ble startet av kvinner. Gjennomsnittlig størrelse er 20 ansatte. Pappas penger, mannens penger, egne kreditter og pantsetting av alt de eide, var ulike startmuligheter. Uavhengig av dette levde over 50 pst. av bedriftene etter fem års drift. Hvorfor? De fikk bistand i etableringsfasen fra eldre næringslivsfolk, menn, såkalte mentorer. De hadde egne rådgivningsgrupper i etableringsfasen, og også når de begynte å tjene penger, fikk de hjelp fra offentlige servicekontorer, og kanskje det aller viktigste – holdningene omgivelsene møtte dem med, lokalmiljøet var glad om de lyktes. Jeg er ikke like sikker på at vi opplever samme holdningen her. Omkvedet er nok heller: Lurer på hvor lenge det går før det smeller.

Skolene kan gjøre mye mer for å skape entreprenørånd hos unge mennesker. Det bør være en utfordring som vi tar. Men vi må også tilrettelegge enda mer gjennom de etablerte ordningene, som bygdeutviklingsmidler og SND, for å nå våre mål.

Gjennom de siste 40-50 årene har Norge gjennomgått fundamentale endringer på nær sagt alle områder. Der hvor vi har gjort minst, er innenfor kommunestrukturen. Den har så å si stått stille. Frivillige kommunesammenslåinger må stimuleres, og det regionale samarbeidet må forsterkes. Det ligger penger i det.

Fornyelse av offentlig sektor er ett av Regjeringens viktigste mål, og egentlig har alle partier sagt dette. Fornyelsen kommer ikke uten at kommunenes inntekter økes, men vi må samtidig stille krav til både organisering og bruk av penger. Når Regjeringen går inn for å redusere statlig styring og øremerking av midler, kan det bidra til en mer effektiv ressursbruk og økt lokal handlefrihet. Poenget er at det offentlige rom må være tilpasset de individuelle behov.

Den teknologiske utviklingen gjør det mulig at Utsira ligger like nær Europa som Oslo. Jeg har forventninger til en aktiv statlig lokaliseringspolitikk. Elektroniske kontorer er ett virkemiddel, flytting av arbeidsplasser et annet.

Slagordet «By og land, hand i hand» har alle et ansvar for å gi liv til. Slagordet kan utvides til «By og land – Norge og andre land».

Vi må nå vokte oss vel for å knytte mer oppmerksomhet til fortiden enn til nåtiden og framtiden. Ser en framover gjennom et bilvindu, ser en at frontruten er størst, og det er ikke uten grunn. Framtiden er der vi skal være resten av våre liv.

P e r O v e W i d t h hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torbjørn Andersen (Frp): Det heter i selve redegjørelsen fra Arbeiderpartiet at et konkurransedyktig næringsliv er avgjørende for bosettingen i distriktene. Selvfølgelig er det det, det er viktig. Men hva hjelper det når Arbeiderpartiet fører en avgifts- og skattepolitikk som i praksis er ødeleggende for de konkurransemessige rammevilkårene for næringslivet, og da spesielt i distriktene? De særnorske avgiftene på transportmidler og drivstoff er en hemsko for det distriktsbaserte næringsliv med lange transportavstander. Vi får masse brev fra arbeiderpartiordførere ute i distriktene som ber om å få ned dieselavgiftene. Transport er dyrt i Norge, og det er faktisk en analyse som viser klart at tømmertransport er 35 pst. dyrere i Norge enn i Sverige og Finland på grunn av bl.a. det særnorske avgiftsnivå. På diesel er det f.eks. 40 pst. høyere avgifter i Norge enn i Sverige og Finland. Da er jo spørsmålet: Har Arbeiderpartiet tanker om en harmonisering av avgiftsnivået på dette området for å skape nettopp det konkurransedyktige næringslivet som de sier er så avgjørende for bosettingen i distriktene? Dette snakker dette partiet aldri om i disse redegjørelsene og når de holder innlegg fra denne talerstol. Jeg vil gjerne ha et svar på det akkurat nå. Hva betyr i Arbeiderpartiets egne avgiftspolitikken for transport fra distriktene?

Berit Brørby (A): Når det gjelder avgiftene, som representanten Andersen var opptatt av, og særlig dieselavgiften, skal ikke jeg røpe hva som kommer i revidert på fredag. Men det vil forundre meg stort om det blir stor forskjell mellom Fremskrittspartiets dieselavgift og Arbeiderpartiets, for å si det slik. Så når det gjelder akkurat den delen, tror jeg argumentene til Fremskrittspartiet vil forstumme noe.

Men det som kanskje er mer interessant å diskutere, men som Fremskrittspartiet har veldig liten lyst til å snakke om, er Fremskrittspartiets rolle i det offentlige rom. Hvis man ser på hva Fremskrittspartiet foreslår av tiltak i offentlig sektor, og da ser jeg bort fra helse, for der er de ganske gode, men på alle andre områder, er det ikke særlig lystelig lesning, verken Fremskrittspartiets program eller budsjettinnstillingen, når en ser hva de kutter på av offentlige tiltak. Hvis man i tillegg tar inn skatte- og avgiftspolitikken til Fremskrittspartiet, blir det lite penger igjen til omfordeling.

Så til spørsmålet om harmoniseringen av avgiftene. Det er en stor debatt. Men jeg vil bare minne om én ting: Det vi tar inn i bensinavgift og dieselavgift, utgjør ca. 15 milliarder kr. Skal det fjernes, må det erstattes av noe annet. Da er mitt spørsmål: Hvor skal vi hente de pengene inn for å kunne ha til omfordeling til velferdsgoder, som vi alle snakker om, og som alle snakker om at vi har for lite av? Jeg tror nok ikke Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet kommer til å bli enige i skatte- og avgiftspolitikken. Jeg ser ikke bort fra at det går an å gjøre noen justeringer, og kanskje revidert, som kommer til fredag, vil lempe noe på ankepunktene.

Ivar Østberg (KrF): Representanten Brørby var opptatt av at vi måtte utvikle en god regionalpolitikk. I uttalelse fra fylkesordførerkollegiet 10. april i år, hvor overskriften er «Norge trenger et sterkt politisk nivå mellom kommunene og staten», sier fylkesordførerne bl.a.:

«Regional egenutvikling og mobilisering – forankret i regional politisk styring – er viktig for å møte de nye utfordringene i samfunnet.»

Det er derfor en forutsetning at fylkeskommunene har makt til å møte disse samfunnsutfordringene. De sier videre:

«Styringsansvaret må forankres i den regionale folkevalgte forsamlingen, og de økonomiske virkemidlene må følge forvaltningsansvaret. ...

Dette betyr at fylkeskommunen må overta alle politiske oppgaver på regionalt nivå» – mens fylkesmannen og andre regionale statsetater har kontroll- og tilsynsoppgaver. Videre:

«Overføring av oppgaver, ansvar og makt til det regionale nivået kan skje innenfor dagens kommune- og fylkesinndeling. ... Eventuelle initiativ til etablering av større fylker må imidlertid komme fra fylkeskommunene sjøl, enten alene eller i samarbeid med nabo-fylker. Prosessen må gjennomføres i nært samarbeid med kommunene.»

Deler Arbeiderpartiet fylkesordførernes syn og tanker i denne uttalelsen fra april i år, eller ønsker man store regioner diktert ut fra sentralmakten?

Berit Brørby (A): Representanten Ivar Østberg var opptatt av fylkeskommunens framtidige rolle, og refererte til en uttalelse fra fylkesordførerne. Jeg tror det vil være veldig «dumt», unnskyld uttrykket, eller i hvert fall uheldig at vi får en diskusjon om fylkene kontra regionene, for regionene vil også bestå av fylker. Vi må ikke glemme den dimensjonen. Men hele poenget med å diskutere innretningen på større regioner, er jo at vi skal få økt handlefrihet i de regionene til beste for innbyggerne. Vi skal få brukt ressursene mye bedre, og vi skal få et mye større tjenestetilbud til befolkningen i den regionen. Så jeg tror det er altfor tidlig å ta skrittet helt ut og si at fylkene blir borte. Men det er viktig at vi nå kommer noen skritt videre i å se på utviklingen av fylkene og fylkeskommunens rolle, for vi vet at det er et unødvendig byråkrati i fylkeskommunene kontra fylkesmannens rolle. Det er en del dobbeltarbeid vi må rydde opp i for å få mer penger ut til tjenesteproduksjon til beste for dem som bor i regionene.

Jeg tror også at det vil motvirke ensidig tilflytting til de største byene hvis vi får til større regioner. Dette er jo faktisk en trend som vi ser i Europa, som også kommunalministeren gjorde rede for i sin redegjørelse. Det er en utvikling som har pågått i EU-landene lenge, og som vi så vidt har startet en diskusjon om. Jeg tror faktisk at det vil være uheldig at vi på en måte setter fylkene opp mot en regiondiskusjon, for jeg tror veldig mye av tjenesteproduksjonen kan bli bedre hvis vi forenkler og forbedrer regionene.

Erna Solberg (H): Den foregående replikkvekslingen må kanskje også ta innover seg at den diskusjonen

som foregår om fylkeskommunene nå, dreier seg om utvidede arbeidsområder for fylkeskommunene slik at det lokale selvstyret i primærkommunene faktisk svekkes, at det ikke er en debatt bare om forholdet mellom fylker og stat, men i like stor grad en debatt om hvor stort primærkommunenenes lokale selvstyre og ansvar faktisk skal være.

Nå har altså Berit Brørby avslørt at hun og jeg for et par år siden var på tur til USA og studerte kvinner i amerikansk næringsliv. Det var i og for seg en spennende tur. Den gav beskjed om at kvinner kommer til å være den dynamiske kraften i utviklingen i nesten alle industrialiserte samfunn også når det gjelder arbeidsplasser i årene fremover. Og det er et vesentlig perspektiv å ha med seg. Men jeg tror det av og til – og det synes jeg også noen av de distriktspolitiske redegjørelsene vi har hatt tidligere, har båret preg av – er for stor fokusering på nyetablering og nye arbeidsplasser som skal komme, og for lite fokusering på hvordan vi bevarer de arbeidsplassene som vi faktisk har, også i distriktene og ikke minst i forhold til kvinner. Dette dreier seg først og fremst om hvilke rammebetingelser som eksisterer. Og ser vi på både norsk utviklingspotensial og eksisterende arbeidsplasser for kvinner i Distrikts-Norge, er kanskje reiselivsbransjen den absolutt største bransjen som svært mange kvinnearbeidsplasser i privat sektor er knyttet til. Nesten alle andre kvinnearbeidsplasser er knyttet til offentlig sektor. Da er det jo avgjørende hvordan vi i fremtiden behandler disse arbeidsplassene, for vi vet også at det er distriktsreiselivsnæringen som har de laveste fortjenestemarginene av hele den næringen i Norge.

Og da er det ett vesentlig spørsmål som må stilles til Arbeiderpartiet nå: Når det videre arbeidet med momsreformen skjer, kommer Arbeiderpartiet da til å utvide tjenesteområdet til å gjelde både transportnæringen og reiselivsnæringen? Det trengs det et svar på; det dreier seg stort sett om hoveddelen av kvinnelige arbeidsplasser i distriktene.

Berit Brørby (A): Jeg er uenig med representanten Solberg når hun sier at det er kommunene som taper på at vi utvikler regionene. Jeg tror faktisk at både kommunene, regionene og fylkene tjener på at vi får mindre detaljstyring fra statens side. Det vil gi dem større handlefrihet, det vil gi større interesse for ikke minst å drive lokalpolitikk. Men det kan ikke bare være slik at det at vi f.eks. fjerner en rekke øremerkede tilskudd, øker handlefriheten til kommunene og fylkene. Det må også følges opp med mer penger. Og i den grad Høyre vil bidra til at kommunesektoren får mer penger, ville det være en gledens dag, for det ville i tilfelle være noe nytt.

Når det gjelder rammebetingelsene for øvrig og momsspørsmålene, som representanten Solberg tok opp, har jo den forrige regjeringen jobbet lenge med momsreformen. Vår regjering jobber med den nå, og vil komme med en helhetlig momspresentasjon. Men det vil jo være slik at man legger til grunn en speilvending av momssystemet. Slik det er i dag, er en rekke ting unntatt fra å ilegges moms. Jeg tror at man skal ha et annet utgangspunkt nå, nemlig at alt skal momsbelegges, og så tar man unntakene.

Om det da vil ramme det som representanten Solberg er opptatt av, er altfor tidlig å si, men jeg tror nok at hele momssystemet nå krever en ny gjennomgang.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

Lodve Solholm (Frp): Den utgreiinga som vi fekk av statsråd Brustad førre torsdag, vil eg karakterisere som eit særst godt manus til ein 17. mai-tale som vi alle kunne ha stilt oss bak – det var berre å skifte namn og regjering, så ville det kunne gå – masse fine ord, masse fine formuleringar om kor kjekt og godt vi skal få det i dette landet, berre vi gjer dei rette tinga. Men dei rette tinga var jo ikkje nemnde med eit ord. Det var jo ikkje noko konkret. Vi fekk stadig høyre at dette skal vi kome attende til, det er ei stortingsmelding som skal kome – sannsynlegvis i staden for ei utgreiing – neste år.

Men vi har fått eit innspel i dag som er ein ny ting, nemleg at statsminister Stoltenberg i VG i dag gir uttrykk for at no vil han legge ned fylkeskommunen. Og då vil eg frå denne talarstolen seie velkomen etter. Han er iallfall sikra fleirtal i denne salen for at så skal skje.

Statsråden var inne på at ein trong fornying, og bygde opp si utgreiing over tre punkt – det var fornying av offentleg sektor, det var sterke regionar, og det var eit konkurransedyktig næringsliv. Eg skal prøve å følgje den disposisjonen.

Fornying av offentleg sektor: Statsråden sa at tenestetilbodet må bli likeverdig. Korleis skal ein få det til? Det sa statsråden ingenting om. Eg meiner at eit likeverdig tenestetilbod kan ein ikkje få med mindre ein lagar eit system der ein får eit likt tilbod over heile landet, uavhengig av kommunal økonomi, uavhengig av kor i landet ein måtte bu. Og då kan ikkje eg sjå at det er nokon annan måte å gjere det på enn at staten overtar det økonomiske ansvaret for helse, omsorg og utdanning. Så får vi få mangfaldet – ulikskapar som vi må ha i dette landet vårt – gjennom alle andre sektorar, der kommunane kan stå fritt til å legge forholda til rette, organisere lokalsamfunnet og ta del.

Statsråden sa: «Vi må tenke nytt og se om vi kan bruke ressursene på en bedre måte». Ja, det lyder flott. Men då synest eg det var rart at det ikkje var nokon nye tankar om korleis statsråden og Arbeiderpartiet vil bruke ressursane på ein betre måte. Kvifor var det ikkje nemnt eit ord om konkurranseutsetting? Danmark, Sverige og New Zealand har prøvd dette, og det viser seg at det går. Eg ser for meg ein konkurranse mellom offentlege og private tenestetilbydarar som kan gi oss høve til å sikre velferdstilbodet for alle, same kor vi måtte bu og utan omsyn til kommunal økonomi. Og ikkje minst vil vi sikre kvaliteten på tenestetilbodet.

Eg etterlyser initiativet, gå på-humøret, som ein pleie- og omsorgssjef som eg treffe i Møre og Romsdal, hadde. Han sa det slik: Ja, kom med det private, så skal eg konkurrere dei ut. Eg skal slå dei, alle som ein! – Og det var ein offentleg tenestemann som sa det. Der har vi haldninga når det gjeld korleis vi skal møte dette. Då tenkjer ein nytt, då er ein villig til å ta eit tak.

Så skal ein ha robuste regionar. Ja, det er greitt det. Det syntest eg var noko av det mest positive med heile utgreiinga til statsråden. Og det er litt interessant, for i 1990 sat eg òg på Stortinget, og då sa vi i Framstegspartiet at skal vi klare å bevare busettinga, må vi lage sterke regionsenter for på den måten å halde på ungdommen. Og vi sa det så sterkt at hadde ein i Finnmark laga mykje sterkare regionsenter rundt Alta, Kirkenes og ein del andre stader, så hadde ikkje finnmarkingane tapt kampen mot Tromsø, som den gongen saug til seg befolkninga i landsdelen. Den gongen var det mange som lo av oss og sa at vi var galne. No er dette tydelegvis gjengs politikk i Regjeringa. Velkommen etter!

Så snakka statsråden om eit sterkt og konkurransedyktig næringsliv i regionane, ute i distrikta. Korleis skal ein få til det? – Ikkje eitt ord! Vi har ei ulempe i dette landet, og det er avstandane. Infrastrukturbygging var nemnt med ei setning, men det blei ikkje nemnt noko tal. Kanskje er Regjeringa klok av skade for kva sentrumsregjeringa la fram før valet i 1997, og som heller ikkje blei følgt opp.

Det som er poenget, er at mange av verksemdene ligg i Distrikts-Noreg – enn så lenge. Vi har eit lokalt eigarskap, men vi har òg nokre skattar og avgifter som held på å utvatne det lokale eigarskapet no. Det er formuesskatten og arveavgifta. Og så har vi transportkostnadene. Brørby sa at det skulle ikkje vere stor skilnad mellom Framstegspartiet og Arbeidarpartiet når det gjeld dieselavgifta, etter morgondagen. Ja, det høyrest interessant ut. Skal vi altså få ei nedsetting av dieselprisen på 2 kr frå i morgon? Det var gledelege nyheiter, det må eg seie. Poenget er at avstandane i Noreg er ein hemske, og det gjer at næringslivet vårt ikkje får det til å gå rundt. Er vi villige til å gjere noko med dette? Det har vi høve til.

Vi har hatt eit lokalt eigarskap i norsk næringsliv i distrikta, men på grunn av arveavgifta må veldig mange bedrifter som no er i ein situasjon der dei skal gjennomføre generasjonsskifte, selje ut delar av bedriftene for å betale arveavgifta. Og då vatnar ein ut det lokale eigarskapet som gjer at bedriftene ligg i Møre og Romsdal. Kva for naturgitt grunn er det som gjer at ei møbelbedrift skal ligge i Møre og Romsdal? Det er berre den lokale eigarskapen, pioneranda, som gjer det. Og når ein no vatnar ut denne lokale eigarskapen, kjem det ikkje til å vere noka lokal forankring. Så vil folk tenke slik: Med dei transportavgiftene og -kostnadene som vi har med dei lange avstandane til marknaden som trass i alt ligg i det sentrale austlandsområdet eller i Europa, vil det vere unaturleg for oss å la bedriftene framleis ligge i Kyst-Noreg. Og så flyttar ein dei fordi den lokale forankringa er borte takka vere formuesskatten og arveavgifta, som knekker desse bedriftene. Og gjer vi ikkje noko med dette, tek vi ikkje tak i transportkostnadene, infrastrukturbygginga, formuesskatten og spesielt arbeidande kapital, som gjer at ein er nøydd til – for å seie det veldig enkelt – å selje ut ein arbeidsplass for å betale formuesskatten, ja, så blir det som dei spådommane vi høyrde i nyheitene i dag, at sentraliseringsstraumen vil auke dei 10-15 neste åra.

Men vi har høve, for vi har fått rapportar på at dei marine ressursane våre, om vi nyttar dei ordentleg, kan gi ei

verdiskaping på totalt 250 milliardar kr pr. år. Og det er ikkje oljepengar. Dette er pengar som vi kan ha for all framtid om vi gjer det skikkeleg. Det er ikkje slik som med oljepengane, at dei forsvinn. Då må vi ikkje risikere at folk er vekke, at det om 30 år er 80-90 pst. av folket som bur i sentrale strøk, og at det berre er 10 pst. av Noregs befolkning, spesielt interesserte typar, som er igjen ute i distrikta. La meg tru at eg er blant dei ti prosentane, for å seie det slik.

Vi har også ein fordel: Vi har ressursar. Vi har pengar, og vi kan gjere noko. Vi kan fjerne formuesskatten, og vi kan fjerne arveavgifta. Vi kan senke drivstoffavgiftene, bilavgiftene og transportavgiftene. Vi kan bygge infrastruktur. Vi kan trygge lokal eigarskap. Og ved å utnytte det potensialet som ligg i dei fornybare ressursane innan marin sektor, kan vi snu, bremse, flyttestraumen. Med den politikken ein no fører, vil ein ikkje lukkast.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Aud Gaundal (A): Det er jo en gang slik at politisk virksomhet betyr at man endrer ting ut fra når en vedtar ting. Og jeg synes jo på en måte når en hører representanten Lodve Solholm, at det som har vært Fremskrittspartiets løsning, det som skal være løsningen for all tid framover og som skal løse ethvert problem, det er avgifter og skatter. I den sammenheng har jeg lyst til å vise til at bl.a. en ganske stor bedrift med høy teknologiutvikling og godt utdannede folk som jobber i Overhalla, konkurrerer ikke med resten av landet, men konkurrerer faktisk om tilskudd som gis spesielt til tidligere DDR. Og jeg synes vi må ta innover oss at næringslivet rundt omkring i distriktene ikke er ensartet, og konkurrerer ikke bare med arbeidsplasser internt i Norge.

Så høres det nesten ut som om oppdrettsnæringa kan flyttes til Oslo. Det er mange bedrifter vi kan sammenligne oss med i forhold til verdiskaping med råvare som ligger rundt omkring, så jeg tror ikke løsningen er bare skatter og avgifter.

Representanten Lodve Solholm sier også at man skal ha et likeverdig tjenestetilbud uansett økonomi i kommunene. Det henger ikke på greip, som vi sier i Nord-Trøndelag, for det går det ikke an å praktisere.

Det å bo i distriktene liker vi, og stort sett bor folk der de liker å bo, så sant de får arbeid, og så sant det også eksisterer tilbud som gjør at vi har et fellesskap der. Det er ingen som trivs alene. Jeg tror også, slik det ble sagt fra både statsråd Sylvia Brustad og Berit Brørby, at kulturtilbudene i distriktene bør tillegges større vekt. Det er det å ha et fellesskap som gjør at vi har lyst til å bo der.

Lodve Solholm (Frp): Eg er fullstendig klar over at det er ein del bedrifter i Noreg som konkurrerer med utlandet og ikkje konkurrerer med bedrifter internt i Noreg, det er ikkje det som er problemet. Sjølv eg veit at oppdrettsnæringa ikkje kan flyttast til Oslo. Men problemet er at skal vi kunne utnytte dei marine ressursane som ligg der, så må det vere folk igjen i distrikta til å kunne starte opp og jobbe med dei vyane vi ser framfor oss, og då må

vi ta vare på det næringslivet som er der i dag. Og det næringslivet som er der i dag, er på veg til å flytte på grunn av at den lokale eigarskapen held på å bli utvatna, at formuesskattlegginga gjer det så vanskeleg i Noreg at ein flyttar til EU-land, og at transportutgiftene no utgjer bortimot 10 pst. av det ei vare kostar. Det gjer at dersom ein flyttar bedrifta til Oslo, eller eventuelt endå nærare ein del av marknaden for eksportnæringane, nemleg i Europa, så er det ikkje arbeidsplassar igjen. Og då er det ikkje folk til å vere med på det som vi ser framfor oss om 10, 15, 20 eller 30 år innanfor marin sektor.

Og likt tenestetilbod – jo, det går an å få til eit likt tenestetilbod uavhengig av kommunal økonomi og geografi dersom ein let staten ta over det økonomiske ansvaret for helse, omsorg og utdanning og så lagar differensierte tilskot som ein trekkjer inn ein del objektive kriterium på.

Jan Sahl (KrF): En god 17. maitale er etter mitt skjønne ikke å forakte, og i så måte synes jeg også representanten Lodve Solholm er en rimelig god 17. maitaler.

Fremskrittspartiet framstiller seg selv som et næringslivsparti, og honnørordene er liberalisering og fri konkurranse. Men jeg synes vi har erfart ganske sterkt at konkurranse virker kun der det er noe å konkurrere om. Frieleppet i luftfarten har på mange måter demonstrert det for øynene våre.

Skatter og avgifter skal reduseres. Men dette må også kompenseres, og så er spørsmålet: Hvor kompenserer man det? Jeg har bladd litt i Fremskrittspartiets alternative budsjett for 2000, og jeg skjønner at det er mulig å kutte på skatter og avgifter når konsekvensene er mindre støtte til skipsbygging, som jo er en distriktsnæring i stor grad. Hurtigruta skulle gå på egen kjøll, Statens nærings- og distriktsutviklingsfond skulle avvikles, og en skulle kutte i støtten til fiskeriene. Og jeg siterer:

«FrP mener derfor at blant annet deltagerloven, råfiskloven og ordningen med fiskeriavtaler kan avvikles.»

Hvor blir det da av kystfiskeren, som er så viktig for Distrikts-Norge?

Når det gjelder landbruket, sier Fremskrittspartiet at de vil gjenvinne den norske bondens tapte frihet. Jeg vil spørre: Frihet for hvem, når en skal kutte med 6 milliarder kr i landbruksstøtte? Og jeg kunne ha fortsatt med reindriftsnæringen, der foreslås det også kutt. Da blir mitt spørsmål til representanten Lodve Solholm: Hvordan skal en kompensere dette når en via økonomiske tilstramminger kveler det viktigste næringslivet i Distrikts-Norge?

H a n s J . R ø s j o r d e hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Lodve Solholm (Frp): Når eg no hørde Kristeleg Folkepartis Jan Sahl, fekk eg lyst til å fortelje ein anekdote. Eg skal ikkje gjere det, for eg er ikkje sikker på om presidenten vil godta det, men det er om korleis ein les ein bibel.

Eg takkar sjølvsagt for komplimenten om at eg skulle eigne meg som 17. maitalar – eg får håpe det ikkje slår

igjennom så eg får det oppdraget no 17. mai, for eg har tenkt meg andre ting.

Representanten Sahl ramsar opp ein heil masse postar der vi skal kutte. Men som sedvanleg – han las ikkje opp korleis vi skulle kompensere, for det står også der. Eg vil rå representanten Sahl til å lese vidare, så vil han sjå korleis vi skal kompensere dette. Eg kan nemne eit stikkord. Vi seier: La verdiskapinga bli igjen der ho blir skapt. Kor blir verdiane då? Då vil skattlegginga vere på ein slik måte at dei ikkje vil bli dregne inn til Oslo for at det skal sitje mange byråkratar her og bruke masse pengar på å administrere dei ut igjen gjennom ymse støtteordningar.

Vi vil at bedriftene, verksemdene, skal få behalde verdiskapinga, slik at dei sjølve kan finne ut korleis dei vil bruke sine egne pengar – merk det: sine egne pengar. Då vil det vere ein fornuftig bruk av dei, i staden for at ein skal få overført frå staten andres pengar, for då er ein ikkje så flink til å nyttiggjere seg pengane og tenkje fornuftig om korleis ein skal få mest mogleg ut av krona, som dersom det var egne pengar ein handsama.

Men som sagt, eg oppmodar representanten Sahl til å lese vidare i vårt alternative statsbudsjett. Der vil han finne svar på dei fleste av spørsmåla sine.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Anita Apelthun Sæle (KrF): Noreg er moglegheite-nes land. Vi har olje, gass, vasskraft, fisk og skog. Vi har i tillegg massevis av plass, rein luft og frisk natur, alt saman gode som det er mangel på, og som eg trur framtid- das menneske kjem til å ettersørja.

Alt dette er sjølvsagt knytt til Distrikts-Noreg. Då må det vera grunnlag for at distrikta ikkje berre skal overleva, men veksa og trivast. For å få det til treng vi først og fremst eit konkurransedyktig næringsliv. Men vi treng også å ha ei rimeleg fordeling av statlege investeringar. Statlege oppgaver må kunna lokaliserast også utanfor Oslo, og vi treng forenkling og servicehaldningar i of- fentleg sektor.

«Kommunal- og regionalministerens redegjørelse var forholdsvis nøktern og grei. Jeg er faktisk enig i mye av det statsråden sa ...»

Slik uttrykte noverande statsråd Sylvia Brustad seg i fjor til dåverande kommunal- og regionalminister, Odd Roger Enoksen. Sidan eg kan slutta meg til utsegna i år, må det vera eit visst grunnlag for samarbeid.

Statsråden seier at målet er å bevara hovudtrekka i bu- setjingsmønstrer. Det er positivt. I Kristeleg Folkeparti er vi opptekne av at distriktspolitikken skal syta for at vi tek heile landet i bruk. Sentraliseringa er ikkje styrt av natur- lover, det er politikken vi fører, som skapar dei resultat- a vi ser. Når statlege investeringar i hovudsak vert kanali- serte til område i og rundt Oslo, betyr det aktivitet, godt betalt arbeid og naturlegvis tilflytting. Men det er res- surssløsing å la flotte hus stå tomme i utkantstroka, mens ein har bustadnaud i byane. Det er miljøyding at mat- pakkekøyrarar står i kø på firefelts motorvegar i sentrale strok, mens ein kunne gått til jobben i bygda ein kom frå.

Kvifor flyttar så folk? For det fyrste trur eg det er fordi dei har fridom, både økonomisk og praktisk, til å flytta. Det er ikkje naud som gjer at folk flyttar, slik det var i førre hundreåret, då folk flytta til Amerika. For det andre har jobbmoglegheitene generelt vore meir mangfaldige i dei sentrale stroka. Sjølv om hjørnesteinsbedrifta har arbeid til dei fleste, ynskjer somme å jobba i andre sektorar. For det tredje er høgare utdanningsinstitusjonar konsentrerte i sentra. Utdanninga tar oftast fleire år, og det i den tida då folk etablerer seg. Vener og relasjonar verkar faktisk sentraliserande slik. For det fjerde er kravet om eit variert fritidstilbod for heile familien viktigare enn før. Idrett, kultur, kyrkjelyd og uteliv er blitt viktigare for trivselen. Og for det femte trur eg at media formidlar haldningar som favoriserer den urbane kulturen. Det synest eg er trist.

Denne lista var slett ikkje utfyllande. Det er svært mange årsaker til at folk flyttar, og at sentralisering pågår.

Men trendar verkar også motsett veg. Ny teknologi gjer avstand mindre viktig enn før. Utbygging av infrastruktur betyr at ein kan flytta – og pendla lenger til jobb og kulturtilbod. Distrikts-Noreg har kvalitetar som det er vanskeleg å tilby i byar, og byar har skuggesider som mange foreldre vil verna sine barn mot. Då er det viktig at bygdene finst, at skulane er i drift, at posttenestene og butikkane fungerer, og at offentlege tenester er likeverdige.

Vi treng Distrikts-Noreg. Det er ikkje slik at distriktspolitisk satsing er dyrt. Det er faktisk slik at distrikta kvar dag sender meir pengar til Oslo enn dei får attende. Distrikta subsidierer eigentleg sentrale strok.

Eksportinntektene er også Distrikts-Noregs fortensete. Dei tre vestlandsfylka Hordaland, Møre og Romsdal og Rogaland ligg på topp når det gjeld eksportvekst og eksportdel i forhold til folketallet. Vestlandsfylka har ca. 20 pst. av befolkninga i landet, men står for nesten 40 pst. av eksporten, og då har vi ikkje rekna med olje og gass, som totalt sett naturlegvis vert tekne vare på og tekne hand om vest for fjella.

Næringslivet i distrikta er altså konkurransedyktig og oppgåande. Likevel har NHO sitt konkurransebarometer vist at vi ikkje gjev bedriftene gode nok rammevilkår. Marknadene er og vert langt borte. Det kan vi ikkje gjera noko med. Kostnadsnivået er høgt og kan verta høgare, jf. siste lønsoppgjer, men infrastrukturen kan forbetrast.

Derfor er eg glad for at statsråden peika på infrastruktur som ein føresetnad for distrikta, ein infrastruktur som gjer det framkommeleg, trygt og føreseieleg. Betre vegstandard er spesielt viktig for å styrkja næringslivets konkurransevne i utkantsstroka, seier ho. Det er sant.

Eg vil peika på at investering i infrastruktur er «utgifter til inntekts ervervelse». Det er urovekkjande at det er nesten dobbel pris pr. km for ein trailer å køyra delar av Vestlandet samanlikna med det sentrale Austlandet. Derfor er det viktig t.d. å fullføra Kyststamvegen.

Næringslivet fortener ein skikkeleg veg til å transportera eksportvarer som slett ikkje skal til Austlandet, men til Kontinentet. Kyststamvegen frå Trondheim til Kristiansand vil forkorta og effektivisera transporten. Det vil ha mykje å seia for næringslivet, men er også viktig for miljøet.

Det er klårt at rammene for det norske statsbudsjettet også har avgrensingar, men fordelinga må i alle fall verta meir rimeleg. Altfor lite av dei statlege investeringane har gått til distrikta, det har distriktsrepresentantane alltid visst. No er det dokumentert. I Asplan Viak sin rapport er konklusjonen at 69 pst. av statlege investeringar har gått til sentrale område, mest til Oslo. Og vel bur det mykje folk her, men vi må ikkje stella oss slik at alle bur her til slutt. Det har vi faktisk ikkje råd til. Distrikts-Noreg må få sin rimelege del av kaka. Det vil heile Noreg tena på.

Min kollega vil seia meir om Nord-Noreg-satsing og desentralisering av statlege oppgåver.

Distrikta må få rammevilkår som stimulerer vekstnæringar som fiskeri, havbruk og reiseliv. Desse næringane, som kjem til å skaffa Noreg – og gjer det allereie og – kjempeinntekter i framtida, er lokaliserte i Distrikts-Noreg. Legg vi ned bygdene, forsvinn rett og slett store delar av eksportinntektene.

Kristeleg Folkeparti har merka seg at den nye regjeringa vil vidareføra Bondevik-regjeringa si satsing på næringshagar. Formålet med næringshagar er å leggja til rette for utvikling av nye arbeidsplassar innanfor kompetansebasert verksemd i distrikta. Næringshagar skal tilby lokale, tilgang til IKT, ulike fellestenester og eit fagleg og sosialt miljø. Ein skal også kunna tilby fjernundervisning og telependling. Slik flyttar vi kunnskap og kompetanse ut i regionane, framfor folk og bedrifter inn til sentrale strøk. Kristeleg Folkeparti trur at næringshagane også kan vera viktige for at unge menneske kan skapa ein attraktiv arbeidsplass i distriktet, utan å søkja til byen for å få eit miljø med ekspansjon og utvikling.

Skal Distrikts-Noreg overleva, treng vi også auka kompetanse og fokusering på entreprenørskap i utdanninga. Det er nødvendig for at unge skal satsa på å verta sin eigen arbeidsgjevar, slik våre fedrar faktisk gjorde. Vi treng arbeidsskaparar framfor arbeidstakarar.

Nyskaping er nødvendig for å erstatta dei arbeidsplassane som vi veit vil gå tapt i den skarpe konkurranse som ein globalisert økonomi skapar.

Kommunalministeren er oppteken av fornying av offentleg sektor, og Kristeleg Folkeparti vil gjerne anbefala prosjektet «Eit enklare Noreg». Målet om *ei* dør, *ein* telefon og helst *eitt* skjema er visjonar som Kristeleg Folkeparti ikkje vil la gå tapt. Og når den nye kommunalministeren tek Bondevik-regjeringa sitt satsingsprogram for etablering av offentlege servicekontor til sitt bryst og presenterer det som sitt opplegg, får ho sjølv sagt støtte. Slik vert jo delar av vår satsing vidareført under eit nytt regime.

Større sjølvstyre for den enkelte kommunen er også ein del av prosjektet «Eit enklare Noreg», og Kristeleg Folkeparti er fornøgd med at arbeidspartiregjeringa har funne Bondevik-regjeringa si liste over øyremerkte tilskotsordningar som det var intensjonen å kutta ut. Vi veit no at øyremerkte tilskot som varer i meir enn tre år, mister effekten som styringsreiskap.

Men pengane må verta verande i Kommune-Noreg. Kommunane har auka si gjeld med utrulege 12 milliardar kr og toler ikkje at beløpa på dei øyremerkte tilskota vert re-

duserte når ein legg dei inn i rammetilskota. Større fri-dom i forvaltninga er ein føresetnad for effektivitet, og eg trur at Kommune-Noreg vil vinna på at ein forlèt regelstyring til fordel for målstyring.

Det er store forskjellar i Noreg. Men Luster i Sogn og Fjordane og Oslo vest er trass i ulikskapane to eksempel på stader som har best levekår her i landet. Like er dei ikkje, og det må dei absolutt ikkje verta. Derfor trengst det lokal fridom til å byggja landet ut frå dei føresetnadene som eksisterer i den enkelte kommunen. Å ha same reglar og forskrifter for Oslofjorden som for Hardangerområdet er uforstand.

Ein må heller ikkje straffa økonomisk dei kommunane som gjer ting annleis eller i anna rekkjefølgje (presidenten klubber), dersom folk og folkevalde er nøgde. (Presidenten klubber igjen.)

Velferds-Noreg vert skapt lokalt, og folk og folkevalde i den enkelte kommunen eller det enkelte fylket (presidenten klubber igjen) er dei som har best føresetnader for å vita kva lokalsamfunnet treng.

Presidenten: Uansett hva som skapes, må det ikke skapes på overtid i forhold til taletiden.

Anita Apelthun Sæle (KrF): Nei, men no er eg også ferdig.

Presidenten: For denne gang.
Det blir replikkordskifte.

Aud Gaundal (A): Det er fornøynelig å høre på representanten Apelthun Sæle, fordi hennes innlegg i stor grad preges av realisme og tar på en måte innover seg at det ikke er så veldig lenge siden at noen har sittet i regjering, noe som gjør at en har følelsen av at det går an å komme til enighet om distriktspolitikken – en mye mer realistisk enighet enn jeg føler var tilfellet før Kristelig Folkeparti var med i regjering.

En av de vinklingene som representanten Apelthun Sæle tok, var dette med at det står store hus tomme, og at det trengs verdiskaping og arbeidsplasser i distriktene. Det kan vi jo være enige om. Jeg tror vi må innse at det at vi får et høyt nivå på utdanning, også er med på å øke problematikken om sentralisering. Høyt utdannet ungdom vil gjerne ha et mangfold å velge mellom når det gjelder arbeidsplasser, og det er ei utfordring for oss.

Men jeg vil gjerne gå litt tilbake til det med statlig lokalisering av arbeidsplasser og høre om representanten Apelthun Sæle kan konkretisere mer hva det er vi snakker om. Dette med Fiskeridirektoratet i Bergen har jo vært fremme. Er det fortsatt eksempelvis den type virksomhet som står på dagsordenen når Kristelig Folkeparti vil ha statlige arbeidsplasser ut i distriktene?

Anita Apelthun Sæle (KrF): Realisme er, vert og skal vera eit kjenneteikn ved Kristeleg Folkeparti, det vil ein merka.

Når representanten Aud Gaundal peikar på at store hus står tomme i distrikta, og at verdiskaping er nød-

vendig, er eg hjarteleg einig. Samtidig må vi sjå på det faktumet at avstand vert mindre viktig med IKT-moglegheitene – den nye teknologien som gjer det mogleg å jobba på ein annan stad enn dine kollegar. Vi har tru på at dette vil skapa nye moglegheiter for Distrikts-Noreg.

Så til statleg utflytting. Fiskeridirektoratet er ikkje det beste eksempelet. Det ligg faktisk i Bergen, ikkje i Oslo. Bergen er også ein del av Noreg utan dei mange statlege arbeidsoppgåvene slik som i andre sentrale strok, så eg synest ikkje det er eit godt eksempel. Det betyr ikkje at eg ikkje veit kva som vart sagt om det før i denne salen. Men Lotteritilsynet er eit godt eksempel. Dessutan er det nettopp kome svar på ei utgreiing som den førre regjeringa sette i gang, som viser at det er mogleg, praktisk og effektivt å flytta ut fleire statlege institusjonar. Den utgreiinga har heilt sikkert denne regjeringa fått, og dessutan var den referert til i Dagsavisen, som eg ikkje har med meg her, for nokre dagar sidan.

Det finst altså moglegheiter for å flytta ut statleg verksemd. Men ein må vilja det. Det må vera vilje til å gjera det for at dette skal verta gjennomført.

P e r O v e W i d t h hadde her overtatt presidentplassen.

Erna Solberg (H): Jeg er glad for at forrige taler lot være å kalle landets eneste by med en skikkelig bykultur for «distrikt» – for å ha det klart.

Jeg kunne tenke meg å stille Kristelig Folkeparti et par spørsmål om de grunnleggende trendene, eller trekene, vi ser i Norge i dag. Det store skiftet som for distriktenes del har skjedd fra 1970-tallet til i dag, er at fødselsoverskuddet i Norge har flyttet seg fra landsbygden til byene. Det er det som på en måte er den underliggende biten når det gjelder spørsmålet om fraflytting. Før ble det altså født flere på landsbygden. Det gjorde ikke så mye om ganske mange flyttet til byene, for det var fortsatt vekst på landsbygden, eller man beholdt stabiliteten.

Nå har det endret seg. Det har ganske stor betydning for de virkelig livskraftige sentrene som allerede eksisterer i Distrikts-Norge, de stedene som har høy næringslivsaktivitet, og som faktisk utgjør den mest verdiskapende delen av vårt land. Mange av disse ligger i Kyst-Norge. De er i dag i en situasjon hvor de konkurrerer veldig hardt med de sentrale strøk om å få arbeidskraft.

Når vi ser på fremtidsperspektivet for Norge, kommer mangelen på arbeidskraft fortsatt til å være et av våre største problemer. Og skal man da klare å ha en politikk for at også de levedyktige delene i Distrikts-Norge skal videreutvikle seg og fortsatt ha en god utvikling, er man nødt til å få større grad av tilflytting til de stedene.

Ser Kristelig Folkeparti at en av de viktigste strategiene for å få det til, er en gjennomgående effektivisering og modernisering av offentlig sektor, sånn at man der frigjør flere ressurser i form av arbeidskraft enn det fremtidsanalysene viser? Hvis ikke, vil kanskje dette være den største underliggende faktoren til at Distrikts-Norge, også den vekstkraftige delen, kommer til å dø ut.

Anita Apelthun Sæle (KrF): Byen er Bergen og laget er Brann. Vi gløymer aldri det!

Representanten Erna Solberg tok opp eit kjempestort problem når ho viser til at fødselsoverskotet har flytta på seg. Det er jo på grunn av at det er dei unge som flyttar, og ikkje dei gamle, dei sit igjen. Det skapar eit dobbelt problem, både at det fødselsoverskotet vi måtte ha i Noreg – no er det ikkje så stort, vi har ein fødselsrate på 1,9, og skal vi ha eit fødselsoverskot, må vi ha ein fødselsrate på 2,1 som eit minimum – og at dei eldre er igjen, dei som er pleietrengande og treng hjelp nettopp frå dei unge. Det skapar eit problem for distrikta i seg sjølv. Og den demokratiske vinteren som trendforskarane har snakka om, som gjeld heile Europa, og som gjeld Noreg i mindre grad, er eit stort problem som ein eigentleg burde diskutera også ut frå eit distriktssynspunkt.

Mangelen på arbeidskraft er aukande. Vi leste i avisa i går at etter ei undersøking som Handelshøgskulen har lagt fram, manglar vi 12 000 IT-medarbeidarar kvart år. Dei finn vi ikkje i Noreg, heller ikkje i dei sentrale stroka. Vi manglar slike. Dei må vi importera utanfrå, og eg kjenner ikkje til andre land enn India, eventuelt Kina, som kan skaffa oss desse.

Modernisering av offentleg sektor som eit effektiviseringspotensial ser eg behovet for. KrF seier ja til det. Men den moderniseringa bør jo også skje nettopp for at ein skal auka offentleg sektor, for noko av det vi vil mangla i stor grad, er helsepersonell, som i all hovudsak er finansiert gjennom offentleg sektor. Derfor treng ein å snu på arbeidskraftreserven i offentleg sektor for å få nok ikkje minst til det som kanskje er det aller viktigaste, nemleg å ta vare på våre eldre.

Lodve Solholm (Frp): Eg har eit par-tre spørsmål eg vil stille representanten Apelthun Sæle.

Det første gjeld at vi i dag har fått beskjed om at statsminister Stoltenberg og Regjeringa går inn for å legge ned fylkeskommunen. Men så veit vi at statsråden som sit i salen i dag, jo svermar for store regionkommunar – som eg forstod på representanten Østberg i eit replikkordskifte at han ikkje var særleg begeistra for. Det er heller ikkje vi i Framstegspartiet. Mitt spørsmål er om Kristeleg Folkeparti no når det er fleirtal i denne salen for å legge ned fylkeskommunen, kan vere med på å sikre at ein ikkje bygger opp igjen eit nytt politisk administrativt organ, med fem-seks store regionkommunar som blir endå fjernare for folk flest enn det fylkeskommunen er i dag.

Så var representanten inne på dette med vegmidlar. Det kunne vere interessant å få høyre kor mykje meir enn alle andre Kristeleg Folkeparti vil bruke denne gongen. Sist var det 5 milliardar kr, og vi har ikkje sett ei einaste krone av dei så langt i perioden, men vi kunne kanskje få eit forsiktig ymt om kor mykje pengar vi no skal få til infrastruktur i landet vårt, både i sentrale strok og i distrikta.

Finanskomiteen sit i morgontimane i dag med dieselavgiftsaka, der det er eit forslag frå Framstegspartiet om å senke den noko. Det kunne vere interessant om kom-

munalfraksjonen i Kristeleg Folkeparti, som òg sikkert ser verdien av at transportkostnadene går ned, i ein pause kunne springe ut og påverke finansfraksjonen i partiet til å vere med og støtte Framstegspartiet, slik at vi kan få sett ned dieselavgifta til beste for norsk næringsliv, til beste for Distrikts-Noreg.

Anita Apelthun Sæle (KrF): For å ta det siste fyrst, dieselavgifta: Eg synest det kom veldig gode tonar frå Arbeidarpartiet sin representant på talarstolen her i dag. Eg trur at den kan det kanskje verta semje om.

Når det gjeld fylkeskommunen, må eg innrømme at etter 14 år som fylkespolitikar i Hordaland har eg framleis affinitet til fylkeskommunen. Eg trur at fylkeskommunen faktisk er ein besparande lekk. Det vil ikkje seia at vi ikkje kan ha samarbeid i regionar, at ikkje fleire fylkeskommunar kan samarbeida om dei sakene som gjeld større delar av landet. Kyststamvegen er eitt eksempel, som eg nemde i innlegget mitt, men ein kan også snakka om regionsjukehusa, som alt har ordningar, og dette bør utviklast vidare.

No er det eit utval i arbeid. Som representanten Solholm veit, er eg ny i denne komiteen, men eg har registrert at det er eit utval som heiter Oppgåvefordelingsutvalet, som er under arbeid, og eg trur at vi skal vente og sjå resultat av dette. Det som eg synest er viktig, er at dei store tinga, som sjukehussektoren og delvis vegsektoren, har ein folkevald kontroll. Eg trur på det såkalla subsidiaritetsprinsippet, også kalla «nærhetsprinsippet», at dei som har skoen på, veit best kor han trykkjer, og at ikkje så mykje skal styrast frå Oslo dersom det kan styrast av nærmedemokratiet.

Så til vegmidlane. Eg har av og til sagt at det minner meg om songen «Dine løfter er mange». Men når det er sagt, vil eg seia at regjeringa Bondevik møtte dei største skakingane som har vore i verdsøkonomien sidan 1920-talet. Oljeprisen gjekk ned, og renta gjekk opp. Det fyrste målet var å få renta ned. Det klarte ein. No må ein iallfall fordela dei midlane som finst. Når 69 pst. går til sentrale strok, så er det for mykje.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

Sverre J. Hoddevik (H): Redegjørelsen som vi dag debatterer, er på mange måter interessant, men den er på få måter avklarende i forhold til de spørsmål som blir tatt opp.

Vi registrerer at denne ministeren har et litt mer avslappet og realistisk forhold til bosettingsambisjonene enn forrige regjering hadde. Det synes vi er positivt. Regjeringa har gitt tre viktige temaer i distriktpolitikken veikt:

- utvikling av robuste regioner
- utvikling av konkurransedyktig næringsliv
- fornyelse i offentlig sektor

Alle de tre temaene er viktige, skjønt vi kanskje har ulik mening om statens direkte rolle på de ulike tre områdene.

(Hoddevik)

Det direkte engasjementet fra statens side mener vi bør være størst på fornyelse av offentlig sektor. I enkelte debatter blir det hevdet at offentlig sysselsetting i seg sjøl nærmest kan være garanti for en viss bosetting. Vi tror at i framtida blir kravet til effektivitet i offentlig sektor forsterket, også for å frigi arbeidskraftressurser til interessant næringsvirksomhet i privat sektor. Det vil bli en utfordring.

Når ministeren så vil utvikle et konkurransedyktig næringsliv, deler vi interessen, men Høyre vil gjerne nøye seg med å tilrettelegge for konkurransedyktig næringsliv og la utbygging være en oppgave for private. Vi mener at det offentlige skal ha et begrenset direkte ansvar for regionenes utforming og utvikling.

Uansett er det slik at den offentlige hånd i denne prosessen etter vår mening skal være mindre aktiv enn det vi tror ligger i Arbeiderpartiets politikk. Vi har sett at ministeren også har hatt offentlige tanker om regioner i forvaltningssammenheng. Vi kjenner alle den europeiske modellen med sterke regioner som har fått tildelt skattleggings- og lovgivningsmyndighet på bekostning av den statlige sentralmakt, og vi er spent på om kommunalministeren vil fylle ut sitt regionkart med sterke element av desentralisering på lignende måte.

I et slikt tilfelle tror mange av oss at dette huset må skifte kultur, når vi vet at Det norske storting har gått i en annen retning, med øremerking og sentralstyring over lang tid, og at spranget tilbake til desentralisering av makt av slike dimensjoner er en betydelig utfordring. Denne debatten får vi med full tyngde når Oppgavefordelingsutvalgets innstilling foreligger i sommer.

Vi kan også lese ut av denne redegjørelsen og nylige debatter i Stortinget at det helt klart fins en konflikt, en konflikt mellom likhet og omfordeling på den ene sida og incitament for verdiskaping og tilrettelegging for næringslivet på lokalt nivå på den andre sida.

Dette er knyttet til det kommunale inntektssystemet og nivået på den kommunale skattøren, der ambisjonene i den senere tid har stått i kontrast til de praktiske politiske handlingene.

Vi mener at det er mange gode grunner til å se lyst på framtida for Distrikts-Norge og regionene, men framtida er avhengig av en fornuftig forvaltning av norske naturressurser, som i all hovedsak forekommer i Distrikts-Norge. Høyre vil fjerne politiske hindringer som hemmer en forsvarlig utnyttelse av naturressursene. Det er nødvendig å ta i bruk naturressursene og de mulighetene disse gir, på en ny og offensiv måte.

Målt i verdi er fiskeri- og havbruksnæringa den største eksportnæringa for Norge etter råolje. Nye oppdrettskonsept og arter er på veg inn. Disse er lovende for kommersiell oppdrett og gir spennende perspektiver. En bærekraftig distriktsutvikling må baseres på konkurransedyktige bedrifter. Det er derfor meget viktig at fiskeri- og havbruksnæringa får rammebetingelser som sikrer videre utvikling.

Reiselivsnæringa er en av Norges viktigste næringer. Med gode og konkurransedyktige rammevilkår har reise-

livsnæringa et betydelig vekstpotensial, med mulighet for økt sysselsetting og verdiskaping i mange kommuner. Høyre vil sterkt advare mot å øke skatte- og avgiftstrykket for næringa ved å innføre merverdiavgift på reiser og overnatting. Dette vil føre til høyere priser og rive grunnene bort under den positive utviklinga vi har i reiselivsnæringa.

En vellykket satsing på næringsutvikling i hele landet er særlig avhengig av gode kommunikasjoner. Infrastruktur og samferdsel handler om mer enn veg, skjønt veg er særdeles viktig. Den teknologiske utviklinga krever at hele landet har tilgang til nye kommunikasjonsformer, og at det satses mer på forskning innenfor IKT.

Digitale kommunikasjonsnett med høy hastighet og høy kapasitet er tilbud som er nødvendige. Høyre mener det er avgjørende for næringsutvikling rundt om i landet at det bygges ut et landsdekkende kommunikasjonsnett med høy hastighet.

En god samferdselspolitikk er en forutsetning for lønnsomhet i nye og eksisterende næringer over hele landet. Næringslivet i distriktene har i dag klare konkurranseulempen med sine høye transportkostnader. Samferdselspolitikken må redusere denne ulempen. I statsbudsjettet for 2000, som både sentrumspartiene og Arbeiderpartiet har uttalt at de stiller seg helt og fullt bak, vedtok disse partiene en kraftig økning i transportavgiftene.

Avgiften for autodiesel ble økt med 45 øre pluss moms. Dette førte til en sterk økning i transportkostnadene for næringslivet, særlig ble distriktene sterkt rammet. I tillegg innførte sentrum og Arbeiderpartiet en grunnavgift på 19 øre pluss moms på fyringsolje. Denne grunnavgiften ble også lagt på drivstoff som fergene og hurtigbåtene langs kysten bruker – en stor belastning.

Til slutt: Høyre vil endre det kommunale inntektssystemet, slik at en større del av verdiskapinga blir igjen i kommunene. De objektive kriterier i overføringssystemet må forbedres. Kommunenes inntektssystem gir kommunene for små incentiver for å legge til rette for næringsutvikling lokalt. Det er flere forhold som medvirker til dette – ett forhold er at Stortinget, mot Høyres stemmer, i 1998 vedtok å overføre selskapskatten fra kommune til stat. Samtidig har Stortinget, også mot Høyres stemmer, gjennom flere år redusert den kommunale skattøren. I sum representerer dette en alvorlig svekkelse av kommunenes motivasjon for å legge forholdene til rette for bedriftene.

I det hele tatt er det slik at mulighetene fins i distriktene, og det er fristende helt avslutningsvis å si at en overivrig offentlig styringsvilje, en klam reguleringshånd på to-tre nivå – tar vi fylkesmannen med, så er det kanskje fire – kanskje er den avgjørende begrensning for å få en blomstrende utvikling i Distrikts-Norge.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Odd Eriksen (A): På mange måter slo det meg da jeg hørte innlegget fra representanten Hoddevik, at i enkelte sammenhenger er Høyre mer dogmatisk enn Senterparti-

et var i sine glansdager. Og det synes jeg til dels kom til uttrykk i innlegget hans.

For Arbeiderpartiet er god distriktspolitikk summen av innsatsen på flere politikkområder. Vi har aldri sagt at det er enkelt, og at det finnes noen klare fasitsvar på mange av de utfordringene vi står overfor. Vi står helt klart overfor mange dilemmaer i forhold til utviklingen i distriktene, men vi kan være enige om at næringspolitikk med særlig vekt på primærnæringene landbruk og fiskeri er særskilt viktig for utviklingen av distriktene. Vi hadde tidligere i uken en debatt om landbruksmeldingen, som også synliggjorde at det er avstand mellom f.eks. Arbeiderpartiet og Høyre i så måte. Det er for så vidt en ærlig erkjennelse.

Samferdselspolitikken er viktig, men den er ikke alfa og omega. Jeg må si at hvis vi ser på historien to år tilbake i tiden, hvor Høyre og Fremskrittspartiet var grunnlaget for Bondevik-regjeringens budsjetter, synes jeg ikke innsatsen på veiene i den sammenheng er særlig imponerende. Det blir jo mest retorikk når Høyre vil fremheve sin store innsats overfor veinivåplaner.

For Arbeiderpartiet er, som representanten Hoddevik var inne på, f.eks. bredbåndnett viktig for utvikling av distriktene, noe som tidligere nestleder i samferdselskomiteen, Karl Eirik Schjøtt-Pedersen, også la særlig vekt på. Det krever offentlig innsats, det krever at det offentlige går inn med midler og stiller ressurser til disposisjon.

Min utfordring til representanten Hoddevik er at det å utvikle distriktene er mer enn retorikk. Man bør ha mer håndfast basis i politikktutforming.

Sverre J. Hoddevik (H): Jeg lette etter de kritiske spørsmålene i denne replikken, og fant få av dem. Men selvfølgelig, replikken krever et svar. Og nyansene er nok til stede mellom Arbeiderpartiet og Høyre, og av og til skiller vi lag.

Jeg merket meg at replikanten refererte til budsjett-samarbeid. Nå er det slik at vi aldri har vært noe direkte grunnlag for et regjeringbudsjett – sånn sett. Politikk er det muligens kunst, og vi har i forhandlinger av og til fått det slik som vi ville, uten at vi har nådd fram på veg – la det være klart, det er rett. Men så er det også slik at Arbeiderpartiet i inneværende år har en helt annen binding til budsjettet, for det har man jo stilt seg bak med alt som er – for å si det slik – og har i dette året en helt annen binding til Regjeringens opplegg.

Jeg fikk med meg et bifall for satsing på bredbånd. Vi er enige om at det må foreligge. Vi er kanskje litt uenige i nyanser – hvordan det skal komme i stand, hvor stort det offentlige engasjementet skal være, tilrettelegging eller direkte utbygging – men jeg fikk med meg at representanten Eriksen delte vårt syn på viktigheten av at dette må foreligge. Det er også viktig, tror jeg, at det offentlige også melder seg som bruker av det samme, slik at potensialet for utbygging også i Kommune-Norge blir sterkt synlig.

Det er vel det vi rekker i denne sammenheng, og så får vi se.

Jorunn Ringstad (Sp): Dette er ein debatt om distrikts- og regionalpolitikk. Når eg høyrde på representanten frå Høgre, fekk eg den same opplevinga som eg ofte har når Høgre snakkar om distrikts- og regionalpolitikk. Eg sit igjen med ei kjensle av at det vert veldig lite konkret frå Høgre si side. Det vert ei mengd fine ord om satsing på både det eine og det andre, men lite om korleis det konkret skal verte utforma i distrikta. Av og til lurar eg difor på om Høgre har ein konkret distriktspolitikk.

Hovudtalsmannen for Høgre sa rett nok i sitt innlegg at av dei punkta i utgreiinga som er grunnlaget for debatten, måtte den største innsatsen leggjast på fornying av offentlig sektor. Er det då så enkelt for Høgre at partiet meiner at det meste og viktigaste av utfordringane i distrikta kan løysast ved omstrukturering av offentlig sektor? Er det der løysinga ligg?

I det siste har vi òg høyrte mykje om korleis Høgre vil styrkje byane, f.eks. har det kome fram at det er eit ynske om å få ein større del av løyvingane, av skatteinntektene osv., at ein skal styrkje den politiske representasjonen frå byane, og at midlane i større grad enn i dag skal fylgje folk når dei flyttar til byane.

Eg er samd i at vi skal ha ein god bypolitikk, men ser ikkje Høgre at det er like viktig å ha ein god distriktspolitikk? Er ikkje Høgre samd i at god distriktspolitikk er å satse på Fastlands-Noreg? Det er å stimulere til verdiskaping, og trass i alt er det vel distrikta som har ein stor del av verdiskapinga i landet? Eg trur det er vanskeleg å flytte noko av den satsinga som er ute i distrikta, til byar og bynære område.

Sverre J. Hoddevik (H): Her var det litt flere konkrete spørsmål, og la meg ta det litt hastig og få med meg svar på det meste.

Jeg tror representanten Jorunn Ringstad og Senterpartiet har fulgt dårlig med hvis de ikke har sett at vi i våre prinsipale budsjett har hatt en meget synlig satsing på veg f.eks., i tråd med våre felles lovnader i innstillingen til Norsk veg- og vegtrafikkplan. Vi har også hatt en tilsvarende satsing på skole, og vi kunne gå videre.

Når jeg for min del påpekte fornyelse av offentlig sektor, var det knyttet til det konkrete håndverket fra det offentlige side, der man skulle ha det største praktiske ansvaret. Det var ikke dermed sagt at ikke utviklingen av et næringsliv er like viktig, men der er det andre aktører som skal komme til syne også, ikke bare det offentlige.

Så var representanten innom bypolitikken vår, og det er rett at før vårt landsmøte var det fra en rekke bypolitikere slått til lyd for å sette byene i fokus. Men landsmøtet fikk sin avslutning uten at byene dro av gårde med noen gevinst i en slik sammenheng, bortsett fra å få satt et rettmessig lys på også sin posisjon. Vi har derfor fremdeles en distriktspolitikk som ligger fast. Vi har ikke endret syn på politisk representasjon f.eks. Distriktspolitikken vår er faktisk den samme som den har vært: enkel, effektiv, med synlig prioritering, der det offentlige og private til sammen skal dele oppgavene, slik at vi får et godt resultat.

Jeg venter med spenning på om Senterpartiet og sentrum vil falle tilbake på sin tidligere uttalte prioritering av samferdsel, slik som vi hadde i forrige periode. Jeg tror neppe det kommer i revidert, men vi får se hva som blir sagt når man har vært ute av regjeringskontorene og kommer til høstens budsjett.

Karin Andersen (SV): Representanten for Høyre la i sitt innlegg mest vekt på omorganisering av offentlig sektor som virkemiddel i distriktspolitikken. SV er ikke uenig i at det trengs, men når representanten Hoddevik sier at dette skal gå ut på å frigjøre arbeidskraftressurser til andre viktige jobber i privat sektor, blir jeg bekymret. Stortinget har med Høyres stemmer vedtatt viktige reformer, bl.a. for eldreomsorg, psykiatri og helse, og vi har vedtatt reformer for skole. Er det slik at Høyre mener at disse reformene ikke lenger er viktige? Beregninger fra Regjeringen viser at det trengs i hvert fall godt over 50 000 nye årsverk for at disse reformene skal kunne gjennomføres, og svært mange av dem som bruker og trenger disse reformene mest, nemlig de eldre, bor i distriktene. Eller er det slik at hvis de får privatisert disse virksomhetene, ser Høyre det som verdiskaping på en mer høyverdig måte enn hvis disse jobbene blir utført i offentlig sektor? For hvis man er enig i reformene, må man faktisk også ha folk til å gjøre disse viktige jobbene. Jeg synes Høyre er nødt til å foreta en nødvendig avklaring nå, for hvis de har lagt seg på en annen politikk i den henseende, er det nødvendig å få det klart fram.

Så til slutt: Alle partier har snakket varmt om servicekontor – kanskje ikke Høyre så mye i dag, men ellers. Ser Høyre at det kan være nødvendig med pålegg til statlige etater, slik at de faktisk blir pålagt å være med i slike ordninger, slik at man kan få til en rasjonell tjenesteyting i forhold til befolkningen? Eller skal man sitte og vente på at det private initiativ hos den enkelte etat skal bidra til at vi får lagt ned enda flere funksjoner?

Sverre J. Hoddevik (H): La det være helt klart at jeg ikke har kommet på talerstolen i dag for å avskilte vårt engasjement for de reformene som vi har sluttet oss til. Det vi har vært med på før, står fast.

Replikanten nevner eldreomsorgen spesielt. Det er en viktig reform. Men totaliteten i offentlig sektor består jo av mye mer enn private eller offentlige omsorgsarbeidere. Den består også av byråkrater på ulike nivå, som helt klart kan bli færre. Jeg minner om at hvis man ser på utredningsavdelingens analyse av fylkeskommunens toppadministrasjon før man begynner på tjenesteproduksjonen, før man begynner på sektoren i det hele tatt, bruker vi i dette landet innpå 2 milliarder kr bare på toppadministrasjonen. Jeg er klar over at dette kan bli tolket som et sidespor, men for meg er det et eksempel på noe som vi synes det er uproblematisk å ramme i forhold til førstelinjetjenestene, som på en eller annen måte må opprettholdes – naturligvis. Det er viktig.

Skal jeg si litt om servicekontor, vil jeg si at det er klart at vi synes det er viktig med all fornuftig effektivisering. Makt er jo ikke greit å bruke, spesielt ikke på

enkeltindivid, men vi har stor vilje til å bruke offentlig makt på offentlig byråkrati. Det føler vi ikke på noen måte er et overgrep. Pålegg i slike sammenhenger må derfor heller ikke være fremmede for oss for å få til en effektiv og publikumsvennlig førstelinjetjeneste.

Da håper jeg at jeg har kvittert ut for gjennkjennelighet og forklart hvor vi vil sette inn effektiviseringsstøtene våre. Vi skulle gjerne hatt en lang strukturdebatt i dag. Det tror jeg ikke det er tid til, men jeg er sikker på at komiteen får anledning til å komme tilbake til dette på et senere tidspunkt, og da kan vi nok utdype det en smule.

Presidenten: Replikordskiftet er avsluttet.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Kva var den viktigaste grunnen til at du/de flytta frå ein stad i Distrikts-Noreg inn til ein større by eller eit byområde? Det var eitt av fleire spørsmål i ei MMI-undersøking som vart offentliggjord i august 1999. 560 av 1 000 spurde svarte at dei flytta på grunn av jobben, for å få jobb, for å få ein betre jobb.

Sentrumsregjeringa fokuserte på dei positive moglegheitene i Distrikts-Noreg: på ressursane, på olje, fisk, skog, vatn og jord, på nye moglegheiter på grunn av ny teknologi, på identitet, trivsel og kreativitet. Vi føreslo tiltak. Vi klarte å bremsa flyttestraumen.

Det er bra at Arbeidarpartiet følgjer opp initiativa våre i dagens utgreiing, både når det gjeld Nord-Noreg, kvinner og ungdom, næringsshagar, forsøk i Oppland og Hedmark. Vi hadde gjerne sett sterkare og klarare signal i forhold til framtidig innsats, både på desse områda og når det gjeld utkantsatsinga. Senterpartiet ynskjer sterke regionar, men vi ynskjer òg tettstadutvikling. Vi ynskjer det for å sikra sterke kommunar.

Eg har tre råd til kommunal- og regionalministeren:

1. Gå nøye inn i Eksportrådet sin kommentar om kva for fylke som eksporterer mest, slik Statistisk sentralbyrå sin siste rapport vart presentert i Aftenposten den 10. mai. Drøft nøye korfor. For å nytta moglegheitene trengst det ein aktiv innsats, ikkje berre for å sikra sterke regionar, men òg sterke enkeltkommunar.
2. Studer Asplan Viak-rapporten, som er bestilt av Enoksen, og som fortel at statlege investeringar til det sentrale austlandsområdet har auka frå 24 pst. i 1989 til 64 pst. i 1998. Kom med konkrete forslag til endring av fordelinga i budsjettet for 2001. Infrastruktur og utdanningsmoglegheiter er her viktige stikkord.
3. Det tredje rådet gjeld statlege oppgåver. Ei tverrdepartemental gruppe har utarbeidd ei oversikt over kva for statlege oppgåver som kan desentraliserast. I fyrste omgang har dei gjennomgått departementa, der altså 900 av 13 400 arbeidsplassar ligg utafor Oslo. Leiaren for gruppa, avdelingsdirektør Terje Dyrstad, sa til Dagsavisen den 3. mai: «... det kan vinnes mye på også å gå gjennom hvilken utflytting som kan foretas av direktoratene» – eit glimrande utgangspunkt for å koma i møte alle dei som etter det MMI si undersøking viste, måtte flytta frå distrikta for å få arbeid, eit glim-

rande utgangspunkt for å omsetja utgreiinga frå ord til handling.

Vi ber om ein plan i samband med budsjettet for 2001 òg på det feltet, altså både når det gjeld fordeling av statlege investeringar – ei vriding der – og ei desentralisering av oppgåver. Om kommunal- og regionalministeren ikkje skulle ynskja å lytta berre til Senterpartiet, vil eg gje råd om å lytta til erfaringene til f.eks. arbeidsdirektør Ted Hanisch, som har flytta noko verksemd til Mo i Rana og til Steinkjer, og som i Dagsavisen sa at han fekk både høg kompetanse, stabil arbeidskraft og rimelegare arbeidskraft. Då kan ein altså styrkja både kommunane og regionane, ein kan skapa arbeid der folk bur, og ein kan forma offentleg sektor og medverka til «Eit enklare Noreg».

Lat meg til slutt ta opp det forslaget som er delt ut, på vegner av Senterpartiet, Kristeleg Folkeparti og Venstre.

Presidenten: Representanten Magnhild Meltveit Kleppa har tatt opp det forslag hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Odd Eriksen (A): La meg først si at jeg synes det var et flott innlegg representanten Meltveit Kleppa holdt. Det var flott å høre at hun ønsker sterke regioner. Innlegget viser også at det er mange berøringspunkter mellom Arbeiderpartiet og Senterpartiet i distriktspolitikken. Vi har tradisjonelt på mange måter stått sammen om det meste av utformingen av distrikts- og regionalpolitikken. La meg igjen bare minne om debatten om landbruksmeldingen som vi hadde tidligere i uken. Den synliggjør også de berøringspunktene og den enigheten som har vært.

Det var likevel med undring jeg leste i avisen Nationen dagen etter at statsråden hadde hatt sin redegjørelse, hva Senterpartiets leder, Odd Roger Enoksen, uttalte om redegjørelsen, hvor han var sterkt uenig med statsråden i regiontankegangen. Hans betenkeligheter var, ettersom jeg skjønnte av Nationen, knyttet mer opp til regionsentrene, og kanskje i mindre grad til selve regiontankegangen, men det var noe uklart. Det som likevel var klart, var at han mente at satsingen på regionene går ut over utkant-satsing og en helhetlig distriktstenking som sentrumsregjeringen la opp til. Til det er å si at på mange måter er jo denne redegjørelsen en videreføring av de signalene som kom fra nettopp sentrumsregjeringen i distrikts- og regionalpolitikken.

Men jeg har ett konkret spørsmål til representanten Meltveit Kleppa i denne sammenhengen, fordi innlegget hennes avvek vesentlig fra det som kom fram i intervjuet i Nationen med Senterpartiets leder, der han sa at politikken er «utkantfarlig». Er representanten Meltveit Kleppa enig i en slik karakteristikk av redegjørelsen?

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg er noko usikker på kva Arbeidarpartiet egentleg legg i sin definisjon «region».

Det vart i utgreiinga bl.a. vist til den regionaliseringa som skjer i Europa. Kommunalministeren hadde før ho vart statsråd laga eit program for ein studietur for kom-

munalkomiteen til Barcelona, til Catalonia, for å studera dette nærmare. Eg hadde gleda av å vera med på desse studiane. Det er ein region som i folketal er ein og ein halv gong større enn Noreg. Det vil altså seia at Noreg og delar av Sverige i tilfelle skulle vera ein region. Dersom Arbeidarpartiet i Noreg har ei anna tolking når det kjem til stykket, enn det som har kome fram i dag, og som går på å slå saman nokre fylke, så håpar eg at vi får dette avklart seinare i debatten.

Til uttrykket «utkantfarleg»: Ja, slik eg forstår Arbeidarpartiet, har dei fyrst og fremst ambisjonar om å sikra vekst i byar, i regionsenter, og veldig lite konkrete signal til dei som i dag bur utafor desse sentra, f.eks. i Ulvik, der dei har bygd opp data, og i Finnøy, der dei satsar på havbruksnæring. Det er ikkje fyrst og fremst Bergen og Stavanger som er viktig for dei, det er parti og representantar som har tru på dei moglegheitene som finst i den enkelte kommunen.

Lodve Solholm (Frp): Det er interessant å legge merke til at representantar for Senterpartiet, når dei skal halde innlegg om distriktspolitikken, ikkje nemner det som verkeleg held på å ta knekken på distrikta, nemleg den skattlegginga ein har av næringslivet med lokal forankring. Formuesskatten, spesielt formuesskatt på arbeidande kapital – det vil seie bygningar, maskinar – har tidlegare finansminister Restad sagt han var villig til å gjere noko med, men han kom aldri så langt at han gjorde noko med det, sjølv om han snakka om det i nesten tre år. Men det må jo vere noko gale når vi har ei skattlegging i Noreg som gjer at dersom arbeidsgjevarane skal greie å betale formuesskatten, må dei selje ein arbeidsplass, det vil seie hammar, høvel, maskinar, delar av bygningar eller delar av verksemda si.

Det andre poenget er dette med arveavgift, som kjem når vi får eit generasjonsskifte. Veldig mange av dei blomstrande bedriftene i Distrikts-Noreg er inne i eit generasjonsskifte, der arveavgifta gjer at eigarane må gå på børsen, eller at dei må selje ut aksjar i bedrifta si for å betale arveavgifta. Den lokale tilknyttinga i eigarskapen blir utvatna. Det er denne lokale tilknyttinga som faktisk gjer at mange bedrifter i Distrikts-Noreg ligg der dei ligg, trass i geografien – ikkje på grunn av, men trass i geografien. Det lokale eigarskapen er så sterk i Noreg. Og no blir den utvatna.

Vil Senterpartiet vere med og støtte eit forslag der ein fjernar formuesskatten? Eg skal ikkje be om meir i fyrste omgang enn dette med arbeidande kapital og arveavgifta.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg er overraska over representanten Lodve Solholm si framstilling av næringslivet i Distrikts-Noreg. Det er jo faktisk slik at det med dagens regelverk på ulike område er ei lang rekke med svært så blomstrande bedrifter over det ganske land, og ikkje minst langs kysten. Vi kan godt diskutera kva som er gjort, og kva som bør gjerast vidare, for å sikra både det næringslivet som er, og moglegheit for nye bedrifter.

Når det gjeld skatt på arbeidande kapital, er det eit forslag som Senterpartiet har fremja fleire gonger, utan å få fleirtal i denne sal. Når det gjeld generasjonsskifte, håpar eg Lodve Solholm har fått med seg at sentrumsregjeringa faktisk fremja forslag til endringar der som skal gjera dette lettare. I tillegg la vi fram ein handlingsplan for små og mellomstore bedrifter for ytterlegare å gjera det enklare å starta bedrifter. Vi la fram ei stortingsmelding om reiseliv, som i stor grad er ei distriktsnærings. Det er jo òg slik at distriktsbedriftene er svært avhengige av ein god infrastruktur – t.d. den breibandsatsinga som no blir diskutert – men i tillegg eit nøye samspel med ein god offentlig sektor. Kor har Framstegspartiet vore i forhold til å gje kommunane i Distrikts-Noreg høve til å stimulera til eit meir allsidig næringsliv? Kutt i budsjetta har vore svaret.

Karin Andersen (SV): Nå har jeg hørt de fleste partiene på Stortinget – i hvert fall majoriteten av dem som danner flertall når det gjelder budsjetter, og har gjort det i de siste årene. Verken i noen av innleggene, noen av replikkene eller i statsrådets redegjørelse har det vært nevnt et eneste ord om at det viktigste distriktpolitiske virkemiddelet vi har, nemlig den differensierte arbeidsgiveravgiften, er i ferd med å forvitte mellom hendene på oss. EFTA-domstolen avsa en dom i mai i fjor som sa at dette ikke lenger er norsk skatte- og avgiftspolitik. Det er regionalpolitikk, og det er EU som bestemmer. Ordninga er kun godkjent midlertidig fram til 2003, og det er ikke lenge til. Etter det skal hele ordninga på nytt notifiseres. I tillegg kommer det også jevnlig pålegg som gjør at vi er nødt til å redusere de andre bedriftsrettede støtteordningene, som vi heller ikke lenger har råderett over.

I statsrådets redegjørelse – på den siste siden – er det er kart over virkeområdene for den differensierte arbeidsgiveravgiften. Nå er fargene borte, og det kan derfor se ut som om virkemiddelet er mindre geografisk utbredt enn det faktisk er, men det er altså et svært stort virkemiddel. Jeg har ikke det nøyaktige tallet i hodet, men det er iallfall over 6 milliarder kr i denne ordninga.

I fjor forsøkte SV å få den daværende regjeringa til å se på de prinsipielle og alvorlige konsekvensene som denne dommen faktisk gav, og vi ønsket at regjeringa skulle ta opp et alternativt regime som kunne beholde differensiering og støttesatsen, og eventuelt se på utvidede transportstøtteordninger. Dette stemte alle partier imot. Hvorfor er ikke i hvert fall Senterpartiet opptatt av skjebnen til den differensierte arbeidsgiveravgiften?

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg kjenner ikkje igjen representanten Karin Andersen si skildring av korleis engasjementet har vore i denne saka, og kven som har meint kva. Eg tvilar ikkje på at ho har gjort korrekt greie for SV sitt engasjement. Ho er vel kjend med at denne saka var særdeles vanskeleg for sentrumsregjeringa. Eg går òg ut frå at ho er godt kjend med den kontakten som var både med ESA og med dei aktuelle kommunane. Dessverre er det slik at EØS-avtalen grip inn på område som ikkje var nøye nok kunngjorde – i alle fall

trur eg ikkje alle representantane ante rekkjevidda av dynamikken i den avtalen då den vart vedteken i Stortinget. Då stod Senterpartiet og SV saman.

Det er slik at ESA òg grip inn når det gjeld distriktspolitikken. Den førre kommunal- og regionalministeren la ned ein stor innsats for å få til kompensatoriske tiltak til dei kommunane dette gjaldt. Det er så vidt eg hugsar, ei sak som enno ikkje er heilt avslutta, og som eg går ut frå at òg Sylvia Brustad følgjer opp.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

Karin Andersen (SV): SV mener at folk må få velge å bo der de vil, men det er et samfunnsansvar å gjøre det mulig. De store ulikhetene i levekår går ikke mellom by og land, de går mellom fattig og rik både i bygd og by. Folk flytter ikke fra bygd fordi det er fælt og fattig der, men de flytter fordi de hver eneste dag får beskjed om at framtida er et annet sted, og at det går så mye bedre i byen. Distriktpolitikken handler derfor om å gi like gode utviklingsvilkår og framtidsmuligheter for hele landet. Derfor blir f.eks. bredbåndssatsing på samme tid og til lik pris viktig. Mennesket er den viktigste ressursen, og da blir befolkningsnedgang et stort problem, og skole, utdanning og kompetanseheving tilsvarende viktig. Utdanning er det viktigste strategiske virkemiddel både for dem som vil gi det enkelte mennesket makt og styring over sitt eget liv, og for dem som vil gi ulike deler av landet mer makt over sin framtid. Kommunalministerens gjentatte løfter om mer penger til kommunene blir derfor avgjørende om vi skal lykkes også med distriktpolitikken. 12 milliarder kr i underskudd i kommunesektoren kan ikke oppveies av småpenger verken til bedre kommuneøkonomi eller økning av de distriktpolitiske virkemidlene.

Samordning av større myndighet lokalt har SV i flere år foreslått gjennomført, og er blitt nedstemt på det. Vi tror det er en riktig veg å gå, og vi mener det haster.

I redegjørelsen sin nevner statsråden forsøkene i Hedmark og Oppland spesielt, der de sjøl skulle få lov til å bestemme mer over hvor ressursene skulle brukes. Men får de det? Innlandsfylkene kjenner både ministeren og jeg godt, og der trengs det en utdanningssatsing og en kvinnesatsing mer enn noe annet – det kan vi lese ut fra tabellene i redegjørelsen. Det har fylkeskommunene tatt tak i, og de har greid å etablere et tilpasset studietilbud for enslige forsørgere slik at de kan gjennomføre videregående utdanning. Det vil være grunnlaget for å komme videre, for å skape arbeidsplasser og få arbeid. De trenger litt økonomisk hjelp for å få dette til, og det har de bedt om, fra arbeidsmarkedsetaten, som gjennom behandling av velferdsmeldinga har blitt pålagt et spesielt oppfølgingsansvar for denne gruppa. Men det får de ikke. Nei, sier arbeidsmarkedsetaten, dette er mot reglene. Men var det ikke nettopp slike regler og vanntette skott som skulle brytes ned for å få gjort viktige ting som en ellers ikke greier med vanlig samarbeid? Dette blir altså ansett som så viktig i disse fylkene at de vil prioritere det. Enslige forsørgere er en målgruppe statsråden

igjen og igjen har sagt er avgjørende for velferdspolitikken, og det er et avgjørende distriktpolitisk grep å få det utført. Jeg vil be statsråden om å ta tak i dette og få ryddet opp – for hvis man skal ha forsøk med samordning, må de også være reelle, slik at man får gjort de tingene som er viktigst.

Så tilbake til den differensierte arbeidsgiveravgiften. Representanten Meltveit Kleppa tok ikke tak i det som var viktig i mitt innlegg i stad, ikke de mindre endringer som vi til nå har måttet tilpasse oss, men det viktige faktum at hele ordningen nå ikke lenger er godkjent som norsk skatte- og avgiftspolitik, men er regionalpolitikk, og at vi sjøl ikke lenger kan bestemme verken virkeområde eller nivået på det. Dette er en viktig ordning, som norske bedrifter i distriktene har hatt stor nytte av. Det er et viktig skattepolitisk grep for arbeidsplassene i distriktene, og det forundrer meg litt at også partier som er veldig opptatt av skatt på andre områder – skatter og avgifter – ikke ser ut til å ense dette i det hele tatt. Fram til 2003 ser det ut til at ordningen skal få bestå, men hva skjer etterpå? Det er det SV har vært opptatt av, som vi har etterlyst bl.a. sentrumsregjeringas større engasjement for. Hvorfor vil man ikke få utredet de prinsipielle konsekvensene og de alvorlige konsekvensene av dette? Og hvorfor vil man ikke sette i gang med et arbeid for å se om man kan få opp og stå tilsvarende ordninger som kan bidra til den samme virkningen som den differensierte arbeidsgiveravgiften har? Poenget er jo at det nå pågår en utvidelse av EU østover. De vil der få helt andre saker på sin dagsorden enn klima og spredt bebyggelse og lange transportavstander som vi har i Norge, og som er noen av grunnene til at denne ordningen er så viktig for oss. Der vil det være helt andre problemstillinger, og det er for så vidt rimelig, men for den norske ordningen kan det bli katastrofalt, og den kan bli endret i en slik grad at den blir sterkt svekket som distriktpolitisk virkemiddel.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Einar Johansen (A): SV er jo kjent både på Stortinget og for så vidt også rundt omkring i fylkespolitikken som det partiet som vil gi mest mulig til flest mulige formål. Men det er også et poeng at man bør se det i en litt større sammenheng og ikke minst i forhold til den økonomiske totalpolitikken som legges opp.

Mitt spørsmål blir derfor: Hvor mange milliarder mer kan vi etter SVs mening bruke uten å ødelegge balansen i norsk økonomi? Det er interessant å følge med i den debatten som går, hvor man ser at flere har hatt godt av å være i regjeringsposisjon med hensyn til å opptre med ansvarlighet etterpå. Kanskje også SV på en eller annen måte kunne være med i regjering for å kunne lære hvordan akkurat de tingene bør foregå?

Karin Andersen (SV): Ja, SV takker for invitasjonen. Vi har i lengre tid sagt at vi faktisk ønsker en slik posisjon, fordi vi mener at norsk politikk ville hatt svært godt av innflytelse fra et parti som vil legge større vekt på miljø og rettferdig fordeling enn det de andre partiene

gjør. Ansvarlighet har for så vidt en del av oss stor erfaring med fra lokalpolitiske verv, så vi vet hva det betyr. Men når det gjelder helt konkret våre budsjetter, tror jeg representanten gjør seg litt skyldig i en forestilling som fortsatt får lov til å leve, nemlig at SV bruker svært mye mer penger enn alle andre. Det er nok ikke riktig. Vi har valgt å bruke noe flere penger enn andre har gjort. Men hvis vårt statsbudsjett for i fjor hadde blitt vedtatt, hadde rammene for det vært mindre enn det som ble det faktiske resultatet av forbruket når året var omme, og så vidt jeg kan se, har det ikke skjedd noen dramatiske forverringer i norsk økonomi av den grunn. SV ønsker altså å bruke noe mer penger til offentlig sektor og til fordeling, bl.a. fordi vi ønsker en mer rettferdig fordeling og ikke minst en mye større satsing på skole. Det er den viktigste innsatsfaktoren hvis vi skal bringes trygt inn i framtida og skal ha noe å leve av når vi som sitter her i dag, blir pensjonister. Så jeg ville kanskje returnere ballen til Arbeiderpartiet og be dem se på hva de sjøl i hvert fall uttrykker i ord, om at her skal det satses mer på kommunesektoren, det skal være en mer rettferdig fordeling og det skal være et bedre miljø. Jeg ser ikke bort fra at det kan være rasjonaliseringer også i offentlig sektor, og at man kan gjøre ting bedre og billigere, men hvis man skal få til noe som monner, må man være villig til å gripe til litt sterkere omfordelingsgrep enn det Arbeiderpartiet gjør i dag.

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg hørte hva representanten Karin Andersen sa i sitt innlegg. Hun ville sikkert sagt enda mer hvis hun hadde hatt bedre tid til å fremføre sitt innlegg, bl.a. noe om landbrukspolitikk. Det er jo slik at landbrukspolitikken er vedtatt å være en viktig pilar i norsk distriktpolitikk. Riktignok kom ikke representanten Karin Andersen inn på akkurat dette, men det er etter mitt syn slik at norsk landbruk overlever på subsidiekrykker, og det har jo en monopolstilling når det gjelder matforsyning til det norske folk. Resultatet er verdens dyreste mat og bønder som tjener dårlig. Jeg mener at det å basere distriktenes fremtid på landbruket, kan bli en vanskelig affære, for disse subsidiekrykkene og denne monopolstillingen vil kunne bryte sammen under økende press fra f.eks. WTO, fra EU og ikke minst fra forbrukerne selv.

Det jeg egentlig ønsker et svar på fra SV, er: Hvor viktig anser SV landbruket for å være innenfor norsk distriktpolitikk? Er det f.eks. greit for SV at det er barnefamiliene som gjennom de skyhøye norske matvareprisene skal få betale regningen for norsk distriktpolitikk? Kort sagt: Hvor er det SV plasserer landbrukspolitikken betydning for norsk distriktpolitikk? Hvor plasserer SV landbrukspolitikken i det bildet?

Karin Andersen (SV): Det var en stor landbrukspolitisk debatt her tirsdag som jeg deltok i på vegne av SV. Når man har fem minutter til disposisjon, får man ikke tatt opp alt. Men landbruket er viktig, det er viktig som arbeidsplasskaper, det er viktig som produsent av mat, og det er viktig som miljø- og kulturbærer i distriktene.

Så til beskrivelsen som representanten Andersen kommer med, om at det er matbudsjettene som tynger ned norske barnefamilier. Jeg er nok litt uenig i den beskrivelsen. Men at prisen på de norske matvarene er presset fordi vi lever i et internasjonalt konkurransesamfunn, er riktig. Av den grunn har SV sagt at vi ikke tror at vi kan øke overføringene, men at vi tvert imot må øke forbrukerrettinga på landbruket, spesielt gjennom en bred satsing på økologisk og trygg mat. Det vil øke betalingsviligheten hos befolkningen og vil gjøre det mulig å holde oppe et nødvendig støttenivå, som vi tror er riktig. For vi ønsker at det skal produseres mat i Norge, både fordi vi mener det er den mest miljøriktige måten å produsere mat på og fordi landbruket er viktig.

Jeg har også lyst til å minne om at SV, i motsetning til flertallet her, ønsket en langt sterkere satsing videre på kombinasjonsbrukeren, og var skeptisk til den omlegginga i forhold til heltidsbruk som flertallet og Fremskrittspartiet nå er med på. Vi mener at for dem som skal ha framtida si i landbruket, vil en kombinasjon av yrker være det riktige, også fordi man trenger et mangfoldig næringsliv og et mangfoldig kulturliv på bygdene.

Ivar Østberg (KrF): Jeg oppfattet at representanten Andersen var opptatt av å styrke det lokale selvstyret som en del av distrikts- og regionalpolitikken, bl.a. ved å henvise til eksemplet statsråden hadde gitt fra Hedmark og Oppland.

Jeg lurer på hvor langt SV er villig til å gå når det gjelder å gi fra seg makt fra sentral myndighet. Er SV villig til å la det bli forskjeller mellom kommunene nettopp fordi de ønsker å styre seg selv, eller skal vi alle være rimelig like? Er SV villig til å gå radikalt til verks når det gjelder å fjerne øremerking og ta fra sentrale myndigheter noen av deres styringsområder?

Videre oppfattet jeg at det var et viktig prinsipp at folk skulle få lov til å bo der de ville. Jeg synes det er viktig at vi som stortingsrepresentanter er med på å legge til rette for den fremtidige næringsutvikling som vi ser må og skal komme i dette landet. Det har blitt pekt på at nettopp fiske og oppdrett vil være en framtidsnæring. Hvis vi da fører en politikk som gjør at folk skal få bo hvor de vil, uten i tilstrekkelig grad å legge til rette for at det blir rimelig å bo langs kysten, når vi ikke disse målene. Har SV konkrete tiltak å sette inn for å nå målsettingen om å bevare hovedmønsteret i bosettingspolitikken?

Karin Andersen (SV): Først til det lokale sjølstyret.

I debattene om distrikts- og regionalpolitikken tidligere om årene har vi fremmet en rekke forslag, både når det har dreid seg om Kommunaldepartementets budsjett og når det har dreid seg om Næringsdepartementets budsjett. Dette har konkret gått på desentralisering av makt fra storting til kommune og spesielt til fylkesnivået, eller det som det nå kalles, regionnivået. I den grad vi har fått disse forslagene fram til avstemning, har de blitt nedstemt, så jeg blir litt forundra over at det er SV som får dette spørsmålet. Også når det dreier seg om øremerking,

har vi vært med på alle de fellesmerknadene som har vært fra kommunalkomiteen.

Det SV ikke ønsker, er at det skal bli store forskjeller i levekår eller på sosial- og helseområdet og skoleområdet. Der vi derimot har vært helt sterke og tydelige, er når det dreier seg om kultur, næringsutvikling – altså utviklingspolitikk generelt – samferdsel og f.eks. arbeidsmarkedsstat. Alle disse funksjonene kan etter vår mening i langt større grad enn i dag legges ut på fylkesnivå, slik at man kan få råderett over virkemidlene. Seinest i fjor fremmet vi forslag om at alle de distriktspolitiske virkemidlene skulle legges inn i en pott, slik at en kommune kunne få én pott uten bindinger, eller en fylkeskommune kunne få en pott uten bindinger. Da tror vi at f.eks. Sogn og Fjordane, Hordaland eller Møre og Romsdal sjøl bedre kunne legge til rette for det som er nødvendig for bosetting langs kysten, fordi de sjøl vet om og kan finsikte sine virkemidler langt mer enn det Stortinget kan. Det er deres fortrinn, fordi de er nære og samtidig store nok til å ta beslutninger over et visst geografisk område.

Ellers får jeg bare vise til SVs alternative budsjett på alle de områdene der vi vil styrke lokalsamfunnene.

Presidenten: Replikordskiftet er avsluttet.

May Britt Vihovde (V): Sentrumsregjeringa satsa offensivt på ei meir balansert utvikling i landet, etter fleire år med ein sterk ubalanse og sterkt press, særleg i Oslo-området. Ikkje minst spela store statlege investeringar ei viktig rolle i den samanhengen.

Regjeringa Bondevik sytte òg for ei sterkare samordning av distrikts- og regionalpolitikken gjennom Kommunal- og regionaldepartementet. Nye verkemiddel blei lanserte på eit breitt felt, og det er skapt ein ny optimisme i Distrikts-Noreg.

Kommunal- og regionalministeren si utgreiing ber først og fremst bod om ei vidareføring av den førre regjeringa sin politikk også på dette området. Og det er positivt. Det er lite nytt, men det som er gjort dei siste to åra, ser ut til å bli ivareteke, i alle fall verbalt. Venstre er glad for statsråden si vektlegging av nyskaping og entreprenørskap, teknologiutvikling, utdanning og forskning, satsing på ungdom og kvinner, fornying av offentleg sektor og kulturen si viktige rolle. Eg vil då nemna ei undersøking i Møre og Romsdal som konkluderer med at halvparten av den ungdomen som tenkjer på å flytta, grunngir dette med mangel på kulturtilbod og kulturarbeidsplassar.

Det eg har nemnt nå, er generell politikk over eit breitt felt som har mykje å seia for levekår i alle delar av landet. Vi er glade for statsråden si understreking av fellesinteressene mellom by og land, og kor nødvendig det er med ei balansert utvikling. Altfor ofte blir by og land sette opp som motsetningar og i konflikt.

Når dette er sagt, er det likevel ein vesensforskjell mellom Venstre og Arbeidarpartiet si tilnærming til distriktspolitikken, ut frå ulikt ideologisk utgangspunkt. Der Arbeidarpartiet er mest oppteke av dei institusjonelle rammene, styringsperspektivet sett frå departements-

kontora, tar Venstre utgangspunkt i det einiskilde mennesket og lokalsamfunnets røyndom. Og kva ser me då? Jo, me ser eit tidsskifte, der einiskildmennesket sin valfridom er vesentleg større enn før, og der også lokalsamfunnet sjølv aktivt må velja si framtid. Det er ikkje lenger berre snakk om å bevara og utvikla arbeidsplassar, men å gjera seg sjølv attraktiv nok til å bli vald blant mange gode lokalsamfunn.

Mange norske bygdeungdommar vil velja sitt gode liv i byane. Mange byungdommar vil kunna velja det gode liv på landsbygda eller i mindre byar og tettstader. Valet blir ikkje lenger teke berre ut frå moglegheita for ein arbeidsplass, men ut frå ei vurdering av vilkåra for det gode liv.

Denne fridomen til å velja er positiv, og den utfordrar lokalsamfunna. Dei må visa openheit, toleranse, ønskja velkommen nye namn og slekter som ikkje har budd i bygda i generasjonar, og dei må ha kulturtilbod og andre gode som gjer dei attraktive i ein marknad med mange gode stader å bu. Dei må konkurrera om menneska. Difor må det offentlege si oppgåve vera å leggja til rette infrastruktur, ikkje minst innanfor samferdsel og ny teknologi, slik at det gode liv kan levast overalt. Moglegheita for det er større enn før.

Det er lite nytt og konkret i statsråden si utgreiing. Eit retorisk hovudgrep er «Regionenes Norge» – der det meste skal vurderast fram mot neste års stortingsmelding. Venstre ser positivt på ei sterkare regionalisering, og ser i den moglegheit for ei desentralisert styring nærare det næringslivet og dei einiskildmenneska det gjeld. Men dette har som føresetnad ein sterk vilje til å gi makt og myndigheit frå statleg til regionalt nivå. I motsett fall kan regionalisering bli eit bidrag til sentralisering, ved at ein tappar lokalsamfunn og kommunar til fordel for region-senter.

Den statlege politikken må ikkje styra menneska inn i nye formelle strukturar, men leggja til rette for menneskeleg skaparkraft og initiativ. Det er distrikta si utfordring og moglegheit.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Leif Lund (A): Det er faktisk litt vanskelig å vite hva man skal spørre Venstre om, for dette var jo veldig mange fine ord. Det var «det gode liv», og det var «valfridom». Og når det da i dag offentliggjøres en undersøkelse om flytting som forteller at dobbelt så mange flytter til østlandsregionen som til resten av landet, går jeg ut fra at det dreier seg om «valfridom». Mitt spørsmål til Venstre går da på hva vi skal gjøre med det ut fra det representanten Vihovde sa, for det som er Venstres påstand når det gjelder denne «valfridom», er at de velger å bli i distriktet. Men det er jo ikke tilfellet ifølge det vi ser av statistikken.

Så jeg har lyst til å spørre representanten Vihovde: Hvilke virkemidler har Venstre å sette inn utenom «det gode liv» og «valfridom» for å få folk tilbake til bygden?

May Britt Vihovde (V): Eg var inne på ein ting i mitt innlegg, nemleg å ha ein god infrastruktur ut til Distrikts-Noreg for at folk kan få moglegheita til å bu og leva sitt gode liv der ute.

Så var eg inne på kva slags tilbod ein må ha ute i Distrikts-Noreg, i kommunane. Og eg har merka meg at Arbeidarpartiet nå går inn for redusert øyemerking til kommunane, å gi dei større valfridom til sjølve å bestemma kva tenestetilbod dei vil gi sine innbyggjarar. Eg trur òg at ein har moglegheit til eit sterkare samarbeid mellom kommunane.

Eg kan då nemna ein liten kommune som Bjarkøy kommune med 700 innbyggjarar, som nå går inn i samarbeid med andre kommunar, m.a. Harstad, og spør: Er det noko me kan produsera av tenester, og overlata noko anna til dykk, slik at me kan bruka dei midlane me har, med større fridom? Så å gi tilbake makt til lokalpolitikarane våre ved å redusera øyemerkinga, er ein ting, samtidig som ein satsar på infrastruktur og teknologiutvikling. Då har eg tru på at ein del kanskje vil velja å bu ute i Distrikts-Noreg og ikkje flytta inn til dei sentrale austlandsområda.

Så må me sjølvstakt ha ein god næringspolitikk for dei små og mellomstore bedriftene som er ute i Distrikts-Noreg, og der kan eg vel berre visa til Magnhild Meltveit Kleppa, som i sine replikkrundar hadde svar på kva regjeringa Bondevik har gjort. Og så trur eg òg at samarbeid mellom skule og næringsliv – slik at ungdommen vår får ei utdanning, ein kompetanse som næringslivet etterspør ute i Distrikts-Noreg, ute i deira kommune – er eit godt verkemiddel.

Erna Solberg (H): Det blir veldig fort i en distriktspolitisk debatt som denne en tendens til at det kommer mange blomstrende innlegg på et rimelig teoretisk nivå i forhold til de praktiske utfordringene rundt omkring i Distrikts-Norge.

Jeg synes kanskje at representantene for de partiene som satt i den tidligere regjeringen, burde ha sagt noe mer i denne debatten om det som statsråd Brustad ble møtt med av partileder Enoksen, som jeg oppfatter som distriktstalsmannen for sentrumsalliansen, etter redegjørelsen forrige torsdag. Da var det ikke måte på hvor gammel dags den politikken som Arbeiderpartiet førte, faktisk var, og sentrum hadde hatt en så mye bedre politikk. Som en slags oppmann utenfor det selskapet vil jeg si at jeg ser ikke så veldig store forskjeller på det som er sagt i denne redegjørelsen, og det som er sagt i tidligere redegjørelser. Og jeg må si at det oppkjøret Enoksen hadde som kommentar til selve redegjørelsen, er forsvunnet som dugg for solen i denne debatten.

Så har jeg lurt litt på om ikke sentrumspartiene har oppdagat et selv om de sier de har hatt en god distriktspolitikk, har altså distriktene de siste to-tre årene ikke opplevd det slik. Vi har hatt massive runder med forsøk på distriktsopprør, ikke minst på Vestlandet, knyttet bl.a. til manglende oppfølging av de løfter man hadde på vei-sektoren og knyttet til økte transportutgifter som er blitt påført dem. Så mens man har fått mye mer midler gjen-

nom en del ordninger på statsbudsjettet – det er helt riktig – er de viktigste bitene av distriktspolitikken, slik det oppleves i alle fall i Hordaland, i Sogn og Fjordane og i Møre og Romsdal, nemlig transportsituasjonen, virkelig blitt forverret. Blant annet opplever man nå at nesten alle rutebilselskapene har stoppet de første fergene om morgenen og de siste fergene om kvelden. Ser ikke Venstres representant at det hun sier, ikke stemmer med den politikk sentrumpartiene faktisk førte i regjeringsposisjon?

May Britt Vihovde (V): Eg har lyst til å starta med Venstres syn på samferdsel – eg sit jo i samferdselskomiteen. Det å ha ein infrastruktur som gir tryggleik for dei som bur i distrikta, tryggleik for det som kjem ned frå fjellsidene, anten det er kvitt eller det er rundt og hardt, nemleg stein – å prioritera desse vegane – er jobb nr. 1. Og så må ein byggja ut ein infrastruktur der ein kanskje møter framtidens næring, nemleg havbruket. For me ser at når oljeinntektene avtek, olja forsvinn, må me hausta av det me har ute langs kysten, og det er havet, og då må ein få ein infrastruktur ut dit slik at ein hurtig kan frakta varene og tenestene ned til Europa. Men det hjelper ikkje med eit ferjeavløysingsprosjekt som gir ti minutt innsparring i tid, om ein står og stampar i to timar for å koma gjennom Oslo når ein skal ned med fersk fisk til Europa.

Eg har tru på Eit enklare Noreg, og det er noko som den førre regjeringa jobba med, så eg er ikkje einig med representanten Solberg i at ein ikkje har starta ein prosess som er god for Distrikts-Noreg.

Så til det som gjeld avgifter. Me i Venstre ser eit stort problem med at ein ute i Distrikts-Noreg har store utgifter knytte til avgifter, og at ein nå får ein reduksjon i ferjetilbodet. Så får me då venta og sjå i morgon, når revidert nasjonalbudsjett kjem, der samferdselsministeren har lovt at dette er noko han vil sjå på. Dette var noko den førre regjeringa hadde begynt å sjå på, fordi den tok dei signala som kom, på alvor. Då får me sjå om me då kan få eit samarbeid mellom ferjeselskapa og fylkeskommunane for å redusera desse kostnadene slik at innbyggjarane ute i Hordaland, langs kysten vår, kan få eit godt kollektivtilbod.

Men kanskje me på sikt kan overlata meir av dei statlege samferdselsinvesteringane/overføringane til fylkeskommunen, slik at dei òg kan gjera si prioritering på dette området.

Karin Andersen (SV): Det siste representanten Vihovde sa, er jeg hjertens enig i, det synes jeg er grep vi burde ta, og som SV også har fremmet forslag om før.

En annen sak som jeg forundrer meg over at vi ikke greier å få til i langt større grad enn i dag, er ordningen med servicekontorer. Dette har vært tatt opp i Stortinget jeg vet ikke hvor mange ganger, og så vidt jeg har skjønt, er det bare Fremskrittspartiet som har hatt noen betenkinger ved noen korsveier, ellers har alle vært enige. Men det skjer altså veldig lite, og i mellomtiden blir det lite igjen å samordne og putte inn i disse servicekontorene. Nå pågår det f.eks. et stort rasjonaliseringsarbeid i Posten som kan føre til at det blir mange flere ekspedi-

sjonssteder, men færre postkontor. I tillegg til det har vi likningssetaten, som også nå skal legge ned mange steder.

Er representanten Vihovde fra Venstre enig i at den forrige regjeringen burde ha foretatt en fryns når det gjelder alle disse etatene, slik at man hadde ventet til man hadde prøvd å etablere en servicekontorordning før man fikk lov til å legge ned noe mer? Ser Venstre at det er behov for å pålegge statsetater eller etater der staten er inne som tung eier, faktisk å være med i dette, og at dette ikke går godt nok helt av seg sjøl?

Så ønsker jeg igjen å stille spørsmålet til Venstre, som har kommet ut av regjering for ikke lang tid siden: Hva er grunnen til at Venstre mener at det ikke er nødvendig å se på de alvorlige konsekvensene av EFTA-dommen når det gjelder arbeidsgiveravgiften, og at de ikke vil at vi skal utrede alternative måter å ordne oss på hvis dette regimet faller sammen enda mer enn det ser ut til å gjøre allerede i dag? Det kan jo være andre måter vi kan få opp støttesystemet på som kan være riktige, men det er det altså nødvendig å utrede. Og hva er grunnen til at man er imot å utrede det?

May Britt Vihovde (V): Det gleder meg at SV og Venstre i alle fall er enige om å overføre ein del av samferdselsinvesteringane til eit regionalt nivå og la dei bestemma. Så får me sjå når me behandlar Nasjonal transportplan til hausten, om dette blir ein realitet, at ein lar fylkespolitikarane sjå kjøp av flytenester og kjøp av togtenester i samheng med kollektivsatsing, veginvestering, ferjedrift osv. Kanskje ein då kan få utnytta samferdselskronene betre.

Så til det som gjeld servicekontor. Eg er heilt einig med representanten Karin Andersen i at dette er noko som ein må gripa hardare fatt i. Og då Eldbjørg Løwer var arbeids- og administrasjonsminister, starta ho og la trykk på å få på plass servicekontora, å få på plass ei serviceerklæring der det offentlege på ein måte gjev signal til innbyggjarane om kva ein kan forlanga av service frå det offentlege. Eg meiner at me bør få servicekontor som samarbeider og utnyttar dei erfaringane som er gjorde. Førre onsdag var eg faktisk på kundetorget på Askøy og hadde ein samtale med dei tilsette der ute for å høyra deira erfaringar og deira problem med å få dei ulike offentlege etatane til å samarbeida. Det gledelege er at det er delegasjon på delegasjon frå Kommune-Noreg som nå reiser til Askøy og har omvisning der og får vita korleis dei har gjort det.

Eg har tolka arbeids- og administrasjonsministeren slik at han vil halda fram med å leggja trykk på dette, og eg trur at ein då må sjå på korleis dei andre etatane – arbeidsmarknadsetaten, trygdekontora og sosialkontora – kan samarbeida på ein best mogleg måte slik at den kunden som kjem inn, får den hjelpa han treng.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Einar Johansen (A): I sin redegjørelse kom Sylvia Brustad inn på en rekke ting av stor betydning for dis-

trikts- og regionalpolitikken. Dette viser at Regjeringen legger stor vekt på å få til en god politikk på dette området.

Men det er vanskelig å ha en distrikts- og regionalpolitisk debatt uten å komme inn på våre ressurser og fordelingen av ressursene. Det alt vesentlige av våre ressurser er lokalisert til Distrikts-Norge. Dette gjelder f.eks. fisk, skog, bergverk, kraft osv. Derfor er det gledelig at ministeren i sin redegjørelse sier:

«Det bør være et siktemål at råvarene skal bearbeides mest mulig i distriktene».

I dag er det ofte slik at for mye av ressursene fraktes bort fra distriktene. Som eksempel: I den siste tiden har det blitt avdekket at det er veldig mange trålere som ikke oppfyller sin leveringsplikt, ved å levere sine fangster utenom der konsesjonsvilkårene pålegger dem å gjøre det. Dette er trålkonsesjoner som er kommet etter et sterkt press fra politikere og næringsliv nettopp for å sikre råstoff til bedrifter som stort sett ligger ute i distriktene, og jeg ser ingen grunn til å lempe på dette.

Økt videreføring innen fiskerinæringen har det vært snakket om i veldig mange år. Derfor er det gledelig at Regjeringen går inn for å utrede planer om et nytt statlig/privat investeringsselskap som skal bidra til økt videreføring innen alle ledd i fiskerinæringen. Personlig tror jeg at det her er mye å hente.

For å få et optimalt utbytte av fiskerinæringen er det viktig at vi også ser på utnyttelsen av våre sjøpattedyr, både kval og sel. Sjøpattedyrene setter til livs mer fisk enn norske fiskere klarer å fange, og da kan vi ikke godta at disse artene skal øke både i antall og utbredelse. Sjøpattedyrproblematikken må tas opp i sin fulle bredde og i et nært samarbeid med våre forvaltningspartnere i de aktuelle områdene. Det er noe som distriktene kommer til å tjene på.

Også på oppdrettssektoren har vi store muligheter, men også store utfordringer. Norge er i dag i første divisjon når det gjelder oppdrett av laks. Utfordringene ligger i å ikke la laksen bli en sovepute og en hindring for satsing på andre arter. Innen oppdrett er det nye fiske-slag, som kveite, torsk, steinbit osv., som vil være fremtiden, men også i skjellnæringen finnes det store muligheter, og disse mulighetene må utnyttes. Det bør snarest komme nye konsesjoner til oppdrettsnæringen. For å få fart på nyskaping og satsing på andre og nye arter, bør det gjøres koblinger mellom konsesjoner på laks og det å satse på nye arter.

Av hensyn til hele oppdrettsnæringen er det viktig at Norge er i forkant også når det gjelder disse nye artene. Det er viktigere å prioritere de oppdrettere som satser på å videreutvikle næringen gjennom oppdrett av nye arter, enn at de som har mange nok konsesjoner fra før, skal få flere konsesjoner for å fortsette å produsere bare laks.

Oppdrett er en typisk distriktsnæring og bør også i fremtiden være det. Forskningsinnsatsen må økes og skje i nært samarbeid med næringen. Oppdrett er også en næring som gir store muligheter for kvinnearbeidsplasser, både for de med vanlig utdanning og for de med høyere utdanning.

For å få levedyktige distrikter er det særdeles viktig at det legges til rette for kvinnearbeidsplasser, noe også ministeren peker på i sin utredning ved å «vurdere å utvikle en særskilt utkantstrategi rettet spesielt mot kvinner».

For å utnytte distriktenes muligheter er det også viktig at vi har en infrastruktur som gjør at produktene raskest mulig kommer ut på markedet. Især vinterstid er framkommeligheten dårlig i svært mange områder, og dette må forbedres. Derfor er min påstand at god fylkeskommunal økonomi og god kommuneøkonomi også er god distriktspolitikk.

«En god distriktspolitikk er også en god samepolitikk», sier ministeren i sin redegjørelse, og det er jeg enig i. Men da må også Sametinget som et folkevalgt organ bli en mer aktiv medspiller for å skape arbeidsplasser i de samiske områdene, i stedet for å være en bremsekloss for en naturlig utvikling i disse områdene. Den største arbeidsledigheten finner man i de samiske områdene, der ledigheten i enkelte kommuner er på over 10 pst.

Den største utfordringen ligger i å sikre varige arbeidsplasser basert på de ressursene som finnes i områdene, og samtidig få tilpasset reindriftsnæringen til de fornybare beiteressursene og få stoppet overbeitingen, især i vinterbeiteområdene. I dette arbeidet burde Sametinget være en aktiv medspiller.

Samspeillet mellom distrikter og sentra vil være svært viktig i tiden framover. Det totale tjenestetilbudet og mulighetene for et variert arbeidstilbud for begge kjønn vil være avgjørende for å få til en vellykket distriktspolitikk.

Torbjørn Andersen (Frp): Norge fører en meget kostbar distriktspolitikk økonomisk sett. Bygde-Norge har i dag til rådighet et vidt spekter av generøse virkemidler for å sikre både bosetting og næringsutvikling i de mer grissgrendte strøk av dette landet.

Likevel er det fortsatt slik at vi har en flyttestrøm som går fra distriktene og inn til sentrale strøk og de store byene. I løpet av året vil halvparten av Norges befolkning bo i østlandsområdet. Senest i dag uttaler forsker Kjetil Sørli ved Norsk institutt for by- og regionforskning til avisen Vårt Land at «sentraliseringen vil skyte ytterligere fart de neste 10-15 årene».

Spørsmålet som da melder seg, er om den rådende distriktspolitikken har vært særlig vellykket eller om den er en gedigen feilsatsing, og at det er behov for helt andre måter å tenke på. Den etablerte norske distriktspolitikken har altfor lenge vært preget av tradisjonell tenkning og tilsvarende lite nytt. At så er tilfellet kom jo klart fram i statsråd Brustads redegjørelse om distriktspolitikken. Rede-gjørelsen var slik den alltid har pleid å være, nemlig et ukritisk bifall av den rådende distriktspolitiske tenkningen med litt selvlaget krydder om fornyelse av offentlig sektor.

Flere fakta som er av største viktighet for distriktene, var som vanlig utelatt i statsrådets redegjørelse. Men jeg skal tillate meg å nevne noen av dem. Av rent praktiske ting som er grunnleggende viktig for å styrke Bygde-Norge, er bl.a. det å redusere avstandsulempene ved å senke avgiftene på avstander. Vi må med andre ord senke

distriktenes høye kostnader forbundet med transport av varer og personer. Vi må gjøre noe med de særnorske bil- og drivstoffavgiftene som er en hemsko både for verdiskapende næringsliv og bosatte ellers ute i vårt særdeles langstrakte land. Men dette betydelige problemet bryr verken Arbeiderpartiet eller sentrumspartiene seg særlig om.

Vi har i vårt parti mottatt bunkevis av brev fra både senterpartiordførere, Kristelig Folkeparti-ordførere og arbeiderpartiordførere fra det ganske land, der de har beklaget i høye ordelag det handicap det betyr for deres regioner og deres distrikter og utkantkommuner å ha de særdeles høye drivstoffavgiftene. Men disse ordførernes egne partier har altså selv pålagt norske utkantstrøk verdens høyeste avgifter på avstand gjennom avgiftssystemet. Og så har vi i tillegg fått problemer med den differensierte arbeidsgiveravgiften. Dette halmstrået vil kanskje avskaffes gjennom EØS, gjennom ESA. Og da ligger de norske distrikter virkelig tynt an. Hvorfor blir ikke disse viktige momentene omtalt i statsrådets redegjørelse?

Et annet moment av betydning for distriktene, er behovet for reformer i landbrukspolitikken. Vi må åpne bygdene og primærnæringene for nye aktører, for nye mennesker med lyst og interesse for å satse på primærnæringene, men da må vi altså revurdere å fjerne både konsesjons- og odelslovgivningen for landbruket for å skape en fornyet interesse for landbruksnæringen som favner utover bondeslektens odelsregime. Men også her står Arbeiderpartiet og sentrumspartiene sammen om å hermetisere primærnæringene for bondeslektene. Dette er en feilslått politikk som virker stikk i strid med sin hensikt, og når skal man egentlig innse dette faktum? Det handler også selvsagt i høyeste grad om å gi norsk næringsliv konkurransedyktige rammevilkår generelt sett.

Skattene og avgiftene er for høye i Norge. Et eksempel er at tømmertransport er 35 pst. dyrere i Norge enn i Sverige og Finland, og det koster distriktene og skognæringen 200 mill. kr ekstra årlig. I hvilken grad distriktene skal lykkes fremover er avhengig av hvor attraktivt Bygde-Norge kan fremstå både som lokaliseringalternativ for næringsvirksomhet og som bosettingsalternativ. Og da blir skatte- og avgiftspolitikken, samferdselspolitikken, landbrukspolitikken og reiselivspolitikken helt avgjørende. Tar man mer hensyn til disse viktige rammevilkårene, er det et utall av muligheter som vil sikre fremtiden for Distrikts-Norge. Gjør man det ikke, tror jeg dessverre at forsker Kjetil Sørli kan få enda mer rett enn det som går fram av avisen i dag.

Hans J. Røsjorde hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Leif Lund (A): Jeg er glad for at en av Regjeringens distriktpolitiske ambisjoner er å utvikle robuste regioner der samspillet mellom by og land står sentralt. Sterke regioner er et effektivt virkemiddel i distriktpolitikken, og Regjeringen vil gi høy prioritet til arbeidet med dette i alle deler av landet.

Som jeg sa i sted, viser en undersøkelse som ble offentliggjort i dag, at dobbelt så mange flytter til østlandsregionen som til resten av landet. Og det er i denne regionen storbyene ligger.

Jeg vil gjerne ta for meg storbyene. Det er i storbyene vi finner det største og mest varierte utdanningstilbudet, arbeidsmarkedet, fritidstilbudet og kulturlivet. I alle de seks største byene finnes det høyere utdanningsinstitusjoner, enten universitet eller høyskolesenter. I storbyene er det også kort avstand til gode kollektivtilbud. I tillegg nyter alle storbyene godt av nærhet til sykehus og høy legedekning.

Dette betyr ikke at alt er rosenrødt i storbyene. Det er også her vi finner de største forskjeller i levevilkår og størst fattigdom. Mange storbybeboere er plaget av støy og støv og dårlige boforhold. Samtidig kan friheten og individualismen som særlig storbyene lokker med, være farlig. Rusmisbruk, kriminalitet, ensomhet og fattigdom finner vi oftere i By-Norge enn i Distrikts-Norge. Det er denne form for sosiale problemer som skaper de største ulikhetene, spesielt i Oslo. Vi hørte på nyhetene i morges – og det kommer vel også i en interpellasjon senere i dag – at stortingsrepresentant Lars Rise ønsker å sende narkomane i Oslo hjem til kommunene de kommer fra. Han så dem som et problem for Oslo. Nå er det jo slik at i Norge kan folk flytte hvor de vil, og et av de problemene som Oslo har, er jo at flyktninger og innvandrere som har fått oppholdstillatelse og er integrert i kommunene i Norge, flytter til de store byene, først og fremst Oslo, hvor de samler seg i spesielle bydeler.

Vi i Arbeiderpartiet har derfor rettet særskilt oppmerksomhet mot Oslo indre øst, fordi det her er betydelige levekårsproblemer for grupper av befolkningen. Både staten og Oslo kommune har gjennom et samarbeid forpliktet seg til en langsiktig satsing i de indre østlige bydeler for å forbedre miljø og boligmasse og utvikle gode velferdstilbud for befolkningen.

I Oslo er det opprettet en handlingsplan for Oslo indre øst. Her bidrar staten med 50 mill. kr hvert år. I tillegg ble det i statsbudsjettet for 1999 opprettet et eget hovedstadstilskudd på oppimot 300 mill. kr. Begrunnelsen for denne spesielle kompensasjonen til Oslo er at Stortinget vurderer det slik at Oslo har spesielle oppgaver som hovedstad. Derfor er det med litt undring en ser at lokale politikere i Oslo trekker inn den muligheten de hadde gjennom eiendomsskatten, som faktisk utgjør en halv milliard kr – slik at det er jo muligheter for Oslo til å kunne skaffe seg litt ekstrainntekter hvis de ønsker det. Flere andre storbyer, som Bergen, Trondheim og Stavanger, begynner å få samme problemer som vi ser i Oslo.

Stortinget behandler for tiden utjamningsmeldingen om inntekter og levekår i Norge. Her vil først og fremst boligprisene og boligbyggingen i storbyene – og spesielt i Oslo – være et tema, fordi tomtepriser og byggekostnader er høyere i byene.

Boligkooperasjonen som ble startet for 50 år siden som en sosial boligbygger, er ikke det i dag. Jeg mener at vi må få laget et boligbyggeprogram som har en solid sosial profil, og som først og fremst må gjelde for storbyene.

ne. Det bør inneholde utvidet ramme for Husbanken. Den brukes nesten ikke i storbyene, og spesielt i Oslo er den lite brukt. Dessuten bør det omfatte utleieboliger for unge og vanskeligstilte. Når det gjelder utleieboliger, var det en forutsetning at kommunene skulle bidra med tilrettelegging av tomter. Det vi opplever at kommunene driver med i Norge i dag, er å selge tomtene til markedspris, slik at det ikke blir så lett å finne egnede utleieboliger. Videre må vi få boliger med lavere innskudd, og vi må gå inn med tilskudd til eldre- og omsorgsboliger.

Ivar Østberg (KrF): Jeg vil oppholde meg litt ved statlig lokaliseringspolitik.

Tidligere statsråd Odd Roger Enoksen behandlet i sin distrikts- og regionalpolitiske redegjørelse 20. april 1999 den statlige lokaliseringspolitikken på en grundig og bred måte.

Det ble pekt på to hovedspørsmål. For det første arbeidet med at statlige oppgaver som dekker et nasjonalt marked, i økende grad skulle bli lokalisert utenfor Oslo. Vi har så langt i debatten vært innom mange eksempler på at f.eks. direktorater godt kan plasseres utenfor Oslo, enten det nå er i Stavanger, Bergen, Trondheim eller Tønsberg. Vi har også andre eksempler på utplassering, som Brønnøysundregistrene, Innkrevingsentralen, Nasjonalbiblioteket i Mo og bidragscenteret i Kirkenes.

Regjeringen Bondevik knesatte prinsippet om at nye statlige oppgaver som hovedregel skal plasseres utenfor Oslo, og at lokalisering til hovedstaden må ha en helt spesiell begrunnelse.

Det andre hovedspørsmålet er hvordan vi skal håndtere de kommende omorganisering- og effektiviseringstiltakene i landsomfattende statlige etater som har sin virksomhet lokalt og regionalt. Det ble stilt flere konkrete krav til statlige tjenester i distriktskommuner som berøres av disse landsomfattende strukturendringene. Stikkordsmessig: Brukervennlighet og tilgjengelighet, omplassering av oppgaver til steder som har ledig kapasitet, servicekontorer, samarbeid med de kommunene som berøres, om alternative arbeidsplasser.

Det var derfor med spenning jeg ventet på hva statsråd Brustad skulle si om statlig lokalisering. Kommunal- og regionalminister Sylvia Brustad var sørgelig lite konkret da hun 4. mai omtalte statlig lokaliseringspolitik i sin distrikts- og regionalpolitiske redegjørelse. Statsråden sa at det er behov for en statlig lokaliseringspolitik, og:

«Regjeringen vil iverksette tiltak for å motvirke store omstillingsproblemer som følge av nedlegging av offentlig virksomhet. Vi skal følge nøye med om omstillingsprosessene slår spesielt uheldig ut for distriktene.»*

Dette blir for defensivt. Regjeringen Bondevik har allerede, med bakgrunn i Voksenåserklæringen, fått fram en rapport om desentralisering av statlige oppgaver, bl.a. ved hjelp av informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Rapporten peker på flere mulige funksjoner som med

fordel kan desentraliseres. Konkret nevnes ny domstolsadministrasjon, fengselsdirektorat, sivilrettsdirektorat, lotteritilsyn, utskilling av universitets- og høyskolesaker, idrettsforvaltning og Kystverkets produksjonsenhet.

I tillegg til den gjennomgangen av departementene som har skjedd, bør også direktoratene levere fra seg oppgaver på dette området.

Det er også nødvendig å ta en debatt om utflytting av institusjoner. Vi har flere gode eksempler på at utflytting kan gi nytt løft til institusjoner, nødvendig omstilling og besparelse på offentlige budsjetter.

Kommunal- og regionaldepartementet sendte 9. mai ut en pressemelding hvor de pekte på hvor de statlige investeringene gikk. I 1998 gikk hele 69 pst. til sentrale områder. Det er nødvendig at staten i sin politikk fordeler presset på en helt annen måte enn det som har skjedd tidligere.

Jeg vil avslutningsvis få si at jeg er glad for at statsråd Brustad i sin redegjørelse sa at Nord-Norge-satsingen skal fortsette. Jeg håper at det betyr at kommuner som sliter med å få fart på sin fiskerivirksomhet, kanskje kan få den tiltrengte moloen. Jeg tenker ikke minst på kommunen Kvænangen, som jeg har referert til i tidligere debatter.

Marit Nybakk (A): I en spennende regionalpolitisk redegjørelse understreker kommunalministeren at vi må ha en balansert utvikling mellom økologiske, økonomiske og velferdsmessige forhold. Hun tar til orde for robuste regioner – med et nødvendig samspill mellom by og land.

Norge har verdens beste distriktspolitikk. Det skal vi være stolte av. Men vi bør også kunne ha som ambisjon å få til verdens beste by- og storbypolitikk. Jeg vil i den forbindelse vise til innlegget til Leif Lund om akkurat storbyproblematikken, som jeg syns var helt utmerket. I Europa legges det nå stor vekt på by- og storbyutvikling som et europeisk og ikke minst et internasjonalt samarbeidsområde.

La meg driste meg til å si at det er historiske årsaker til at vi tradisjonelt sett ikke har hatt noen bypolitikk. Mens det i de fleste land var torget og landsbyen som var senteret for sosial utfoldelse, og landsbyen den naturlige boformen, klamret nordmenn seg fast i fjordarmer og fjellsider, brøytet rydning og reiste småbruk. Vi har ikke noen lang tradisjon her for den kollektive institusjonen som bysamfunnet er.

Men en framtidig økonomisk vekst og utvikling er avhengig av sterke regioner og av samspill mellom Oslo-regionen og resten av landet i en gjensidig betydning. Oslo-regionen er kanskje den eneste egentlige storbyregionen i Norge – på godt og vondt. I denne regionen bor en femtedel av Norges befolkning. Prognoser forteller oss at i løpet av de neste 15 år vil kanskje ytterligere 75 000 flytte til Oslo og 45 000 til Akershus.

Det er viktig at regionen ses i en sammenheng. Det er helt nødvendig at utviklingen av Oslo og nabofylkene ses under ett både når det gjelder miljø, samferdsel, næringspolitikk, boligpolitikk, helse og utjamning av levekår. For eksempel økte biltrafikken over bygrensen til Oslo

* Dette stod i statsrådens manuskript, men ble ikke fremført fra Stortingets talerstol.

med 40 pst. fra 1984 til 1996, og kan øke med nye 40 pst. de neste 15 år uten en kraftig utbygging av kollektivtransportnettet. Dette er en miljøutfordring, ikke bare for Oslo og omland, men for hele landet. Det dreier seg om våre Kyoto-forpliktelse.

Regionen har 50 pst. av landets totale forskningsmiljøer, og har derfor et ganske stort ansvar for landets verdiskaping i det nye teknologiske samfunnet. Her er vi for dårlige. Landsgjennomsnittet for innovasjon er 15 pst., mens gjennomsnittet i Europa nå er 32 pst. – med Øresund-forbindelsen og Malmø/København-området pustende oss i nakken. Med Berlin som tysk hovedstad forsterkes Østersjøområdet som et gigantisk vekstsenter også i vårt grannelag.

Det er nå et gryende nødvendig samarbeid mellom forskningsmiljøene i Oslo-regionen under ledelse av Universitetet i Oslo for å skape en regional utvikling.

Oslo er Norges hovedstad, med oppgaver og forpliktelser overfor det ganske land, og et regionalt senter. Men først og fremst er Oslo et lokalmiljø der 500 000 mennesker skal leve og jobbe – en storby med en gryende lokal identitet, det eneste flerkulturelle samfunnet vi har, en storby der levekårsforskjellene er større enn andre steder. En framtidig utjamningspolitikk må omfatte en politikk for hovedstadsregionen og storbyene.

Et statlig byutviklingsprogram må bygges opp rundt velferd, fornyelse av offentlig sektor, utjamning, boligbygging, næringsutvikling og bykultur. Inngangsbilletten til boligmarkedet for ungdom må senkes kraftig. Blant annet bør det utarbeides et statlig og kommunalt program for utleieboliger med tilhørende finansieringsordninger.

Likeverdige tjenestetilbud innebærer at det må gjøres noe med inntektssystemet. Oslo har en del helt spesielle utfordringer som kanskje krever en mer kriteriebasert fordeling, i alle fall en gjennomgang av de kriteriene som finnes. Dette vil vi også høre mer om senere i dag, har jeg forstått.

Jeg tror det er viktig å legge til at det i dette området også er et marked for privatisering, ikke minst innenfor skole og helse. Skal offentlig sektor være konkurransedyktig, må vi sikre at folk føler at de får de tjenester som de mener de har krav på. Det er også en viktig del av en storbypolitikk, som også staten har ansvaret for sammen med berørte kommuner.

Erna Solberg (H): Jeg registrerer med interesse at flertallet av de representantene fra Arbeiderpartiet som har hatt ordet, stort sett har snakket om bypolitikk og ikke distriktspolitikk ved behandlingen av den distriktspolitiske redegjørelsen. Det kan være fordi andre partier har fokusert på de spørsmålene i den senere tid, og at det har gjort at man har følt behov for å markere seg på dette området. Men det blir tilnærmet patetisk når representanten Leif Lund henviser til storbytilskuddet uten å nevne at det kom som en kompensasjon for at man tok det dobbelte fra Oslo kommune gjennom å fjerne selskappskatten. Man later dermed som om man har styrket Oslo når man faktisk har svekket byens evne til å kunne løse problemene selv. Så langt det.

Jeg har også med interesse lest en pressemelding fra statsråden for to dager siden, som har tatt Asplan Viaks rapport til inntekt for at ønskene fra Høyres bypartier på Høyres landsmøte ikke kunne imøtekommes. Men jeg har lyst til å gjøre oppmerksom på at det ikke er noen av Høyres bypartier som har snakket om statlige investeringer. Det de har snakket om, er ønsket om å få en stor nok del av inntektene slik at de kan gi et likeverdig tjenestetilbud til sine innbyggere i forhold til det innbyggere i andre deler av landet får. De har pekt på de spesielle sosiale problemene som finnes i byene, og en del andre forhold som man ikke tar hensyn til. De har også pekt på at en del ordninger, som f.eks. stønadsordninger til idrettsanlegg og til kulturvirksomhet, i større grad også burde følge befolkningstynghen, slik at ungdom i de større byene skal ha lik mulighet til å kunne ha en aktiv fritid som det ungdom i andre deler av landet har. Men det har ikke vært fokusert på de statlige investeringene. Og det er ikke så rart. Det er ikke fordi 69 pst. av statlige investeringer ifølge denne rapporten går til storbyene – det skal jeg komme tilbake til – men det er rett og slett fordi statlige investeringer utgjør 5 pst. av samtlige investeringer i dette landet. Det er peanuts i den store sammenheng.

Hvert eneste år investeres det 300 milliarder kr i Norge. Staten investerte i 1998 15 milliarder kr. Av de 15 milliardene, gikk altså – ifølge denne rapporten – 69 pst. til storbyene. Men tenk på hva vi holdt på med i 1998! Da holdt vi på med innspurten i Gardermo-utbyggingen og alle overskridelsene på Rikshospitalet.

Det sitter mange representanter her som egentlig ikke ønsker å gi mer penger til storbyene, som har stemt for Rikshospitalet. Men det at man bygger, at man har overskridelser og bruker mer penger til investeringer på Rikshospitalet, gir ikke nødvendigvis en bedre mulighet for Oslo kommune til å løse f.eks. rusproblemene.

Jeg har også lyst til å benytte anledningen til å si litt om begrunnelsen for f.eks. valget av Gardermo. Det var jo ikke primært en begrunnelse fra dem som virkelig var eksponenter for å ønske flyplass på Gardermo, at de skulle styrke Oslo og storbyene. Nei, daværende stortingsrepresentant for Hedmark, nåværende kommunalminister, som altså har uttalt seg om denne rapporten, sa følgende i debatten om Gardermo:

«Hvis en velger Gardermo, vil det være et kjærkomment bidrag til vekst i det indre østlandsområdet. Næringslivet vil få flere bein å stå på, og arbeidsmarkedet vil bli utvidet for folk i og omkring Gardermo. Det er vel heller ikke å forakte i dagens situasjon. Flyplassen vil være et kraftsenter som vil kunne skape næringsvekst og bosetting i et større omland.»

Det var altså distriktspolitikk for Hedmark vi først og fremst diskuterte når det gjaldt plasseringen av Gardermo, ikke det å hjelpe Oslo. Da hadde man kanskje valgt helt andre ting, som hadde gitt bedre trafikale løsninger.

Det har blitt fremmet et forslag i dag. Vi er ikke uenige i at man skal se på spørsmålet om statlig lokaliseringpolitikk i fremtiden. Vi er heller ikke uenige i at det er

oppgaver som i dag gjøres av staten, som kanskje kan flyttes ut, og at spesielt nye oppgaver bør vurderes for utplassering. Men vi synes på en måte at det bør komme naturlig, og har ikke noe ønske om at vi skal vedta en spesiell plan for dette. For det er flere hensyn som skal tas med i hver enkelt vurdering av tjenestene, ikke minst i hvilket miljø det er best å plassere dem. Det gjelder også i forhold til statlige investeringer i fremtiden. De vedtas jo hvert eneste år gjennom statsbudsjettet. Det er ikke noe Regjeringen finner på av seg selv. Vi tar stilling til hvert enkelt prosjekt hvert eneste år når vi behandler statsbudsjettet. Så vi får jo den planen opp hver eneste gang. Vi synes at statsråden skal legge seg dette på hjertet, at vi ønsker å se på bedre fordeling av både investering og lokalisering i fremtiden. Men det er jo et paradoks at hvis f.eks. sykehuset i Trondheim ikke hadde vært fylkeskommunalt, men statlig, ville det største utbyggingsprosjektet vi hadde med statlige investeringer de neste årene faktisk ligget i Trondheim og ikke i Oslo eller Hordaland eller i noen av de andre regionene. Det er litt tilfeldig hva som er statlige og hva som er andre offentlige investeringer. Vi regner med at statsråden uten noe pålegg fra Stortinget kan komme tilbake med disse perspektivene, og ber forslagsstillerne om å omgjøre dette til et oversendelsesforslag, for det er flere perspektiver som må med enn bare distriktsmessige hensyn.

Statsråd Sylvia Brustad: Regjeringa vil satse på utvikling av robuste regioner, selvfølgelig tilpasset norske forhold. Vi tror at de vil virke som motorer i utviklinga av Distrikts-Norge og motvirke en ensidig flytting fra distriktene. Det er en trend i hele Europa at sterke regioner er den mest effektive motkraft mot sentralisering. Sterke regioner betyr også økt lokalt selvstyre.

I den neste distrikts- og regionalpolitiske stortingsmeldingen, som kommer neste vår, vil vi også gjennomgå satsinga på vekstkraftige sentra. Vi vil se på spillet mellom sentrene, mellom landsdelene og mellom regionene rundt.

Målet er å skape sammenhengende og mer varierte både arbeidsmarkeds-, bolig- og serviceregioner. Vi må sikre et godt grunnlag for næringsvirksomhet samt en offentlig sektor som fungerer godt i forhold til det behovet som innbyggerne har. Det må være tilgjengelig for alle innbyggerne i regionen, også kommunikasjonsmessig. Dette er et viktig tema også i arbeidet med Nasjonal transportplan.

Hvis folk skal bo andre steder enn i Oslo og Akershus, må vi kunne tilby folk arbeid, utdanningsmuligheter, gode velferdstilbud, gode kulturtilbud og gode levekår. Folks stadig høyere ønske om mange valgmuligheter i arbeids- og kulturlivet gjør at vi må sikre et tilbud som kan virkeliggjøre det varierte livet som mange ønsker å leve. Jeg tror ikke det er mulig å gjennomføre fullt ut på alle landets små og store steder. Derfor bør vi sikre sterke og konkurransedyktige regioner som kan romme store og små samfunn. Det betyr f.eks. ikke at vi bare skal satse på Bodø og Tromsø i Nord-Norge. Vi fortsetter selvfølgelig med en sterk distriktspolitikk hvor målet er å beva-

re hovedtrekkene i bosettingsmønsteret. Det betyr satsing både på utkanter, på litt større kommuner og på regioner.

Min klare overbevisning er at skal vi lykkes med å holde bosettinga oppe i distriktene, må vi ha ungdommen med oss. Jeg vil være så klar som dette: Ungdom er, sammen med kvinner, den kritiske suksessfaktoren i distriktspolitikken.

Naboen min hjemme i Engerdal eier mange høner. Da han var om lag sju år, sa han til meg at han skulle selge hønene og kjøpe aksjer. Svensken Jonathan James er 19 år. Han har hjulpet FBI i å oppspore de som stod bak viruset ILOVEYOU i forrige uke. I fjor hjalp han også til, den gang med å finne dem som plantet dataviruset «Melissa». Han var fire år da han fikk sin første datamaskin. Han har jobbet med programmering siden han var 13 år. Det finnes ungdom på Andøya som tjener 40 000 kr mens de ennå går på ungdomsskolen. De er sjølstendig næringsdrivende i oppdrett. Eksempelene er mange på at ungdom har stå på-vilje, er dyktige, fleksible og lærevillige, og ikke minst at de forstår den nye informasjonsteknologien og den nye økonomien omkring denne vekstbransjen. Sjøl er jeg drøyt 30 år, men sjøl vi som ble født på midten av 1960-tallet, blir lett gamle i forhold til de kunnskaper, de egenskaper og den kulturelle forståelse som ungdom i dag besitter. Jeg syns det er viktig å ha med seg dette når vi utformer distrikts- og regionalpolitikken. Det betyr ikke at vi skal fokusere på gapet mellom ungdom og voksne, men det betyr at det ligger en kjempestor utfordring i å ta ungdom på alvor. Den kommunen og det lokalsamfunnet som ikke gjør det, tror jeg vil få et stort problem. Kampen om denne gruppa er beinhard, og mange i denne gruppa ungdommer, både i dag og i framtida, kan få seg jobb hvor de vil i landet, og noen vil sågar utvandre til andre land om ikke vi greier å gi dem utfordringer og betingelser som gjør at de har lyst til å reise tilbake, enten det er til Bremanger, Steinkjer, Flekkefjord eller Tana etter endt utdanning. Jeg er derfor glad for at bl.a. SND tar dette på alvor og har med seg filosofien at ungdom er et av kriteriene for suksess i de utkantprosjekt som vi har gående.

Utvikling av forskningsbasert nyskaping og næringsliv i kjølvannet av dette vil være viktige satsingsområder i tida framover. Jeg tror at et konkurransedyktig næringsliv er avgjørende for bosettinga i distriktene. Behovet for entreprenører som både kan og vil skape arbeidsplasser, er stort, og folk med tiltakslyst og initiativ må tas imot med åpne armer. Samtidig er det viktig at vi satser på de prosjektene som er målrettede, og som lar seg gjennomføre. En god idé er ikke nok. Det viser all erfaring i næringsutvikling. Men en må i tillegg enten ha eller knytte til seg kompetanse på en rekke områder. Markedsføring, design, distribusjon og salg er vel så viktig som ideen i seg sjøl. Dessuten er det viktig at de som er eiere og interessenter i prosjektet, føler eierskapet sterkt og har motivasjon til å nå konkrete mål innenfor fastlagte tidsrammer.

Terskelen er ofte høy før kvinner går til det skritt å starte sin egen bedrift. Det er uheldig, særlig med tanke på at kvinnebedrifter med småskalaproduksjon ofte har

livets rett. Det er derfor en viktig oppgave å stimulere spesielt kvinner til nyetablering. Det kommer denne Regjeringa til å gjøre.

Jeg tror det er viktig at vi lytter til dem det gjelder, ikke minst innenfor dette politikkområdet. Ellers har vi ikke mulighet til å opprettholde hovedtrekkene i bosetningsmønsteret. Da må vi ta spesielt ungdoms og kvinners behov og ønsker på alvor, hvis vi skal få dem til å vende tilbake til våre distriktskommuner. Arbeidsplasser som er attraktive, er viktig. Her gir informasjonsteknologien oss enorme muligheter.

Vi må gå nøye igjennom den statlige lokaliseringspolitikken. Alt trenger ikke ligge i Oslo. Men jeg ønsker ikke å tvangsflytte store mengder mennesker som bor og lever sine liv i små lokalsamfunn i Oslo og omegn. Men det er sikkert slik at det er en del oppgaver som kan flyttes ut, også uten at en fysisk sett flytter folk. Så må vi være kritiske når det opprettes nye arbeidsplasser og offentlige institusjoner, til hvor de skal ligge. I dag bytter folk jobb ofte. Jeg tror at ved en fleksibel og tilpasset politikk kan en f.eks. etablere delkontorer og større institusjoner i mindre kommuner. Der er det slik, som det også er sagt her i dag, at Arbeids- og administrasjonsdepartementet har ledet en arbeidsgruppe som har sett på muligheten til å desentralisere statlige oppgaver, bl.a. ved hjelp av informasjonsteknologi. Rapporten er nå på høring med frist i midten av august, og Regjeringa vil selvfølgelig vurdere forslagene etter at den høringa har vært.

Inntekt og tilbud om et godt arbeidsmiljø er vesentlig når folk skal velge et sted å bo. Det samme er tilgangen på barnehageplasser, skoler, bank, helsetilbud osv. Folk må trives. De må ha en meningsfull fritid i samvær med andre. Da er gode kulturtilbud viktig i alle deler av landet. Organisasjonslivet må preges av åpenhet, mangfold og toleranse, slik at alle synes det er all right å delta i sitt lokalsamfunn. Det er nemlig mitt bestemte inntrykk at det er ikke nok å tilby folk arbeidsplasser når de skal velge et sted å bo. For hva er det vi spør folk om som har flyttet? Vi spør: Trives du? Det svaret iallfall jeg ofte får, sier meg noe om at i tillegg til arbeid er kulturtilbud, tilgang på fritidsaktiviteter, på natur og rekreasjonsmuligheter og tilgang på åpne sosiale møteplasser som finnes der en bor, viktige forutsetninger for hvor en bosetter seg. Vi må aldri glemme at vi er hele mennesker som ikke kan leve på brød alene. Dette gjelder spesielt ungdommen vår.

Offentlig fattigdom er ikke mer utbredt i distriktene enn i byene. Det er heller ikke slik at byene generelt sett velter seg i velstand. De økonomiske skillelinjene i landet vårt går ikke lenger mellom by og land. Det må selvfølgelig også prege politikken.

De største forskjellene finner man mellom innbyggere innenfor den enkelte kommune. Det er færrest levekårsproblemer i en del mindre vestlandskommuner og i byenes høystatusområder. Tilsvarende finner vi de dårligste levekårene i en del kommuner i Finnmark samt i sentrumskjernene i Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger.

Å jevne ut forskjeller mellom folk ved å sette by og land opp mot hverandre, er ikke veien å gå. Jeg vil si

tvært imot. Byene trenger distriktene, og distriktene trenger byene. Samspeillet mellom by og land har endret seg mye de siste årene. Folk flytter mye mer enn før, og levekårene har blitt mer utjevnet. Det betyr også at den gjensidige avhengigheten har økt. Det er viktig å sikre en jevnt fordelt bosetting, men vi kan selvfølgelig ikke vedta hvor folk skal bo i dette landet. Distriktene og byene har ulike oppgaver for både næringslivet og befolkningen, og vi trenger etter Regjeringens begreper begge deler.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torbjørn Andersen (Frp): Det er god grunn til å spørre statsråd Sylvia Brustad om hvorfor det hvert eneste år i disse redegjørelsene om distriktspolitikken unnlates å nevne et eneste ord om momenter av stor viktighet for Bygde-Norge. Jeg tenker bl.a. på de enorme avgiftene på avstandene som vi har her i landet, les: særnorsk avgiftsnivå på befordringsmidler og drivstoff, som både Arbeiderpartiet og sentrumspartiene har skrudd opp til verdensrekordnivå. Jeg tenker på arveavgiften, formuesskatten og det lokale eierskap. Ingenting av det blir i noen særlig grad nevnt.

Videre er landbrukspolitikken utpekt til å være den viktigste pilaren kanskje i norsk distriktspolitikk. Når det gjelder odels- og konsesjonslovgivningen, som etter mitt syn virker stikk i strid med sine intensjoner, er omtalen av dette også fullstendig fraværende i redegjørelsene.

En annen ting: Fremtiden for den differensierte arbeidsgiveravgiften, som etter mitt syn er viktig – for en del utkantkommuner avgjørende viktig – hører vi heller ikke noe særlig om. Det er slett ikke sikkert at Norge kan videreføre denne differensierte arbeidsgiveravgiften, som egentlig er en god støtte for norske distrikter. Spørsmålet blir: Hvorfor blir aldri alle disse viktige vilkårene for Utkant-Norge omtalt i disse redegjørelsene? Er det fordi Regjeringen tror dette ikke betyr noe som helst? Kan vi vente at neste redegjørelse vil inneholde noe om det som jeg har nevnt her?

Statsråd Sylvia Brustad: Jeg har med forundring hørt på replikanten nå og på både representanten Andersen og representanten Solholm tidligere i dag og i radiodebatter når de har kommentert redegjørelsen min. Jeg må si det forundrer meg, for det påstås at det er ting i den redegjørelsen som ikke er nevnt, som virkelig er nevnt. Og da lurer jeg på om vedkommende representanter ikke hørte på da jeg holdt den redegjørelsen. Det hevdes bl.a. at det ikke ble sagt noe om samferdsel. Jo, det ble det. Jeg sa at samferdsel er viktig, både for byene og ikke minst i distriktene, hvor det er viktig at det er kommunikasjoner som fungerer, slik at folk får tilgang til tjenester over hele landet. Jeg nevnte veg spesielt.

Det hevdes også at landbrukspolitikken ikke var nevnt. Jeg har ikke akkurat oppfattet at Fremskrittspartiet er de som har vært mest opptatt av at vi skal ha en aktiv landbrukspolitikk over hele landet. Jo, landbrukspolitikken var nevnt. Det ble sagt at vi ønsker en landbrukspoli-

tikk som er et viktig bidrag for å bevare hovedtrekkene i bosettingsmønsteret. Tidligere i denne uken har det vært en stor debatt om det i denne salen.

Selvfølgelig er det slik at det som dreier seg om kommunikasjoner og samferdsel, er viktig i en distriktpolitisk sammenheng, og det var også bakgrunnen for at jeg brukte litt tid på det i redegjørelsen.

Det at Fremskrittspartiet i den sammenhengen ser ut til å være stort sett opptatt av mindre skatter og avgifter, henger ikke helt på greip med de fagre ord som er sagt her om at det samme partiet støtter så å si hele min redegjørelse. For konsekvensen av Fremskrittspartiets politikk, med få eller ingen avgifter, er jo at fellesskapet ikke har noe tilbake å betale ut til det som er nødvendig for at man skal greie å bevare hovedtrekkene i bosettingsmønsteret i Norge. Det er konsekvensen, men det sier Fremskrittspartiet lite eller ingenting om.

Så har Fremskrittspartiet vært særdeles opptatt av auto-dieselavgift osv. Det kommer jeg ikke til å si noe om i dag, men jeg tror representanten fra Fremskrittspartiet og andre i nær fremtid vil få et svar på hva Regjeringen måtte mene om akkurat det spørsmålet.

Anita Apelthun Sæle (KrF): Sylvia Brustad la vekt på at sterke regionar er avgjerande for busettnadsmønsteret, og det er eg samd i. Vil Regjeringa då styra dei statlege investeringane slik at Distrikts-Noreg får sin del av kaka? Synest statsråden at 11 av 15 milliardar kr i 1998 til sentrale strøk var i meste laget?

Statsråden sa vidare at statlege oppgåver sikkert kan etablerast ute. Men vil statsråden og Regjeringa umake seg for at fleire av arbeidsoppgåvene i statleg sektor vert plasserte i distrikta? Det har alltid vore mogleg å gjera det, men det har aldri vore gjort. No er det på grunn av ny teknologi enklare å gjera dette, men *vil* Regjeringa?

Kommunalministeren har lova kommunane meir pengar – og det treng dei nok. Men det er 14 kommunar som har fått sin situasjon monaleg forverra på grunn av EØS-avtalen og bortfall av låg arbeidsgjevaravgift. Ni av desse kommunane er i Hordaland, og både topografi – altså fjell og sjø – og vegstandard gjer at dette er uforståeleg for oss som bur der. Vil kommunalministeren syta for at desse kommunane får kompensasjon, slik regjeringa Bondevik la opp til?

Statsråd Sylvia Brustad: Når det gjelder spørsmålet om eventuell kompensasjon til de 14 kommunene som det ble spurt om av representanten Apelthun Sæle, er det noe som representanten vil få svar på i løpet av kort tid, men ikke i dag.

Når det så gjelder spørsmålet om statlige investeringer og den rapporten vi har fått fra Asplan Viak, som viser at 69 pst. over en tiårsperiode i stor grad har gått til storbyene og områdene rundt dem, er det selvfølgelig noe som Regjeringa har med seg i den videre politikken, og ikke minst også i forberedelsene til den distrikts- og regionalmeldinga som kommer neste vår.

Så til spørsmålet om statlig lokaliseringsspolitikk og det å flytte arbeidsplasser ut. Det er ingen tvil om at den

nye informasjonsteknologien gjør at en kan flytte flere arbeidsplasser ut, en kan etablere flere arbeidsplasser ute enn det vi kanskje har vært flinke nok til å gjøre fram til nå. For å bruke et lite eksempel fra mitt eget fylke: Det er flyttet fire arbeidsplasser ut fra Rikstrygdeverket til Stor-Elvdal ved hjelp av informasjonsteknologi. Det betyr svært mye i Stor-Elvdal, men det betyr lite at de ikke lenger ligger i Rikstrygdeverket sentralt. Så det er klart at her er det enorme muligheter, og jeg tror ikke det bør herske noen tvil om at denne regjeringa også er særdeles opptatt av det.

Det er også slik at med de store omorganiseringer som vi nå har på gang innen mange av de offentlige etatene, det være seg post, ligningsvesen, trygdevesen osv., osv., som vil måtte medføre en viss sentralisering på grunn av den teknologiske utviklinga, er det desto større grunn til å passe på at en også benytter de muligheter som ligger der til å tilføre distriktene arbeidsplasser på andre måter gjennom informasjonsteknologien. Her ligger det uante muligheter, og det bør ikke herske noen tvil om at både Regjeringa og jeg kommer til å passe på også å ha en aktiv politikk på dette området.

Så har vi, som sagt, nå en rapport om desentralisering av arbeidsplasser ute på høring til midten av august, og vi vil selvfølgelig også komme tilbake til noe av det etter at den høringen er ferdig.

Sverre J. Hoddevik (H): La meg få lov å gjøre et forsøk på å fremkalle en ytterligere klarhet om hva som skjuler seg bak redegjørelsen og debattinnlegg fra kommunalministeren.

Av det mest konkrete som har vært nevnt hittil, har SNDs rolle og en viss kultursatsing kommet fram – iallfall nå i debatten – som faktorer som skal ha en viss betydning. Men mitt første spørsmål vil være om det også skjuler seg en tanke om å se på delingsmodellens regler og formueskattens nivå, og for så vidt også arveavgiftsproblematikken, som tidligere nevnt, for at man kan få et robust regionalt næringsliv på plass.

Videre er det et spørsmål om moderniseringsprosessen i offentlig sektor.

Får vi vite noe om hvem som skal legge premissene for denne moderniseringsprosessen? Er det eksempelvis arbeidstakerorganisasjonene i offentlig sektor som skal styre viljen til konkurranseutsetting og mulige strukturendringer, så vil det i seg selv gi signaler om hvilket tempo vi kan forvente oss.

Og helt til slutt til dette spennende strukturspørsmålet. Hvis vi skulle være så heldige at vi fikk et kompetent, gjerne sammenslått, forvaltningsnivå på grunnplanet og perspektivet for disse regionene smuldrer litt bort, er det tenkelig at statsråden kunne lande på et tonivåsystem, med de anskueliggjorte innsparinger som finnes i dag, der milliardbeløp på det midtre nivå helt klart peker seg ut som en innsparingsgevinst som kan komme, uten belastning for tjenestemottakerne osv.?

Statsråd Sylvia Brustad: Jeg vil gjerne svare på det siste først, om organisering av forvaltningsnivåene fram-

(Statsråd Brustad)

over. Der har ikke Arbeiderpartiet, og derved heller ikke Regjeringa, konkludert på hva løsningen på det blir, men kjøreplanen er som følger: Vi får innstillinga fra Oppgavefordelingsutvalget den 1. juli, eller i hvert fall først i juli. Så skal den på høring. Så har vi landsmøte i Arbeiderpartiet i slutten av november, og så tar jeg sikte på å legge fram en sak for Stortinget neste vår som dreier seg om endringer i forvaltningsstrukturen. Hva det nå måtte bli, kan ikke jeg konkludere om, men det er vel heller ingen hemmelighet at et av de mest aktuelle alternativene er å slå sammen fylker, slik at vi får større regioner. Det holder vi på med å se på. Men formålet med å ha en åpen og fordomsfri diskusjon omkring dette er jo dels at vi ser at den måten vi i dag har organisert vårt forvaltningssystem og våre forvaltningsnivåer på, ikke alltid tjener brukerne. Alle utviklingstrekk tyder på, slik jeg ser det, at vi trenger mer samarbeid over grenser, og at grenser, enten det er mellom kommuner eller fylker, blir mindre viktig. Vi ser det ikke minst innenfor helsepolitikken, hvor vi nå har fått regionale helseutvalg, at det er et område som skriker etter mer samarbeid. Det ser vi på de fleste områder. Det er ett argument for å vurdere å gå andre veier i forhold til den organiseringa av fylkesnivået som vi har i dag. Og dessuten er det et annet viktig poeng, og det er at vi ønsker å bruke mindre både folk og ressurser på administrasjon og kontroll, og vi ønsker å bruke flere folk i direkte tjenesteproduksjon og hjelpe folk der de er.

Dette er to hovedmål og to hovedbegrunnelser for at det er riktig å gå gjennom dette, og så får vi trekke de endelige konklusjoner på landsmøtet i Arbeiderpartiet – i hvert fall for vår del – i slutten av november.

Når det gjelder spørsmålet om fornyelse av offentlig sektor, som er svært viktig for denne regjeringa, er det i og for seg litt i samme gate. Vi må ha en åpen og fordomsfri debatt om hvordan vi kan gjøre det. Det dreier seg om sammenslåing av ting, det dreier seg om å gjøre kontrollarbeidet mindre enn det det er i dag. Og da skal selvfølgelig alle aktører få være med i den prosessen.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Forskjellen på dagens utgreiing og fjorårets er fyrst og fremst ambisjonsnivået. Arbeiderpartiet har dessverre senka ambisjonane for Distrikts-Noreg i forhold til sentrumsregjeringa. Senterpartiet vil ha ein politikk for levande byar, vi vil ha robuste regionar og regionsenter, men vi stansar ikkje der. I dei mange distriktskommunane finn vi både naturressursar og menneskelege ressursar som vi meiner er viktige både å vareta og å gje nye moglegheiter. Når vi seier vi vil ta heile landet i bruk, gjeld det landet utanfor Oslo og Akershus – ja. Det gjeld regionsenter – ja. Men det gjeld òg å fokusera på moglegheitene i den einskilde kommunen – eit signal om ei positiv tru på at distriktskommunane kan rekna med ikkje berre fine ord, men òg samarbeid og konkret handling i tida framover.

I debatten om utgreiinga som var i fjor, sa leiaren av kommunalkomiteen, Sylvia Brustad, bl.a.:

«En svak kommuneøkonomi er spesielt uheldig for utkants- og distriktskommunene.»

Eg vil gje Brustad høve til å stadfesta at ho både står ved si utsegn og vil arbeida for å følgja det opp. Eg vil òg gje henne høve til å stadfesta at ho følgjer opp rapporten frå den tverrdepartementale gruppa som ser på statlege arbeidsoppgåver og desentralisering, når den har vore ute på høring, med ein plan overfor Stortinget. Ho skulle ha rimeleg tid til budsjettet for 2001, og det vil vera eit svært viktig signal ut over regionsentra.

Statsråd Sylvia Brustad: Det er overhodet ikke riktig at denne Regjeringa har senket ambisjonsnivået i distriktspolitikken i forhold til den forrige regjeringa. Det tar jeg sterkt avstand fra. Det er også et faktum at sentrumsregjeringa med senterpartilederen i kommunalministerstolen ikke greide det Senterpartiet har sagt i mange omganger; de greide ikke å opprettholde folketallet i alle landets kommuner. De greide heller ikke å snu flyttestrømmen, slik det ble sagt skulle skje.

Det er heller ikke riktig når det blir sagt fra senterpartihold også her i dag at Arbeiderpartiet ikke har en satsing for utkantene – altså for distriktene – distriktspolitikken. Jeg har sagt ganske klart fra i redegjørelsen, og jeg har også prøvd å gjenta det her i dag, at i vår distriktspolitikk ligger det fortsatt en spesiell satsing på utkantskommunene. Men det som er poenget, er at vi i sterkere grad enn Senterpartiet tror at hvis vi skal greie å opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret, så er vi også nødt til å greie å ha sterke regioner, både som en buffer mot ytterligere sentralisering og som en motor i hele distriktsutviklinga. Vi greier ikke å oppfylle alle de krav folk har på alle små og store steder rundt omkring i landet. Derfor er det viktig at regionene er sterke, og at de kan oppfylle de fleste av de krav som folk måtte ha. Hvis ikke, tror jeg enda flere kommer til å bosette seg spesielt i det sentrale østlandsområdet. Og skal vi få gjort noe med det, tror vi det er veldig viktig å ha sterke regioner.

Når jeg også har fokusert mye på sammenhengen mellom by og land, at det er like viktig at vi har en god distriktspolitikk som en god bypolitikk og omvendt, er det fordi vi er gjensidig avhengig av at begge deler fungerer, hvis vi også skal få distriktspolitikken til å fungere. Der har jeg vel i noen sammenhenger opplevd at Senterpartiet har prøvd å skape en motsetning, og det tror jeg ikke tjener verken bypolitikk eller distriktspolitikken.

Når det gjelder kommuneøkonomien, står jeg selvfølgelig på det jeg har sagt tidligere, at kommuneøkonomien også er viktig i en distriktspolitisk sammenheng. Hva Regjeringa kommer til å foreslå der, får representanten Kleppa svar på den 19. mai. Men det er klart at kommuneøkonomien generelt er en viktig sak for denne regjeringa.

Karin Andersen (SV): Det er riktig at det er kommuneøkonomien som er bærebjelken i distriktspolitikken, og SV har store forventninger til hva Regjeringa vil komme med i den sammenhengen, for det vil være det alt vesentlige om vi skal lykkes.

Jeg er glad for at statsråden i sitt innlegg nå la så stor vekt på ungdom, forskning og utdanning. Det skal hun få

helhjertet støtte fra SV på. Det er en viktig og en riktig vinkling. Så gjenstår det å se hva som ligger i Arbeiderpartiets regionsatsing, om ikke det vil bli en regionalisert sentralisering. Det er det kanskje grunn til å frykte.

Jeg hadde i innlegget mitt en visitt til eksemplet Hedmark og Oppland og den frihet til samordning som skulle foregå der, og forklarte hvordan det forløp. Jeg kunne tenke meg å spørre statsråden hvordan hun ser på det, om det ikke hadde vært lurt å la etatene gå lenger slik at de faktisk fikk frihet til å gjøre det som distriktene – eller regionene, om nå statsråden heller liker det – mener er riktig.

Så til slutt, om igjen: Den differensierte arbeidsgiveravgiften får vi altså lov til å beholde i nåværende form bare fram til år 2003. Hva er grunnen til at denne regjeringa heller ikke mener det er nødvendig å utrede konsekvensen av de prinsipielt store omleggingene som ble gjort i og med EFTA-dommen, og at vi må se på alternative regimer, f.eks. en utvidet transportstøtteordning, som trenger lang utredningstid? Hva er grunnen til at man ikke setter i gang et skikkelig utredningsarbeid på dette området, slik at det ikke kommer som julekvelden på kjerringa og vi sitter med skjegget i postkassen – og distriktene får svi?

Statsråd Sylvia Brustad: Det er riktig som representanten Karin Andersen sier, at i det prosjektet som er på gang mellom Hedmark og Oppland, kalt «Morgenlandet», er det slett ikke alle statlige etater som er med. Jeg tar med meg de signaler representanten Andersen har i forhold til det. Når det gjelder det konkrete spørsmålet som representanten nevnte i innlegget sitt tidligere, om utdanningstilbud i forhold til enslige forsørgere, er jeg kjent med at det skal være et møte mellom representanter for Hedmark fylkeskommune og statsråd Jørgen Kosmo om den saken i morgen.

Når det så gjelder spørsmålet om arbeidsgiveravgiften, er det ingen tvil om at dette er en veldig viktig del av distrikts- og regionalpolitikken. Det er også helt riktig det representanten Andersen har sagt, at den er godkjent å vare i første omgang fram til år 2003. Det betyr at vi har litt tid til å omrøse oss, og det kommer Regjeringen til å gjøre. Det er ingen tvil om at med den store betydning denne støtten har, er det klart at vi ikke uten videre vil gi slipp på den – la meg formulere meg på den måten. Jeg vil også si, siden noen har spurt om det: Det at jeg ikke nevnte denne ordningen i redegjørelsen, betyr ikke at vi ikke syns den er viktig. Dette er vi veldig oppmerksom på, vi følger veldig nøye med, og vi kommer ikke til å gi slipp på den uten å tenke gjennom hva som eventuelt måtte komme i stedet, hvis det da skulle bli situasjonen.

I forhold til representantens spørsmål om de regioner som vi nå vurderer å opprette – om det skulle bli resultatet – er det i og for seg ikke lagt opp til at det skal være noe nytt sentraliseringstiltak, for å si det på den måten. Det er mer en erkjennelse av at vi ikke greier, med den struktur vi har i dag på våre forvaltningsnivåer, i stor nok grad å gi de tilbud som våre innbyggere og brukere både forventer og nok har krav på, på en god nok måte.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Kjell Engebretsen (A): Statsråden sa at vi ikke må sette by og distrikter opp mot hverandre, og jeg tror hun får stor tilslutning til det. For den debatten vi har hatt nå, viser veldig klart et felles ønske og et felles mål for oss alle om å ha en livskraftig bosetting i hele dette lange landet. Det er mulig det er mer enn et ønske; det kan hende at dette er en nødvendighet om vi totalt sett skal ha et godt fungerende samfunn, hvor våre ressurser totalt sett kan bli forvaltet og utnyttet på en klok og langsiktig måte. Dette betinger et næringsliv med rammebetingelser og forutsigbarhet som er tilpasset etablering og drift i våre utkantstrøk, og det krever en vel utviklet infrastruktur, naturligvis, så det kan være stabile og gode forhold og fremtidsutsikter for de unge. Ulike virkemidler er brukt for å oppnå dette, det er også blant de utfordringer vi står overfor fremover. Det krever at befolkningen inne i våre dalfører og langs våre kyster får mulighet til å forvalte ressursene ut fra sin erfaring og sin kunnskap. Dette er også ting som ligger inne i denne debatten og i de modeller som legges for distriktene.

Likevel blir problemet at folk flytter fra distriktene. I forlengelsen av dette ligger det at de flytter et sted, og de flytter da i særlig grad til de sentrale østlandsområdene. Man kan lete etter forklaringer på dette, og det er bra, man finner kanskje til og med svar som gjør at man kan sette inn de rette tiltakene, men de faktiske forhold er en enorme tilflytting til østlandsområdet i dag.

En normal befolkningsøkning klarer bygdene, den klarer kommunene og fylkene; det planlegger de for. Men når det kommer en slik befolkningsøkning som vi nå har hatt de senere år, og som det ser ut som vi kommer til å ha fremover, står vi overfor helt andre typer problemer. Vi ser hva som skjer med boligprisene. Vi ser hva som skjer når folk kommer flyttende på denne måten, så mange på så kort tid – da får vi enorme investeringsbehov. Det mangler skoler, det mangler sykehjem, det mangler sykehus. Alle disse tingene må på plass der hvor folk har valgt å flytte til. Det gjør at investeringene er enorme for disse områdene nå. Disse investeringene har en kapitalkostnad som i sin tur rammer et allerede relativt sett svakt budsjett. I denne diskusjonen må man ta med også disse faktiske realforhold som vi står overfor i deler av Norge. Oslo og de sentrale østlandsområdene er altså i en slik situasjon nå.

Man kan ønske at folk blir boende i distriktene, eller at de flytter dit – og kanskje får vi det til. Men den situasjonen som fins i dag, må altså løses. Det må være slik at i områder hvor folk har valgt å slå seg ned, valgt å bo for kortere eller lengre tid, må tilbudene være tilnærmet like brukbare og ha den samme kvalitet som i resten av landet. Dette er en del av denne debatten som vi er nødt til å ta innover oss. Vi står overfor to problemstillinger, så langt jeg kan forstå. Det ene er å stoppe flyttestrømmen og avfolkningen i deler av Norge. Det andre er å se de behov som oppstår der hvor folk flytter til.

De sentrale strøkene kan ikke leve på et håp eller en tro på at distriktene skal blomstre opp igjen – det gjør de

helt sikkert; med den gode politikken som den nåværende regjeringen legger opp til, tror jeg sikkert at det vil skje, men det er et stykke dit etter all sannsynlighet. Og i denne perioden er vi nødt til å se også denne biten av konsekvensene for distriktpolitikken og konsekvensene av folks ønske om å slå seg ned i sentrale strøk: Det kan se ut som at når man leter etter svar, at man også skal se på den muligheten at dagens ungdom faktisk har en annen noe mer urban legning, urban holdning, enn hva den hadde tidligere.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en talletid på inntil 3 minutter.

Odd Eriksen (A): Arbeiderpartiets distriktpolitikk er tuftet på tre hovedpilarer, som har vært gjengangere i debatten: utvikling av robuste regioner, utvikling av et konkurransedyktig næringsliv og fornyelse av offentlig sektor.

Service-, bo- og arbeidsmarkedsregioner skal være et virkemiddel for å motvirke ensidig tilflytting til de større byene samt stimulere til tilbakeflytting og ny flytting.

For Arbeiderpartiet gjelder det at sterke regioner motvirker sentralisering, og – som statsråden også sa – det betyr mye for lokalt selvstyre. Vi må gi dem som skal styre lokalt, reell mulighet for å styre.

En region er noe mer enn et regionsenter. Utenfor og rundt regionene må tilgangen til arbeid, utdanning, bolig og tjenestetilbud være reell. I senere tid har vi sett eksempler på at tilgangen til bredbåndnett for distriktsbedriftene vil være helt avgjørende. Det er eksempler på at bedrifter fra Vestlandet måtte flytte inn til sentrale strøk fordi tilgangen til bredbånd var ikke-eksisterende. Utbygging av bredbåndnett til hele landet skal derfor være et offentlig ansvar.

Jeg lar meg alltid forundre av folk som er så sikre på hvordan man løser utfordringene vi står overfor, f.eks. i distriktpolitikken. Det er ikke slik som f.eks. Fremskrittspartiet har forsøkt å gi inntrykk av i debatten, at bare vi fjerner arveavgiften og reduserer dieselavgiften, har vi løst de vesentlige utfordringene distriktene står overfor. Det er ikke slik! Det er på mange måter slik at når vi løser en utfordring på ett område, skaper vi faktisk en ny utfordring på et annet. Det er jo så enormt komplekst, dette samfunnet som vi lever i. Jeg tror at valgfrihet f.eks. for den enkelte innenfor rammen av fellesskapsløsninger er et av de viktigste utgangspunktene også i distriktpolitikken.

Det er viktig for distriktene å erkjenne at små samfunn ikke alltid er de mest romslige eller inkluderende samfunnene overfor mennesker med et atferdsmønster som skiller seg vesentlig ut fra normen, som f.eks. homofile og mennesker med en annen hudfarge. Dette er mennesker som ofte rømmer bygdene og gjemmer seg bort i de større byene. Dette er en del av Oslos og de større byenes problemer.

Utfordringene er mange, og de krever ulike svar. Inngangen av svarene er enkle.

Tor Nymo (Sp): Det er ingen grunn til å legge skjul på at Senterpartiet – og jeg – er sterkt uenig i regiontankegangen til arbeiderpartiregjeringen. Denne skepsisen ble forsterket etter å ha hørt Fremskrittspartiets Lodve Solholms omfavning av denne tenkningen i hans innlegg i dag.

I sin distriktpolitiske redegjørelse la kommunalminister Brustad vekt på at distriktene er avhengige av sterke regioner for å bremse flyttestrømmen inn til storbyene. Brustad gjør seg til statsråd for regionene, ikke for distriktene.

Senterpartiet mener byene er viktige i en helhetlig distriktpolitikk. Men hjelper det Nord-Norge f.eks. om Bodø og Tromsø vokser, hvis omlandet og distriktene fraflyttes?

Det er ingen tvil om at denne svært ensidige satsingen på regionene vil gå ut over utkantsatsingen og den helhetlige distriktstenkningen som sentrumsregjeringen la opp til. Det er grunn til minne statsråden og arbeiderpartiregjeringen om at flyttestrømmen fra den landsdelen jeg kommer fra, nådde rekordhøyder på slutten av Jaglands regjeringsperiode.

Vi vet også at denne negative utviklingen kom inn i et langt mer positivt spor i sentrumspartienes regjeringsperiode. Jeg sier ikke at det var sentrumsregjeringens for tjeneste alene, men det er liten tvil om at sentrumsregjeringens og ikke minst tidligere kommunalminister Odd Roger Enoksens offensive og systematiske satsing på distriktpolitikk er blitt positivt oppfattet og har gitt resultater.

Mye gjenstår. Det er derfor viktig at Arbeiderpartiet og Regjeringen i sin distriktpolitikk ikke søker støtte hos de markedsliberalistiske kreftene i Fremskrittspartiet og Høyre. Senterpartiet er innstilt på å bidra til en distriktpolitikk som har som formål å ta hele landet i bruk. I øyeblikket er imidlertid Brustad og Regjeringen tilbake der hvor Kjell Opseth slapp da han var kommunalminister i Jagland-regjeringen. Det er en politikk som ikke nytter. Distriktene har stagnert med en slik politikk.

Regionale sentre må utvikles for å gi et bredt tilbud til befolkningen, men det må ikke innebære at fokuseringen flyttes fra distriktene.

For ordens skyld: Senterpartiet – og jeg – ønsker en god bypolitikk, men det må ikke gå på bekostning av satsing på distriktene.

Gjennom store deler av 1990-tallet har det ut fra et distriktpolitisk perspektiv skjedd en overinvestering i østlandsområdet, hvor konsekvensene har blitt et sterkt press mot resten av landet når det gjelder arbeidskraft og nødvendigheten av å bremse på investeringsomfanget i distriktene.

Konsekvensene av denne politikken blir at distriktene ikke får bygd ut den infrastrukturen som er nødvendig. Investeringene i nye transportmessige infrastruktur løsninger konsentreres til sentrale strøk med stor befolknings tetthet. Taperne blir distriktene der varetransporten foregår, og der produksjonsbedriftene får stadig større problemer med å tilfredsstille markedets behov for leve-

ringssikkerhet. Disse utfordringene kan jeg ikke se at Regjeringen gir noe konkret svar på.

Eirin Faldet (A): Arbeiderpartiet har i alle år formet sin distriktpolitikk etter slagordet «By og land, hand i hand». Det har gitt gode resultater.

Arbeiderpartiet ønsker at folk skal kunne velge hvor de vil bo. Det betyr at folk som ønsker å bo i tettsteder, også må få lov til det. Jeg er glad for at kommunalministeren har understreket behovet for sterke regioner og sterke sentre. Å satse på regioner og sterke kommunesentre kan bety at unge mennesker ikke flytter til Oslo, men til byer i nærheten.

Unge mennesker har andre ønsker enn tidligere generasjoner hadde. De ønsker en lettere tilgang til tjenestetilbud, de vil drive idrett, ha lettere tilgang til kulturtilbud og bo i større fellesskap, og ikke minst vil de ha lettere tilgang til kompetansemiljøer.

Byene fungerer som viktige knutepunkt. I den forbindelse er det viktig å se sammenhengen mellom arbeidsmarkeds-, bolig- og serviceregioner. Kommuner som Stange, Hamar, Ringsaker, Elverum, Tynset og Kongsvinger er sterke sentre og byer i Hedmark, og de har demmet opp for utflyttingen fra fylket. Det er etablert et forsøksprosjekt i Hedmark og Oppland, kalt «Morgenslandet», der det skal fokuseres på omstilling og utvikling av de to fylkene. Jeg har registrert at statsministeren har tatt til orde for å legge ned fylkeskommunene. Dette er tanker som jeg finner meget interessante, og som alle partier bør ta seg tid til å diskutere med et åpent sinn. Dette kan selvfølgelig ikke skje over natta, men det bør være en målsetting at forvaltningsnivåene har en slik struktur at de fungerer til beste for folk.

Arbeiderpartiet vil arbeide for å styrke offentlig sektor slik at alle, uavhengig av den enkelte innbyggers inntekt og bosted, kan få den hjelpen de trenger den dagen behovet melder seg.

Bosetting i distriktene krever en effektiv og god offentlig sektor som kan forvalte ressursene innen offentlig sektor på best mulig måte til beste for innbyggerne. Det bør arbeides for lettere tilgjengelighet til offentlige kontorer, og jeg vil her nevne at mange kommuner har etablert offentlige servicekontorer der innbyggerne kan henvende seg for å få hjelp, uavhengig av om de skal besøke sosialkontoret, ligningskontoret eller arbeidskontoret. I Løten kommune har de hatt denne modellen i flere år, og innbyggerne er fornøyde.

Men for at kommunens innbyggere skal kunne nå tettsteder og få tilgang til service, trenger distriktene gode kommunikasjoner. Samferdselsutfordringene er, som kommunalministeren så riktig påpekte, annerledes i utkantkommuner enn i de store byene, men bedre vegstandard er viktig for næringslivets konkurransevne i alle områder. God fremkommelighet er god distriktpolitikk, president!

Presidenten: Dette har presidenten merket seg.

Torny Pedersen (A): Norge er mulighetenes samfunn: godt utbygde velferdsordninger, rike naturressur-

ser, lav arbeidsledighet, utdanningsmuligheter og kulturtradisjoner. Disse mulighetene er det viktig å fordele over hele landet, da først får vi utnyttet både menneskelige og naturgitte ressurser. Disse mulighetene er det spesielt unge som etterspør, og da må samfunnet møte de unge på deres arena. La de unge flytte ut, men la dem for alle del komme hjem igjen. Da må samfunnet ha noe å tilby, både arbeidsplasser, velferdsordninger og ikke minst kultur.

Norge har vært svært stolt av en aktiv distriktpolitikk i etterkrigstiden. Vi har til nå greid å beholde en spredt bosetting og levende bygder fordi det sosialistiske samfunn vet at markedskreftene ikke kan styre distriktpolitikken, det må politikerne gjøre, med klare signaler fra distriktsbefolkningen.

I dag opplever vi at sentraliseringen skyter fart, og mange av de tidligere distriktsvirkemidlene kan ikke lenger benyttes. Offentlig sektor har f.eks. vært den største vekstnæringen i distriktene. Blant annet har arbeidsplasser knyttet til skole, tele, post og sykehjem osv. gitt arbeidsplasser lokalt. I en periode erstattet faktisk denne veksten tap av arbeidsplasser i primærnæringene og industrien i distriktene.

Dessverre opplever mange små utkantkommuner i dag betydelige offentlige innstramminger. Dette skaper både arbeidsledighet og dårlige servicetilbud. Jeg tenker aller mest på Posten, som også statsråden nevnte spesielt i sin redegjørelse. I min kommune, Fauske, kan vi i verste fall miste 30–40 arbeidsplasser, ikke bare i ekspedisjonsnett, men på grunn av den nye terminalstrukturen – og det i en kommune med over 5 pst. arbeidsledighet fra før. Det er da gledelig å registrere at statsråden vil ta tak i de personalmessige konsekvensene ved omstrukturering ved å opprette et samarbeid over departementsgrensene. Dette er et handlekraftig tiltak som uten tvil vil framskynde arbeidet med servicekontorer, og i tillegg får vi utnyttet eksisterende teknologiske og menneskelige ressurser.

Å styrke regionsentrene mener jeg er av stor verdi. Dette vil i framtida demme opp for tilflytting til storbyene, men det ligger likevel en fare i at innbyggertallet reduseres i utkantkommunene. Det gir svikt i kommuneøkonomien og tap av kompetanse, og det blir vanskelig å opprettholde servicetilbudene. Dette vil nå Regjeringen demme opp for med bl.a. en nylig vedtatt god landbrukspolitikk og med en god næringsutvikling gjennom dagens teknologiske muligheter.

Inger Lise Husøy (A): Distrikts- og regionalpolitikken dreier seg først og fremst om distriktpolitikk. Men i dag vet vi at de største problemene er i byene og de sentrale strøk. Dersom det fortsatt skal være slik at det i denne type debatter skal fokuseres på distriktene og storbyene ikke får noe særlig oppmerksomhet, bør vi kanskje få årlige storbypolitiske redegjørelser i Stortinget. Det er det nemlig mange gode grunner til, og noen av dem vil vi komme tilbake til i en påfølgende interpellasjonsdebatt.

Oslo-regionen har en fjerdedel av landets innbyggere, og mange av problemene og utfordringene har også sta-

ten et ansvar for. Storbyene har andre utfordringer enn distriktene, men de er ikke mindre krevende. Tilstrømmingen til sentrale strøk gir økt behov for boliger, arbeidsplasser, transport, velferdstiltak, kultur og rekreasjonstilbud.

Oslo-regionen er med hovedflyplass og Norges hovedhavn landets fremste knutepunkt for et stadig mer internasjonalisert næringsliv, og derfor må også nasjonal næringspolitikk omfatte både distrikter og storbyer.

Regionalt samarbeid er også viktig her, og jeg ønsker meg mer og et tettere samarbeid. Jeg mener også at forslaget om sammenslåing av Oslo og Akershus er overmodent.

Kort vil jeg peke på de store og til dels enorme problemene man har i storbyene knyttet til sosiale problemer. Det er store levekårsforskjeller, og den største forskjellen i landet finner vi internt her i byen. Selvsagt må Oslos politikere ta sitt ansvar for å løse lokale problemer på linje med andre lokalpolitikere i resten av landet, men det er en del tiltak som en trenger rikspolitisk hjelp til. Jeg har lyst til å nevne satsingen på Oslo indre øst, som har vært veldig god, og resultatene er veldig bra.

Statsråden var tidlig ute med å ta til orde for å gjøre noe med boligpolitikken, med boligmangelen. Det er bra. Målet er å sikre alle rett til en god bolig i et godt bomiljø. Det er ikke alle som opplever det slik, men jeg har stor tiltro til at Regjeringen vil gjøre noe på dette området.

Jeg har også lyst til å nevne at Oslo har særdeles store miljøproblemer knyttet til veksten i veitrafikken. Det er helsemessige problemer først og fremst, så vi venter på Oslopakke 2.

Storbyproblemer er spesielle. Vi trenger kanskje en samlet debatt, og jeg håper at statsråden vil tenke igjennom om vi kan få en redegjørelse om dette.

For noen år siden foreslo jeg at Stortinget kunne legge et boligkompleks for sine representanter på østkanten. Jeg mente det seriøst, for jeg håpet at stortingsrepresentantene skulle få et annet bilde av Oslo enn det de får når de går gjennom Slottsparken. Det ble det ikke noe av, men jeg håper og tror fortsatt at vi skal kunne fokusere mer på storbyproblemene. Det er jo flere som har tatt til orde for det her i dag, og for at vi kanskje skulle skille storbypolitikken ut fra distriktspolitikken.

Jan Sahl (KrF): For Kristelig Folkeparti er det et verdivalg å bygge og videreutvikle distriktene.

Verdikommisjonen har nettopp gjennomført en stor undersøkelse om gode lokalsamfunn og konkluderer med sju pilarer for et slikt godt lokalsamfunn. Jeg skal ikke nevne alle sju, men bare konsentrere meg om den første, der de understreker at lokalt fellesskap, lokal identitet, stedsfølelse, stolthet over hjemstedet og den lokale kulturen og tradisjonen er svært viktig for folk som bor i Bygde-Norge.

Stedsfølelsen og stoltheten over hjemstedet i Distrikts-Norge presses sterkt av internasjonale trender og av politikerkapte begrep som «ulønnsomhet» og «subsidiert». Vi er en ulønnsom og subsidiert rase, vi som bor i Distrikts-Norge. Jeg skal ta noen eksempler: Vi hø-

rer om ulønnsomme postkontorer i distriktene. Men hvor lønnsomme ville postkontorene i byene blitt om de bare skulle sende post til de få andre lønnsomme postkontorene? Vi leser passasjerstatistikker for flyplassene og får vite at Gardermoen er lønnsom, mens kortbaneflyplassene lever på byfolkets nåde fordi de har så få reisende. Men hvor skal Gardermoen skaffe passasjerer fra, hvis man ikke kan reise rundt i Norge? Alle reiser jo ikke til Brussel eller London, og mange av oss som skal dit, starter slett ikke turen i Oslo. Og hvorfor er det subsidiert når en båtrote får offentlig støtte, men ikke når vi stortingspolitikere tar den svært så dyre Gardermobanen?

Sånn kunne vi ha fortsatt. Men jeg håper at dette illustrerer at vi er totalt avhengige av hverandre i dette landet, enten vi nå bor i byen eller vi bor i distriktet, og at spørsmålet om hvem som er lønnsom og hvem som er ulønnsom, egentlig er et umulig spørsmål å stille.

Når folk flytter fra distriktene og mot sentrum, har det mye med psykologi og trender å gjøre, og det er svært viktig at vi politikere ikke bygger opp under myten og mister troen på at trender kan snus.

Høyres storbysatsing, presentert av Per-Kristian Foss for kort tid siden, og Fremskrittspartiets stadige forslag om kutt i overføringene til Distrikts-Norge, er etter mitt skjønn gode bidrag til fortsatt mytebygging om de ulønnsomme og subsidierte distriktene. Videre må det vel kunne sies at den distriktspolitiske redegjørelsen som vi har debattert i dag, ikke akkurat oser av optimisme for Distrikts-Norge. Jeg tror kanskje at vi trenger politikere som tør stå fram og si at vi er optimistiske på Distrikts-Norges vegne, vi har tro på at distriktene skal overleve.

Vi i Kristelig Folkeparti vil gjerne gjøre Piet Heins ord til våre når det gjelder distriktene. Han sier:

«Nei, de optimister som livet beror på, er de der tør håbe på noget de tror på.»

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Av omsyn til den videre debatten om disse spørsmåla kjenner eg eit behov for å avliva tre mytar om Senterpartiet.

Somme trur at Senterpartiet framleis har som mål å halda oppe dagens folketal i alle kommunar. Det er feil. Somme trur at Senterpartiet vil ha vedtak om kvar folk skal bu. Feil igjen. Somme trur òg at me ynskjer å setja by og land opp mot kvarandre. Det er ei gedigen misforståing.

Vi vil gje alle kommunar signal om at dei ikkje skal måtta planleggja for nedgang i folketalet, fordi vi vil fokusera på dei moglegheitene som er i alle kommunar i dette landet, både når det gjeld naturressursar og når det gjeld menneskelege ressursar. Vi vil halda fram med ei positiv tru på at det går an å behalda arbeidsplassar og utvikla nye, slik at færre enn 560 av 1 000 skal måtta svara på MMIs undersøking at dei måtte flytta for å få seg eit arbeid.

Vi trur det beste for innbyggjarane både i by og land er at vi spelar på lag, og at vi gjev folk – langt utanfor dei store byane – høve til å bli buande der for å hindra det presset som vi ser i dag.

I mitt tidlegare liv som sosialminister har eg fått rikeleg innblikk i storbyane sine spesielle utfordringar og

kva det vil seia at folk har høve til å bu der dei aller helst ynskjer.

Sentrumsregjeringa bremsa flyttestraumen. Vi lét på den måten etter oss eit føredøme for andre. Vi lét i tillegg etter oss tre viktige dokument – endå fleire, men lat meg nemna tre – som kommunal- og regionalministeren no kan følgja opp. Det er rapporten om statlege investeringar, rapporten om statlege arbeidsoppgåver og innstillinga frå Oppgåvefordelingsutvalet.

Når det gjeld statlege oppgåver, er det i fyrste omgang departementa ein har hatt til gjennomsyn. Det som står att, er både direktorat og andre statlege etatar. Vi går inn i alle desse med ei opa haldning, men eg stussar over kommunalministerens beskjed om å hjelpa folk der dei bur, når ho i neste augneblinken seier at ho vil endra fylkesgrensene.

Karin Andersen (SV): På slutten av debatten føler jeg at det igjen er behov for å utfordre statsråden på ting jeg oppfatter at hun uttrykker seg uklart om, og det gjelder desentralisering av makt og reell samordning på lokalt nivå. Jeg har brukt eksempler i dag, men man trenger jo ikke det. Man kan også snakke om det på mer generelt grunnlag.

Statsråden er uklar når hun blir spurt om hun mener at det er nødvendig å samordne på tvers av de retningslinjer, lover og regler som gjelder i dag, for det er faktisk nødvendig hvis man skal få gjort noe annet enn det man gjør i dag. Hvis man er bundet av de samme båsene, den samme lovgivningen og de samme retningslinjene, er man altså like langt. Poenget med å samordne på tvers må være at man kan gjøre noe annet enn det man kan gjøre innenfor en sektorisert statsmodell. Og det håper jeg også vil ligge til grunn når man etter hvert – og forhåpentlig raskt – får etablert servicekontormodellen, for den vil kunne tilby svært mange flere tjenester over hele landet på mange spesialiserte felter. Men da må man også ha en mulighet til å se ting på tvers.

Så helt til slutt: Av statsrådens svar når det gjaldt den differensierte arbeidsgiveravgiften, hørtes det ut som om hun mente at dette var noe vi faktisk hadde råderett over i Norge. Dessverre er det ikke slik. EFTA-dommen slår fast at dette er regionalpolitikk, og der må vi altså følge EUs regler. Så om vi liker å gi slipp på dette eller ikke, spiller faktisk ikke så stor rolle. Poenget med å stresse dette spørsmålet er å finne ut om Regjeringa har et arbeid i gang for å se om det er mulig å få et alternativt regime opp og stå, om de jobber aktivt i forhold til EU når de nå skal utforme sine regionalpolitiske virkemidler når EU skal utvides østover, eller om det er noe annet utredningsarbeid på gang i Norge for å se om det er andre måter å innrette distriktpolitiske virkemidler på, som vi enten har full råderett over sjøl, eller som kan tenkes å være innenfor det regimet som EØS-avtalen binder oss til.

For eksempel kunne det være interessant – jeg gjentar det – å få utredet en utvidet transportstøtteordning for å se om den kunne kompensere for noen av de endringene som vi kan frykte kommer. Det er et ganske vanskelig

spørsmål, for vi har jo forskjellig syn på EU. Det hjelper oss ikke stort i denne saken, for her er vi alle bundet av den avtalen som foreligger, og dette kommer uansett hva vi liker. Jeg frykter vel at det heller er mangelen på gode ideer om hvordan vi skal løse dette problemet som gjør at det er så stille, og at man egentlig har litt motstand mot å ta tak i det på en åpen og konstruktiv måte.

Statsråd Sylvia Brustad: La meg først kommentere innlegget fra representanten Meltveit Kleppa. Jeg tror at når det gjelder distrikts- og regionalpolitikk, vil det beste samarbeidet ligge i skjæringspunktet mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene. Derfor blir jeg litt skeptisk eller forundret når jeg føler at Senterpartiet kanskje oppkonstruerer en motsetning som ikke alltid er der, f.eks. at det ble veldig sterk kritikk av at det var stor fokusering på regioner i den redegjørelsen jeg holdt, mens det ikke har vært like sterkt framme i dag. Så jeg tror absolutt det er muligheter for et nært samarbeid, og selvfølgelig også med andre som ønsker det, på dette politikkområdet. Men det hersker vel overhodet ingen tvil om – vil jeg si – at det som særlig Senterpartiet har sagt når det gjelder distriktpolitikken, ikke helt er i samsvar med de resultater som sentrumsregjeringa kan vise til etter årene i regjeringskontorene. Og det står jeg på. Sjøl om vi på mange områder er enige om politikken, så er det også en del områder hvor vi ikke er enige, og jeg føler fortsatt at det er et lite misforhold mellom det som da ble sagt, og resultatene av den politikken.

Det bør heller ikke herske noen tvil om at enten vi snakker om regioner eller hva resultatet måtte bli av debatten om forvaltningsnivåer, så er en av grunnene til det at vi ønsker mer lokalt sjølstyrer. En av grunnene til at vi også diskuterer regioner, er at vi ønsker å tilføre mer makt ut, enten det blir til regioner, kommuner eller hva det nå måtte bli i framtida. Men det jeg i hvert fall er helt klar på, er at vi ikke kan fortsette med det antall fylkeskommuner vi har i dag. Hva svaret blir, får vi komme tilbake til. Men akkurat slik det er i dag, kommer det ikke til å bli i framtida hvis vi skal få være med og bestemme hva det må bli.

Når det gjelder representanten Karin Andersens uttalelse om at jeg hadde vært uklar i forbindelse med spørsmålet om vi ønsker reell samordning i fylkene, så er svaret: Ja, vi ønsker samordning. Vi ønsker mer samarbeid og samordning på veldig mange områder, f.eks. når det gjelder lover og regelverk, og samarbeid mellom offentlige etater, f.eks. mellom arbeids-, trygde- og sosialkontor. Her tror jeg mange partier er enige om at det er veldig viktig at vi samordner og målretter det vi gjør, og at den som trenger hjelp, enten det er fra arbeidskontoret, trygdekontoret eller andre, som hovedregel bør ha én person og ei dør å forholde seg til. Og så får det offentlige samordne seg imellom både når det gjelder lover og regler og når det gjelder måten man organiserer seg på, hvor en har de fysiske lokalitetene osv. Så svaret på det er: Ja, vi ønsker selvfølgelig mer samordning. Det er også et veldig viktig punkt i den fornyelse av offentlig sektor som vi er i gang med.

Så må jeg kanskje ha uttalt meg uklart hvis representanten Andersen forstod meg slik at jeg trodde vi hadde råderett over arbeidsgiveravgiften. Det var ikke det jeg sa. Jeg sa at det er en ordning som har mye å si i distrikts- og regionalpolitikken. Og når jeg sier at vi har tid til å områ oss fram til 2003, betyr det selvfølgelig at vi følger den utviklinga veldig nøye.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet i sak nr. 1. (Votering, se side 3077)

S a k n r . 2

Interpellasjon fra representanten Lars Rise til kommunal- og regionalministeren:

«Oslo har som landets hovedstad en rekke oppgaver å løse i tillegg til de oppgaver kommuner og fylkeskommuner for øvrig står overfor. Oslo har spesielle utfordringer når det gjelder oppvekstvilkår for barn og unge, sosiale problemer, rusmisbruk, psykiatri og kriminalitet. Oslo har også særskilte utfordringer knyttet til universitet og høyskoler, kollektivsatsing og problemene med å være knutepunkt for trafikk fra hele landet. Disse utfordringer fanges i liten grad opp i gjeldende inntektssystem. Bortfallet av selskapsskatt, samt reduserte skatteinntekter for øvrig, har medført at Oslo i henhold til regnskapstall for 1999 har tapt omkring 756 mill. kroner.

Hva vil statsråden gjøre for å tilpasse inntektssystemet slik at det bedre fanger opp Oslos særskilte behov?»

Lars Rise (KrF): Oslo har en helt spesiell stilling som landets hovedstad og som følge av dette en rekke oppgaver som ingen annen kommune står overfor. Det er dramatiske forskjeller i levekår i byen, og selv om den sosiale ulikheten er mindre i dag enn for 100 år siden, lever vi fortsatt i en by med store klasseskille. Oslo har flest aksjemklere, flest investorer og andre med skyhøye inntekter, men også flest bostedsløse, rusmiddelbrukere og sosialklienter og den høyeste andel av personer under fattigdomsgrensen.

Oslo har omkring 12 pst. av Norges befolkning, men byen har halvparten av landets rusmiddelbrukere innenfor byens grenser. Vi kan gjerne kalle Oslo, hvor mer enn 50 pst. av husstandene har bare én bosatt, eller enslige ulver, som presidenten snakket om i går, de brutte relasjoners by – ofte med medfølgende sosiale problemer og vanskelige oppvekstvilkår for barn og unge.

Oslo feirer i disse dager sitt 1000-årsjubileum, men bærer fremdeles preg av at den er delt i to. Etter at Kristian IV hadde ledet uttegningen og byggingen av Kvadraturen, den nye byen bak Akershus festning, gav han folk uttrykkelig bud om å flytte over fra den gamle brannherjede trebygde byen til det nye byanlegget som var reist i brannsikker mur.

I Yngvar Ustvedts Oslo-historie, utgitt i forbindelse med 1000-årsjubileet, kan vi lese at folk flyttet temmelig motvillig. Noen gjorde det ikke og ble værende igjen i det gamle Oslo, som fra da av ble hetende Gamlebyen.

Utenfor vollene i Kristiania vokste det fram nye forsteder, bebyggd av alle som ikke hadde råd til å innordne seg Kongens krav om murtvang og husstander i den nye byen. Utenfor gjaldt ikke murtvengen, og forstedene ble til landsbyer med små trehus og husmannsstuer i gammel kjent stil, et slags fattigkvarter utenfor selve byen, i sterk motsetning til det påkostede Kvadraturen. Men også i Gamlebyen satte forfallet inn. Den ble til slutt regnet som en forstad på linje med Grønland og Lakkegaten.

Slik ble grunnlaget lagt til en by i to atskilte deler – hver med sin byggestil og sin form for kultur og ulike levekår – borgernes og de fattiges.

Det begynner å bli varmt i luften, og Oslo virker i disse dager som en magnet på unge rusmiddelbrukere fra hele landet. Vi snakker om unge mennesker helt ned til 13, 14 og 15 år, som finner det attraktivt å trekke inn til hovedstaden, til rusmiljøene her. Det er relativt billig å kjøpe stoff her. For tiden er det visstnok bare halve prisen i forhold til stoff i Bergen. Det er selvsagt problematisk at Oslo automatisk har ansvar for alle som tar seg fram hit, og at de regnes som hjemmehørende i Oslo dersom de har oppholdt seg her i mer enn fire måneder. Oslo har ikke kapasitet til å behandle halvparten av rusmiddelbrukerne i Norge, og vi kan ikke lenger bare se på at hundrevis av unge mennesker går til grunne i Oslos gater.

Ole Paus foreslo en gang at menneskerettighetserklæringen burde utvides til også å omfatte: Det er en menneskerett å bli sett. Men rusmiddelbrukere liker ikke å bli sett, og trekker derfor heller inn til de store miljøene i Oslo fremfor å bli i sin hjemkommune med sosial kontroll og mange som kjenner vedkommende. Det haster å få initiert et samarbeid mellom Oslo kommune og de aktuelle hjemkommuner, slik at man kan få en sterkere grad av medansvar fra hjemkommunens side. I Zürich har man med hell lyktes med å splitte opp rusmiljøet ved å sende unge rusmiddelbrukere tilbake til behandlingstilbud i hjemkommunen. I noen tilfeller må man da være villig til å bruke tvang for å få til dette.

Rusmiddelbrukerne koster omkring 1 milliard kr pr. år for Oslo kommune, og omkring halvparten av dette beløpet regner man med går til andre kommuners rusmiddelbrukere. Oslo makter ikke å ivareta det ansvar man har for å gi skikkelig tilbud til egne rusmiddelbrukere så lenge byen sitter med ansvaret for halvparten av rusmiddelbrukerne fra hele landet. Mange foreldre er fortvilet over at myndighetene ikke ser ut til å gjøre så mye mer enn å stille opp med en sprøytebuss for å dele ut rene sprøyter, samt holde i gang et hjelpeapparat hele døgnet, klar til å rykke ut for å redde liv dersom det er problemer med doseringen.

Dersom vi skal kunne gi rusmiddelbrukerne et mer verdig tilbud, må Oslo og andre kommuner få kompensert noen av utgiftene knyttet til rusomsorg. Derfor er det viktig at kriteriet «rusmiddelbruk» legges inn i inntektssystemet. Dette vil også gjøre mindre kommuner i stand til selv å sørge for å gi sine rusmiddelbrukere et godt tilbud, og derved unngår man en konsentrasjon av rusmiddelbrukere i de større byene.

Det viktigste vi har her i denne byen, barn og unge, vokser ofte opp uten å bli sett, uten å få tilstrekkelig oppmerksomhet og omsorg. Vi har langt større skoleenheter enn det normene tilsier. I henhold til opplæringsloven er det anbefalt at skolene ikke skal ha mer enn 450 elever, men i Oslo har vi skoler med 750 elever. Det innebærer bl.a. at det blir vanskeligere å ta vare på den enkelte uten at det ansettes ekstra voksenkontakter ved siden av lærerne for å holde kontakten med barna. Det utvikler seg lettere gjenger, og noen faller helt utenfor. Men jeg må også si at det finnes lyspunkter. På Gamlebyen skole, hvor det er omkring 80 pst. barn av innvandrere, tror jeg rektor har vedtatt menneskeretten til Ole Paus: Det er en rett å bli sett. Hun stiller nemlig opp ved skoleporten hver morgen for å håndhilse og snakke litt mer hver enkelt elev etter hvert som de kommer til skolen. De vet fra første stund idet skoledagen begynner at de er sett. I et lite lokalsamfunn går dette av seg selv. I Oslo kreves det store ressurser, dersom man da ikke har personer med spesielle initiativ, som rektor ved Gamlebyen skole.

Oslo har en helt spesiell familiestruktur, dvs. ikke bare usedvanlig mange enslige, men mange ensomme mennesker i folkemylderet. Jeg har nettopp lest helse- og sosialplan for bydel Sagene og Torshov for 2000-2003, og her fremkommer det at i over 80 pst. av husstandene bor det bare én person. Bydelen er sterkt preget av sosialklienter, rusmiddelmissbrukere, personer med psykiske problemer og kriminalitet. Det er et økende antall tvangsinnleggelse, og mange personer legges inn flere ganger i løpet av samme året. Bydelen har også et svært høyt antall sprøytemisbrukere, 0,7 pst. av befolkningen. Dersom det hadde vært samme prosentandel på landsbasis, ville vi hatt 31 500 personer som bruker morfinlignende og nerveberoligende medisiner.

Kriminaliteten vokser kraftigere i Oslo enn i andre deler av landet. Siden 1960 har det vært en eksplosiv vekst i antall anmeldte lovbrudd. Voldskriminaliteten registrert etter gjerningssted viser at en del av bydelene i sentrum av Oslo rager svært høyt på landsgjennomsnittet. Og over 60 pst. av voldskriminaliteten kan knyttes til rusmiddelmissbruk. Hele 26 pst. av alle menn mellom 16 og 24 år i Oslo opplyser at de har vært utsatt for vold eller trussel om vold. Man kan også lese ut av statistikken for voldskriminalitet at legebehandlede voldsskader hos unge norske menn i Oslo indre øst er mer enn ti ganger så hyppig som for gjennomsnittet i hele befolkningen i Norge. Dette tilsier at det må legges inn et kriterium i inntektssystemet for ekstra behov for forebyggende arbeid, spesielt rettet mot barn og unge.

Kriminalitet medfører ikke bare kostnader over budsjettet for politi og rettsvesen, men også store kostnader for helsevesen og større behov for forebyggende tiltak. Den medfører også store materielle skader som medfører kostnader. Blant annet brukte Oslo Sporveier i fjor flere titalls millioner kr på å renske opp etter tagging.

Oslo har helt spesielle utfordringer når det gjelder å skaffe nok boliger. Dette er primært et ansvar for kommunen selv, men det er viktig at også staten engasjerer seg, ikke minst fordi Oslo har en forholdsvis høy andel

studenter, omkring 70 000. Dette medfører selvsagt et sterkt press på utleiemarkedet, som igjen gjør det vanskelig for kommunen å skaffe tilstrekkelig med boliger til sosiale formål. Resultatet er at kommunen må satse på superdyre løsninger, som hotellrom og hospitser til bostedsløse.

Oslo er med sin sentrale betydning for næringsliv og offentlig administrasjon også et nasjonalt trafikknutepunkt. Oslo havn betjener store deler av landet når det gjelder både eksport og import. Dette medfører en stor miljømessig belastning knyttet til veitransport. Privatbilisme knyttet til arbeidsreiser medfører også betydelig miljøbelastning i indre by. Oslos befolkning lever som følge av dette i luft med mer svevestøv og forurensning enn befolkningen i landet for øvrig. Av dette følger høyere forekomster av eksempelvis astma og andre luftveislidelser, særlig hos barn og unge. Primærhelsetjenesten får dermed en større belastning i tillegg til de menneskelige kostnader dette medfører. For å motvirke dette ønsker Oslo kommune i samarbeid med staten å styrke kollektivtilbudet i hele Oslo-regionen og redusere biltrafikken i sentrum. Dette kan bare gjennomføres dersom kommunen har økonomisk handlingsrom til å foreta investeringer i forskjellige samferdselstiltak, f.eks. Oslopakke 2, T-banering og de viktige statlige veiene som Bjørvika-tunnelen og Mosseveien.

Inntektssystemet må inneholde storbykriterier. Oslo kommune har som følge av tap på statlige skattereformer samt tap i aksjemarkedet tapt ca. 1 milliard kr i skatteinntekter fra 1998 til 1999. Det regnskapsmessige underskudd på driftsregnskapet for 1999 var på 756 mill. kr. Oslo kommune vil selvsagt helst være selvhjulpne, men når staten på så mange områder reduserer den økonomiske handlefriheten, må kommunen få dette kompensert, bl.a. ved de storbykriteriene jeg har nevnt. Det er uholdbart at staten ikke gjør opp for seg, bl.a. ved ikke å gi den lovede kompensasjonen for tap av selskapskatt. Og kommunen har heller ikke fått oppgjør for Reform 97, som forutsatt.

L o d v e S o l h o l m hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Sylvia Brustad: Representanten Rise peker i sin interpellasjon på at Oslo som landets hovedstad har en rekke oppgaver å løse i tillegg til de oppgaver kommuner og fylkeskommuner for øvrig står overfor. Det er jeg enig i.

I St.prp. nr. 60 for 1997-98, Om kommuneøkonomien 1999 m.v., er Oslos spesielle problemer omtalt på følgende måte:

«Oslos sammensatte funksjoner både som hovedstad, regionalt senter og lokalsamfunn setter store krav til planlegging og samordning. Dette gjelder både arealdisponeringen, utforming av øvrig utbyggingsmønster og transportsystemene. Hovedstadsfunksjonen og befolkningskonsentrasjonen stiller også Oslo som kommune og fylkeskommune overfor særskilte utfordringer innenfor helse- og sosialsektoren.»

Jeg er, som jeg sa, enig med representanten Rise i at Oslo har spesielle behov knyttet til sin hovedstadsfunksjon. Samtidig er det også grunn til å peke på at Oslo har et høyere inntektsnivå enn de fleste andre kommuner som følge av et høyt nivå på kommunens skatteinntekter. Jeg er også enig i representanten Rises vurderinger av at Oslo er den kommune i landet som rommer både noen av de aller rikeste og noen av de aller fattigste. Det er vel slik at Vinderen bydel i Oslo rommer noen av de aller rikeste, og Sagene og Torshov rommer noen av de aller fattigste i landet, og det gjør at det stilles noen ekstra krav til utformingen av politikken. Det bringer meg også over på et tema som har med lokalt selvstyre å gjøre. Jeg finner grunn til på påpeke at jeg synes det er viktig at kommunene – og det gjelder også Oslo – har mulighet til å benytte seg av det inntekspotensialet som de har bl.a. til å pålegge eiendomsskatt.

Hvis Oslo kommune f.eks. hadde lagt eiendomsskatt på noen av de rikeste i denne byen, kunne Oslo kommune også ha bidratt til å hjelpe noe mer dem som har det aller dårligst i denne byen, f.eks. gjennom å bygge boliger. For det er riktig, som representanten Riser sier, at i Oslo bor noen av dem som er aller dårligst stilt, som ikke har et sted å bo. Vi vet at på landsplan er det mellom 6 000 og 7 000 mennesker som er bostedsløse. Mange av dem tilhører Oslo, og det er klart at det gir spesielle utfordringer. I den dugnaden ønsker selvfølgelig også staten å bidra, og det vil i nær framtid bli arrangert et større møte, hvor også Oslo kommune blir invitert, bl.a. for å se på hvordan vi sammen kan bidra til å få bygd flere boliger, spesielt for dem som har det aller vanskeligst på boligmarkedet.

Som det sies i interpellasjonen fra representanten Rise, har Oslo spesielle utfordringer når det gjelder oppvekstvilkår for barn og unge, sosiale problemer, rusmiddelmissbruk, psykiatri og kriminalitet. Som kjent ble inntektssystemet lagt om fra og med 1997, og den omleggingen innebar forholdsvis store endringer. Kostnadsnøkklene i inntektssystemet ble bl.a. endret for å ivareta at det kommunale tjenestetilbudet som over tid har blitt dreid i retning av et økt omfang av sosiale tiltak. Utvalgets forslag om større vektlegging av sosiale forhold og alderskriterier samt redusert vekt på det såkalte basistillegget innebar isolert sett økte overføringer til byer og større regionsentra.

Departementet har før min tid vurdert å sette i gang forskningsprosjekt for å se på sammenhengen mellom ulike sosiale forhold og kostnadsvariasjoner knyttet til rusvern og psykiatri. Men som omtalt i kommuneøkonomiproposisjonen for inneværende år, har departementet foreløpig vært nødt til å skrinlegge prosjektet knyttet til rusvern. Dette skyldes at det er altfor dårlig tilgang på pålitelige data. Jeg tror imidlertid at gjennomføringa av det såkalte KOSTRA-prosjektet medfører at det om en stund vil være mulig å foreta denne type analyse, som jeg også mener er helt nødvendig, og som også vil få konsekvenser i forhold til Oslo. Det forutsetter selvfølgelig at både Oslo og andre fylkeskommuner får gjennomført KOSTRA på en tilfredsstillende måte. I kommuneøkon-

miproposisjonen for neste år, som kommer om en drøy uke, presenteres status for forskningsprosjekt utarbeidet av SINTEF og Fafo om kostnadsvariasjonene mellom fylkeskommunene knyttet til psykiatrien.

I interpellasjonen spør representanten Rise om hva statsråden vil gjøre for at inntektssystemet bedre skal fange opp Oslos særskilte behov. Jeg vil her vise til at Stortinget har bedt om en særskilt gjennomgang av inntektssystemet i kommuneøkonomiproposisjonen, som vil bli lagt fram den 19. mai, og da vil representanten Rise få et klarere svar på hva Regjeringa akter å foreta seg.

Som representanten påpeker i sin interpellasjon, har Oslo i 1999 fått en betydelig reduksjon i sine skatteinntekter. Det skyldes delvis avvikling av selskapsskatten som kommunal skatt. Reduksjonen i Oslos skatteinntekter skyldes imidlertid delvis også spesielle forhold knyttet til inntektsåret 1998. Inntektsbortfallet som skyldtes avviklinga av den kommunale selskapsskatten, fikk kommunesektoren i statsbudsjettet for 1999 kompensasjon for samlet ved en tilsvarende økning av skatt fra personlige skattytere. Siden selskapsskatten var betydelig mer skjævfordelt enn skatten fra personlige skattytere, hadde avviklinga av selskapsskatten likevel betydelige fordelingsvirkninger. Derfor ble det i statsbudsjettet for 1999 lagt til grunn at Oslo skulle få kompensasjon for om lag halvparten av kommunens anslåtte tap som en følge av avviklingen av selskapsskatten som kommunal skatt. For at Oslo skulle få denne kompensasjon, ble det som kjent opprettet et eget hovedstadstilskudd. Dette hovedstadstilskuddet var basert på beregninger foretatt i St.prp. nr. 60 for 1997-98, Om kommuneøkonomien 1999 m.v. Regjeringa vil i kommuneøkonomiproposisjonen for neste år komme tilbake med oppdaterte beregninger for fordelingsvirkningene av bortfallet av den kommunale selskapsskatten.

Så spurte representanten Rise om hva Regjeringa har tenkt å gjøre, bl.a. i forhold til samferdselsutfordringene. Det er vel ingen tvil om at Oslo-området er et veldig viktig knutepunkt for trafikk fra hele landet, og det er derfor også av nasjonal betydning at flaskehalsproblemene på hovedvegnettet løses. Det har i de senere åra vært en omfattende hovedvegutbygging i Oslo og Akershus. Jeg viser i den forbindelse til den såkalte Oslopakke 1, som er grunnlaget for den pågående utbygginga av hovedvegnettet i Oslo-området. Denne satsinga har gitt bedre framkommelighets- og miljøgevinster i området, men det vil fremdeles gjenstå store utbyggingsoppgaver ved utløpet av planperioden 2002-2011. Utbygging av kollektivtrafikken i Oslo og Akershus er også blitt prioritert på 1990-tallet. Det har skjedd både gjennom Oslopakke 1, der 20 pst. av investeringene ble avsatt til kollektivtrafikk, og i tillegg ved statens direkte prioritering av utbygging av jernbanen.

Det er imidlertid viktig å ivareta de positive gevinstene som er oppnådd gjennom Oslopakke 1. En videre satsing på utbygging av kollektivtrafikken i Oslo og Akershus – Oslopakke 2 – vil forsterke virkningene av det som har skjedd gjennom Oslopakke 1. Forsert kollektivutbygging skal bidra til et mer funksjonelt og pålitelig alterna-

tiv til bilbruk, slik at økte problemer knyttet til trafikkavvikling, ulykker og miljø så langt som mulig kan unngås. Oslopakke 2 er en plan for finansiering og forsering av prioriterte tiltak for å nå allerede vedtatte målsettinger om å styrke kollektivtrafikken i regionen. Den skal finansieres både gjennom statlige midler, gjennom endrede bompengetakster og gjennom lokale bidrag, for å nevne noe. Regjeringa tar sikte på å legge fram en egen proposisjon om Oslopakke 2.

Oppsummert vil jeg si at det ikke er noen tvil om at Oslo har en del særskilte utfordringer på flere områder. Representanten Rise nevnte spesielt rusmiddelmissbrukerne. Jeg tror vi etter hvert skal greie å få en gjennomgang av de kriteriene. Jeg tror imidlertid ikke at det er noen løsning å sende rusmiddelmissbrukere tilbake til der de såkalt kommer fra. Det er ikke slik at vi kan tvinge folk til å bo verken her eller der. Folk må få lov til å bo hvor de vil. Men det er viktig at vi har inntektssystemer som tar høyde for de spesielle utfordringer som denne byen har, og også andre som har spesielle utfordringer, fordi det er spesielt mange som trenger ekstra hjelp fra storsamfunnet. Men jeg tror altså ikke det er noen veldig god løsning å tvangssende folk tilbake dit de kom fra.

Lars Rise (KrF): Jeg vil først få takke statsråden for svaret. Det var jo mange positive elementer i det statsråden sa.

Først når det gjelder boliger: Det er et av de virkelig store problemene i Oslo, og jeg synes det er positivt at hun nå vil ha et møte med Oslo kommune for å se på hva vi kan gjøre i samarbeid for å fart på boligbyggingen. Men jeg har i den forbindelse lyst til å spørre statsråden om hun ser en sammenheng mellom det at man har en masse statlige skoler og universiteter og et stort boligproblem i Oslo, særlig når det gjelder utleieboliger. Vi vet jo at det er veldig kostbart å skaffe utleieboliger til bostedsløse for Oslo kommune. Det er det mangedobbelte av hva det koster i andre kommuner. Kunne statsråden tenke seg, når staten bygger skoler og etablerer flere studie-plasser, at det er knyttet boliger til en viss prosentandel, f.eks. 40 pst. av studieplassene, slik at man har et press på seg, også fra statlig side, til å bygge flere boliger?

Så nevnte statsråden at Oslo burde bruke de mulighetene kommunen har for å skaffe seg inntekter fra eiendomsskatt. Det er klart at det er en beslutning som tilligger kommunen som det kan være forskjellige oppfatninger om. Men det er jo et faktum at ingen av de omkringliggende kommunene har eiendomsskatt, og det gjør at det blir vanskelig for Oslo kommune å innføre det, fordi det er konkurranseaspekter som tilsier at det da blir problemer. I Vestfold er det, så vidt jeg vet, bare én kommune som har eiendomsskatt, så det er betydelige problemer knyttet til det å innføre eiendomsskatt. Det kan være lett for statsråden bare å henvise til det, men det er ikke så enkelt for Oslo kommune plutselig å innføre eiendomsskatt, uten at jeg dermed vil si hva jeg ville ha gjort hvis jeg satt i bystyret i Oslo.

Så nevnte statsråden at man nå vil komme tilbake til Stortinget med svar på om man kan legge inn spesielle

storbykriterier, og at dette kommer i kommuneøkonomi-proposisjonen den 19. mai. Da får vi håpe at statsråden tar hensyn til impulsene fra denne debatten i kommuneøkonomiproposisjonen, og at vi får noen positive vedtak.

Jeg synes også det er positivt at – det er vel – samferdselsministeren vil legge fram en egen proposisjon om Oslopakke 2.

Statsråd Sylvia Brustad: For først å melde tilbake når det gjelder det som dreier seg om bolig, tror jeg kanskje det er en av de aller største utfordringene vi står overfor, spesielt når vi snakker om den byen som vi nå er i.

Her vil jeg invitere til en bred dugnad der jeg håper alle aktører kan bidra, både kommuner, enkeltpersoner, boligbyggelag og hvem som måtte ha interesse av å få bygd flere rimelige og nøkterne utleieboliger så fort som mulig. Det er faktisk mange måter vi kan gjøre boligene billigere på, slik at vi kan få bygd flere. Oslo kommune vil selvfølgelig bli invitert til den dugnaden. Det er slik at vi har fått det til i en del kommuner, hvor det er veldig gode modeller, og hvor kommunen har samarbeidet med boligbyggelagene for å bygge rimelige og nøkterne boliger for unge og vanskeligstilte. Det er klart at dette har en overføringsverdi også til denne byen, hvis en vil. Men da er det viktig – og det skal staten også gjøre – at hver kommune, også Oslo, går gjennom den eiendoms- og tomtmasse en har, for å se om det er deler av denne som ganske raskt kan gjøres om til rimeligere og nøkterne boliger, kanskje spesielt for ungdom, og særlig for dem som har det aller vanskeligst. Noen av dem vet vi kanskje trenger mer enn bare en bolig, for det er slett ikke alle som har boevne, men da må en altså lage ordninger som er tilpasset det. Jeg tror ikke at ordninger med et så stort omfang av f.eks. hospitser er en god løsning for deler av den gruppa. Vi bør heller prøve å få til andre løsninger, og der vil Regjeringa følge opp. Vi vil få i stand en dialog med mange aktører og alle som ønsker å delta i den dugnaden.

Når det så gjelder spørsmålet om eiendomsskatten, er jeg selvfølgelig fullt klar over at det handler om det lokale sjølstyret. Jeg vil nok likevel si til representanten Rise når representanten sier at det ikke er enkelt for Oslo kommune å innføre eiendomsskatt, at i hvert fall jeg er av en annen oppfatning. Jeg er av den oppfatning at hvis det politiske flertallet i denne byen hadde ønsket å gjøre det, kunne de fint ha gjort det, også ut fra det representanten sjøl sa om at vi i denne byen finner noen av de aller rikeste og noen av de aller fattigste. Jeg mener faktisk at det absolutt burde ha vært på sin plass å vurdere om en ikke burde ha latt dem som har det aller dårligst. Jeg erkjenner at dette dreier seg om kommunalt sjølstyre, men jeg føler likevel behov for å påpeke overfor denne kommunen, som jeg også gjør overfor andre kommuner, at det er et potensial for å øke sine egne inntekter. Så får det selvfølgelig være opp til hver enkelt kommune om den vil gjøre det, men jeg må si at jeg, i likhet med mitt eget parti i denne byen, er uenig i den politikk som føres på dette området i denne byen.

Ellers tar jeg med meg de signaler som har kommet fra representanten Rise på andre områder. Og, som sagt, vi kommer tilbake med noen svar i kommuneøkonomi-proposisjonen om en drøy uke.

Inger Lise Husøy (A): Jeg takker representanten for at han tar opp de spesielle utfordringene hovedstaden har.

Det er et faktum at storbyene ikke har tilstrekkelige midler til å løse de store problemer de står overfor. Men jeg er mindre fornøyd med hva jeg hørte i radioen om at narkomane bør tvangssendes tilbake til sine hjemstedskommuner. Tvangstiltak er ikke noen vei å gå. Det vi trenger, er først og fremst et kriteriesystem tilpasset Oslos særegne problemer, og Oslo trenger, som alle andre kommuner, forutsigbare økonomiske rammer.

Det største politiske problemet for hovedstaden er – og det bør interpellanten ta innover seg – at byen styres av et borgerlig flertall, støttet av Rises partikolleger. Det kunne vært annerledes. Og Oslo Arbeiderparti er godt fornøyd med det budsjett samarbeidet vi hadde i fjor høst. Representanten Rise har fått god uttelling i media for at han vil gi mer penger til Oslo, og det er flere av oss som ønsker det. Men spørsmålet mitt er om representanten Rise har mer penger enn oss andre som er bundet av budsjettavtalen. Kommer hans parti med noen hundre millioner kroner ekstra i forbindelse med revidert, eller er det bare ønsketenkning? Jeg må minne om at for å rette opp og forhindre forskjeller i Oslo mellom øst og vest, kan vi gjøre mye lokalt. Men det er etter min mening ikke mulig med det politiske regimet som Oslo Kristelig Folkeparti har støttet.

I hovedstaden har vi, som sagt, de beste og de dårligste levekårene, men Høyre-byrådet sier at dette ikke er en oppgave for byrådet. I tillegg vil man altså ikke bruke eiendomsskatt når Oslo har en skattesvikt på 750 mill. kr ut fra det vedtatte budsjett. Jeg mener det bør være et minimumskrav at man utnytter mulige inntektskilder lokalt når situasjonen krever det.

Ellers er jeg helt enig med representanten i hans beskrivelse av Oslos utfordringer, og jeg synes også at statsråden var på linje når det gjelder å beskrive problemene. Storbyene er på mange måter en magnet for folk med sosiale problemer, narkomane og kriminelle. Derfor mener jeg f.eks. at barns oppvekstvilkår i storbyene må få mer oppmerksomhet, og at det tilføres mer penger. De trenger ikke kontantstøtte, men de trenger trygge og gode aktivitetstilbud, og jeg håper at Rise vil bidra til det.

Oslo er mer flerkulturell enn de fleste andre byer, vi har hundre forskjellige språk i byen, mange flyktninger ønsker å bo nettopp her, og vi er et nasjonalt trafikknutepunkt. Vi trenger kort og godt økonomiske pakker i samarbeid mellom stat og kommune, og Byrådet i Oslo må også på banen.

Vi har problemer, de er løsbare, men Oslo kommune er nøkkelen. Jeg håper at representanten Rise vil ta kontakt, og at han holder det samme innlegget for sine representanter i Oslo bystyre som han har holdt her i dag.

Torbjørn Andersen (Frp): Interpellasjonen som er tatt opp av representanten Lars Rise her i dag, er etter mitt syn meget viktig og betimelig. Storbyene, inkludert Oslo, har særegne problemer og særegne utfordringer som vi må ta på alvor. I Fremskrittspartiet har vi innsett det, og vi jobber med å nedsette et eget storbyutvalg som skal se på nettopp den problematikken som bl.a. Oslo strir med.

Det dreier seg om, og det representanten Lars Rise har etterspurt, er for så vidt mer penger til å løse de særegne problemene vi ser i Oslo, og som vi alle er opptatt av og ikke benekter på noen måte. Men etter at Regjeringen og sentrumspartiene i 1999 fratok kommunene selskapsskatten, er ikke bare interessen for å tilrettelegge for næringsetableringer i kommunene svekket, men flere kommuner har tapt store inntekter, herunder altså Oslo som var i en særstilling med store inntekter fra nettopp selskapsskatten.

Vi ser at flere av de kommunene, spesielt Oslo, som har mistet inntekter fra selskapsskatten, ikke har fått kompensasjon for dette inntektsbortfallet. Oslo kommune har med andre ord kommet meget dårlig ut etter bortfallet av denne selskapsskatten. Dette advarte Fremskrittspartiet sterkt mot den gangen Arbeiderpartiet og sentrumspartiene fratok kommunene denne viktige skattekilden. Det som skjedde, var at man tok bort dobbelt så mye fra Oslo enn det man gav tilbake. Etter at vi har fått informasjon fra flere andre byer i dette landet om hvor galt det har gått, har vi i Fremskrittspartiet kommet frem til at det er riktig å fremme et forslag om å tilbakeføre selskapsskatten til kommunene.

Som nevnt har Fremskrittspartiet fremmet forslag om at selskapsskatten igjen skal tilbake til kommunene og til Oslo. Det vil altså kunne styrke Oslo kommunes økonomi vesentlig. I dag er det slik at kommunene får mesteparten av sine penger fra staten, i nøye tilmålte porsjoner etter et ganske komplisert inntektssystem. Kriteriene for tildeling er mange, og Lars Rise har lagt premisser for enda flere kriterier. Vi har skapt et inntektssystem i kommunene der det faktisk er lettere for kommunene og byene å skrike etter mer penger fra staten enn å jobbe for økte inntekter. Jeg vil si at innføring av eiendomsskatt ikke er noen vei å gå. Det er en langt bedre løsning å gjeninnføre selskapsskatten. Det vil kompensere mer enn nok for Oslos vedkommende.

Ivar Østberg (KrF): Det er godt at storbyen Oslos problemer blir tatt opp. Vi har tidligere i dag debattert hvordan by og land henger sammen, og det er en sammenheng. Jeg er imidlertid litt usikker på om de problemer som tas opp, er storbyproblemer eller hovedstadsproblemer. Jeg opplever at de sosiale forhold som er beskrevet med rusmiddelmissbruk, narkotika og bostedsløse, er en storbys problemer og ikke nødvendigvis et hovedstadsproblem.

Hovedstadsproblemet er vel nettopp at det å huse bl.a. dette hus, departementer og sentraladministrasjonen gir et stort press. I 1998 var situasjonen den at av 13 457 ansatte i departementer og sentraladministrasjonen var kun

900 plassert utenfor Oslo. Det å være hovedstad gir et økt press. Vi har tidligere i dag diskutert lokalisering og muligheter for statlig lokalisering ut av hovedstaden, og slik vil man kunne være med på å minske presset på hovedstaden.

Det er pekt på selskapsskatten. I tidligere debatter har jeg pekt på at Rattsø foreslo et system som skulle være enklere og mer rettferdig. Dette var altså mer rettferdig, og flertallet fulgte opp dette. Det er mange som klager over tapkompensasjonen, og at den må avvikles. Men hovedstadstilskuddet ble faktisk etablert som en slags tapkompensasjon, som flertallet vil avvikle.

Men det som forhåpentligvis blir resultatet av dette, er at man får en dugnad mellom Oslo og nabokommunene, slik at man ikke bare sender hjem de som vil skjule seg i storbyen, med de problemer de har. Det er helt nødvendig at det bygges opp tilstrekkelige behandlingstilbud også rundt storbyen Oslo. Det er prisverdig at Rise tar opp dette problemet. Vi bør ha tiltak til disse, både når det gjelder behandlingstilbud, og når det gjelder botilbud. Jeg har den forventning at kommuneøkonomiproposisjonen også legger opp til en drøfting av selve kriteriesystemet. Det er mange kriterier som bør med. Jeg har tidligere etterlyst klimatiske kriterier.

Per-Kristian Foss (H): En fornuftig politikk for hele landet forutsetter et samspill by – land. Stortinget har hatt mange debatter om utvikling av distriktspolitikk, få debatter om en aktiv bypolitikk. Her mangler det en balanse.

Høyres landsmøte hadde en debatt også om bypolitikk, i tillegg til distriktspolitikk. Det er en misforståelse når statsråden, slik hun har gjort seg skyldig i, i dagens aviser, Nationen bl.a., henviser til at utspillet på Høyres landsmøte dreide seg om at storbyene skulle tilgodeses med «statlige investeringer». Da har statsråden ikke lest uttalelsen. Det dreier seg ikke om statlige investeringer, men om å beholde mer av egne skattemidler. De undersøkelser som er foretatt – og som man bruker i polemikken for å si at det er en pengestrøm til byene, altså ikke bare til Oslo – dekker derfor ikke virkeligheten. Halvparten av det som tillegges byregionene, gjelder Rikshospitalet og Gardermoen, og med respekt å melde, det hjelper ikke på sosiale problemer i Tromsø om man bygger et rikshospital i Oslo, langt mindre hjelper Gardermoen på Bergens pressproblemer. Dette er å blande fullstendig, med sikte på en ren avsporing.

Men honnør til interpellanten som tar opp temaene, med Oslo konkret. Jeg håper han får partiet sitt med seg etter hvert. Det vil hjelpe.

Tilbake til undersøkelsen om de statlige investeringer. Jeg har bare lyst til å be statsråden trekke frem andre sider ved den Asplan Viak-rapporten som hun har foran seg, f.eks. tabell nr. 1 på side IV, som viser at statens investeringer og overføringer i forhold til folketallet i Oslo viser at byen ligger på et gjennomsnitt. Der er altså såkalte hovedstadsprosjekter holdt utenfor. Og med respekt å melde, det er ikke hovedstadsprosjektene som løser Oslos spesielle sosiale problemer.

Det er en del problemer knyttet til byer. En del er knyttet til større byer. Men det er en illusjon å tro at disse sosiale problemer forsvinner om man reiser til Romerike eller Indre Østfold. Gjennomsiktighet i et lokalsamfunn kan diskuteres. Men det er vel også den side ved det at for å se gjennom problemer må man også være villig til å se dem og ikke se gjennom fingrene med dem. Så det er ikke så svart/hvitt at rusproblemer ikke eksisterer utenfor en storby, men bare i en storby. Men det er en overrepresentasjon i byer, og særlig i større byer. Deri ligger problemet. La oss nyansere dette. Jeg forventer at statsråden setter fart i arbeidet med å gjøre noe med rusproblemene.

Til slutt følgende lille hjertesukk: Det er ikke sant – det er ikke korrekt – når statsråden gir inntrykk av at Oslo kan benytte eiendomsskatt bare for noen få utvalgte rike mennesker eller store eiendommer. Eiendomsskatt innført i Oslo vil ramme alle og i særdeleshet de som nylig har kjøpt med høy takst, og da gjør det storbykostnadene på bosiden enda høyere, gjør altså vondt verre.

Hans J. Røsjorde hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Det er ingen tvil om at Oslo har spesielle utfordringer. Det er heller ingen tvil om at Oslo på mange måtar har spesielle muligheter. Eg viser til den debatten vi har hatt tidlegare i dag, der vi har fokusert på rapportar som fortel noko om det, f.eks. at av 13 400 departementale arbeidsplassar ligg 900 utanom Oslo. Det er slik at 65 av 70 direktorat er plasserte i Oslo, og vi veit at hovudkontora for ei rekkje verksemdar, både offentlege og private, finst her.

Sist Stortinget debatterte storbyane sin situasjon, var vel ved behandlinga av storbymeldinga. Då var det eit breitt engasjement i Stortinget for ei spesiell satsing i dei delane i Oslo som har dei største utfordringane, eit Oslo indre aust-engasjement, der det framleis vert tilført midlar. Så var det òg diskusjon om Oslo sin situasjon i samband med inntektssystemet. Der foreslo Senterpartiet i 1997 eit eige storbytilskot som skulle vera utanom andre kriterium, som ikkje berre skulle gå til Oslo, men som òg skulle gå til andre storbyar. Det fekk ikkje fleirtal.

Utjanningsmeldinga som ligg til behandling i desse dagar, viser både kvar dei beste og kvar dei vanskelegaste levekåra er. Der er det òg forslag til tiltak, som vonleg vert vedtekne, som gjeld både Oslo og andre storbyar. Eg er overraska over at Oslo ikkje har nytta dei mogleghetene dei har til eigedomsskatt. Det er deira val. Vi skal ikkje av den grunn la vera å ta på alvor den spesielle situasjonen som både Oslo og andre storbyar er i, òg den positive ringverknaden det vil ha om vi kunne stimulera til at nokre fleire av dei som ynskjer å bu utanom dei store pressområda, får høve til det.

Det har vore framført forslag i dag som gjeld tilbakeføring av narkomane. Det høyrer ut til å vera godt meint. Det er fullstendig uakseptabelt og òg fullstendig, etter mitt syn, upraktikabelt. Eg er glad for at det er slik at det er lov å flytta i dette landet kvar som helst for alle som vil. Det må vi halda fast på. Men så må vi intensive-

ra innsatsen når det gjeld forebygging, når det gjeld behandling, når det gjeld kontroll i forhold til rusmiddelmissbruk og andre problem.

Karin Andersen (SV): Det er to store saker i vår som kommer til å ha mye å si for Oslo og byenes økonomi, og for hvordan vi best skal kunne løse de problemene som interpellanten tar opp. Det er utjamningsmeldinga, som går direkte på vanskeligstilte grupper, og det er ikke minst kommuneøkonomiproposisjonen, som kommer om kort tid.

«Det er en menneskerett å bli sett», sa Lars Rise i sitt innlegg, og det er jeg enig i. Men noen blir kanskje sett for mye. Det blir i noen bygger kalt «bygdedyret». Og noen folk reiser. Men da tyder det kanskje på at problemet er der og ikke her. Det tror jeg også vi skal ha med oss.

SV har ønsket økt fokus på barn og unge tvers igjennom all politikk. Vi har ønsket en større satsing på barnehager, på barnevern og ikke minst på skole, nettopp for at hver enkelt skal bli sett, bli lagt merke til, få tilhørighet, få et sjølbilde og mestre sitt eget liv. Derfor blir en større satsing på skole et kjempeviktig element i det som representanten Rise er opptatt av å løse. Det er ingen problemer knyttet til lovverk når det gjelder å sende hjem 13-14 år gamle ungdommer på fri flyt i Oslos gater. Til det trengs det ingen nye lover. Det er vedtatt lov, bruk av tvang, i forhold til narkomane i denne salen. Det har også Arbeiderpartiet og representanten Rises parti vært med på. Men det tror ikke jeg er de viktige sakene, det viktige blir at man får rask og god behandling, og at det er penger til å sette det i gang. Der er vi fullstendig enige. Jeg er også enig i at kriteriet om at rusmiddelmissbruk legges inn i inntektssystemet, er en sak vi blir nødt til å vurdere grundig.

Jeg har lyst til å minne om at da selskapsskatten ble fjernet, foreslo SV et permanent hovedstadstilskudd som nettopp skulle reflektere de økte oppgaver og spesielle behov som en hovedstadsregion har. Vi tror at det er nødvendig å se på det, og ønsker å komme tilbake til det.

Så til noe som representanten Rise er opptatt av, og som jeg og SV brenner for, nemlig boligpolitikken. Her må det gjøres noe raskt, det nytter ikke å vente, og dette kommer til å koste noen penger. Spesielt når man er opptatt av barn og rusmiddelmissbrukere, er det en uting vi må få slutt på øyeblikkelig, og det er å sende barn, ungdom og barnefamilier til hospits. Det må bli forbudt. Det er offentlig barnemishandling, og det må medføre straff for de myndigheter som gjør dette. Det finnes hoteller i denne byen, og der kan man plassere barnefamilier eller ungdom hvis det er behov for bolig. I tillegg må det en kraftig satsing til på boligpolitikken, slik at folk har et hjem, for det er, som vi vet, utgangspunktet for å ha et godt liv.

Odd Einar Dørum (V): Det er svært positivt at det går an å føre en debatt om Oslo uten å gi en særlig begrunnelse for det. Det er også svært positivt at man i hovedsak kan føre en debatt om Oslo uten å opptre på Stor-

tingets talerstol som om man står på Oslo bystyres talerstol. Det har ofte hendt i Oslo bystyre at man har oppført seg som om man har stått på Stortingets talerstol. Selv er jeg av den overbevisning at skal man løse problemer som er felles, må man av og til la den politiske stridsaksen hvile og finne de omforente løsningene. Det har statsråden invitert til på sin måte, og også representanten Rise på sin måte. Jeg skal kommentere noen, etter min mening, viktige punkter ved det.

Når det gjelder bolig, har Venstre levert sine bidrag i dugnaden, både med et Dokument nr. 8-forslag og et privat forslag i Oslo bystyre, og det er min påstand at selv i Oslo sentrum er det fullt mulig å bygge billigboliger for ungdom i etableringsfasen og for nyskilte. Det krever ingen subsidiering, men det krever at man lar være å auksjonere bort tomter. For auksjonerer man bort en tomt, presses prisen på en slik måte at den må utbygges til et helt annet formål. Men det er fullt mulig – selv i Oslo sentrum er dette mulig. Jeg synes det er positivt det statsråden sier om dette.

Når det gjelder rus, har representanten Rise fokusert på et avgjørende punkt. Det er ingen tvil om at Oslo kommune har 50 pst. av landets rusmiddelmissbrukere med 12 pst. av folketallet. Det må være dårlig gjennomtenkt å mene at de kan tvangssendes bort – det skal jeg bare forbigå på den måten. Men det å påpeke at det trengs midler, enten vurdert gjennom kriteriesystemet eller i et permanent hovedstadstillegg, det er åpenbart riktig hvis man skal møte disse menneskene.

Så skal jeg ta opp et poeng som etter min mening blir svært avgjørende, og jeg henvender meg spesielt til statsråden fordi hun gjennom sin virksomhet som stortingsrepresentant har vært engasjert av integreringsspørsmål. Integreringen knyttes jo gjerne til den fagkomiteen jeg sitter i, og til skole, men det økonomiske grunnlaget er helt avgjørende. Jeg synes det har vært usedvanlig lite fokus på at man i Oslo-skolen har en voldsom spredning, kanskje større enn noe annet sted i landet, og i grunnskolen har man opp til 30 pst. fremmedspråklige. Dette har to forhold. Én bit av det er de pengene som Oslo får for å gi norskopplæring, morsmålsopplæring osv. Det beløpet har ikke holdt tritt med det som var forutsetningen, at man skulle få refundert 90 pst. av kostnaden. Men viktigere enn det, noe som jeg ber statsråden om å vurdere, er å se på om skoleverket er godt nok rustet til å lykkes med integreringen. I Oslo-skolen finner man de mest glitrende eksempler på at det lykkes, men man finner også i denne storbyen de mest bedrøvelige eksempler på fiaskoer som sprer seg som ringvirkninger i landet vårt. Vi er ikke tjent med at det fortsetter. Vi er tjent med at det også på dette punktet blir en konsentrasjon for å løfte, slik at man får den innsatsen man trenger.

Så til slutt: Hvis statsråden vil unngå et pengesluk på veier i Bjørvika, så er det bare å frigi Havnevesenet. Der ligger jo tomtene, som ikke er prissatt, og forvaltes etter den siste rest av føydalfyrstedømmet og planøkonomi i norsk eiendomsforvaltning. Så det er bare å slå seg løs på en sånn måte, for da slipper man å putte 3 milliarder kr i et hull i Bjørvika. Med dugnad og spleis så kan man kla-

re det, det er et kjent distriktpolitisk prinsipp, og i byen kan man også klare det hvis man får lov.

Presidenten: Den reglementsmessige tiden for formiddagens møte er snart omme. Presidenten vil foreslå at formiddagens møte fortsetter inntil sak nr. 2 på dagens kart er ferdigbehandlet. – Det anses vedtatt.

Shahbaz Tariq (A): Det spørsmålet representanten Rise tar opp i sin interpellasjon, er helt vesentlig. Det er vesentlig fordi det ofte har vært vanskelig å få forståelse for at Oslo har sosiale og økonomiske problemer av helt andre dimensjoner enn det som er vanlig ellers i landet. Det er i Oslo en opplever de største levekårsforskjellene, de største forskjellene mellom fattig og rik, de største forskjellene i folks helsetilstand, de største forskjellene i levealder, de største forskjellene i utdanningsnivå og boligstandard, osv.

De viktigste virkemidlene vi har for å utjevne disse forskjellene, er et godt offentlig tjenestetilbud for alle. I Oslo har vi imidlertid spesielle utgifter knyttet til store sosiale problemer, boliger med understandard, skoler med over tretti ulike morsmål, osv. Denne situasjonen fører selvfølgelig til at utgifter til velferdstjenester i gjennomsnitt blir høyere enn hva tilfellet er i resten av landet. Dette er det imidlertid ikke tatt tilstrekkelig hensyn til i dagens inntektssystem.

Jeg er redd for at dersom vi ikke får et bedre økonomisk utgangspunkt og fortsetter med å sulteføre de kommunale velferdstjenester, vil mange innbyggere med god privat økonomi kreve private ordninger og således undergrave målsettingen om å gi alle like muligheter.

Jeg er glad for den forståelse jeg opplever at kommunalministeren har tilkjennegitt, og har tro på at relevante tiltak og forslag vil bli fremmet.

Men når dette er sagt, har jeg også lyst til å komme med en utfordring til representanten Rise om å få sine egne bystyrepraesentanter og deres borgerlige samarbeidspartnere til å utnytte det inntektsgrunnlag Oslo faktisk har. Representanten Rises krav til staten blir doblet når hans eget parti i bystyret, sammen med Høyre og Fremskrittspartiet, er i ferd med å avvikle eiendomsskatten i Oslo og dermed reduserer Oslos inntektsgrunnlag med ca. 500 mill. kr. De samme krav en stiller til staten, bør en også stille til egen kommune og til egne representanter.

Lodve Solholm (Frp): Ei lita oppfordring til representanten Lars Rise, som har tatt opp denne interpellasjonen, og som eg synest det er riktig å gjøre: Det ligg no eit forslag inne om å tilbakeføre selskapsskatten til kommunane igjen, og viss Rise klarer å få med seg sitt eige parti og sentrumskameratane, er det igjen fleirtal for det, og då vil ein òg sikre Oslo store inntekter.

Vi hadde ein debatt tidlegare i dag der vi i alle fall var ein del som var einige om at skal vi få behalde landet vårt sterkt og kraftig over heile fjøla, treng vi sterke region-senter. Eg vil også seie at skal vi behalde Noreg som eit godt land å bu i, treng vi også ein sterk hovudstad. Det

bør engasjere oss alle. Eg har – i ei bisetning – litt lyst til å seie at av dei tolv som har hatt ordet i denne debatten, er det berre ein som snakkar rein Oslo-dialekt, og det i seg sjølv viser at dette engasjerer oss, at ein treng ein sterk hovudstad.

Men Oslo kan også gjere noko sjølv. Eg vil påstå at Oslo si politiske leing over tid kan kritiserast – det gjeld ikkje berre Høgre-byrådet, men det gjeld også Arbeidarparti-byrådet – for i mange, mange år å ha neglisjert behovet for å legge til rette for bustadbygging, ved m.a. å nekte høghusbygging og ved å nekte å utvide Markagrensa. Dette har gitt som resultat skyhøge bustadprisar, noko som særleg rammar dei unge i etableringsfasen, og sjølv sagt dei med små inntekter. Situasjonen for dei i etableringsfasen blir ytterlegare forverra gjennom den effekten som dokumentavgifta gir på toppen av dei usosiale bustadprisane i hovudstaden. Unge menneske i etableringsfasen blir nøydde til å skifte bustad etter kvart som familien aukar, kanskje fleire gonger, for å få tilstrekkeleg bustadareal. Kvar einaste gong håvar staten inn pengar på dette fordi dokumentavgifta er der. Dette er også svært usosialt.

Det er derfor eg har lyst til å stille eit spørsmål til statsråden: Ser statsråden det usosiale i dette, og kan ein forvente at Arbeidarpartiet vil gjere noko med dokumentavgifta, t.d. fjerne den? Vi kan garantere at det i så fall blir fleirtal i denne salen for det.

Leif Lund (A): Det er ikke så mye mer å si på slutten av en debatt, men det jeg registrerer, er at det i hvert fall er gode argumenter for å fortelle hvorfor vi ikke kan gjøre ting. For eksempel virker Per-Kristian Foss' argument om at de som kjøper en dyr bolig i dag, ikke tåler å få en liten promilleøkning i skatt, litt merkelig på meg. Og Lodve Solholm snakker om at vi kan tilbakeføre selskapsskatten, og så blir alt bra i denne byen.

Det som hadde vært litt spenstig å høre fra Oslo-representantene, var at de tenkte nytt. Det er 22 bydeler i Oslo som fordeler et budsjett som bystyret behandler, og det er ikke nødvendig å ha samme kriterier for fordeling i hver eneste bydel i Oslo. Jeg går ut fra at rusmisbruken ikke er like stor på Frogner som den er i Gamle Oslo.

Det kunne kanskje også vært litt interessant for bystyret i Oslo å se litt på sine egne kriterier for fordeling av en ganske betydelig pott, som er det største budsjettet i Kommune-Norge, slik at det ikke bare er Stortinget og inntektssystemet sentralt som liksom skal være fasiten på de problemer som gjelder for denne byen. Det hadde vært litt spenstig, istedenfor å forklare Stortinget hvorfor vi ikke kan være med å finne noen ekstra penger. Det er klart at det som tas opp, er viktig. Det er klart at når det gjelder systemet her i byen, burde kriterier som tettbodhet, psykiatri, flyktninger, innvandring, sosialklienter, boligstandard vært vektlagt. Men det bor jo ikke like mange som trenger hjelp, i alle 22 bydelene.

Jeg vil faktisk på slutten av debatten utfordre Oslo-politikerne til også å være med og gi et bidrag. Etter det vi nå har hørt fra statsråden, vil vi sannsynligvis i morgen få en videreføring av hovedstadstilskuddet, og det vil være

en gjennomgang av inntektssystemet sentralt, som kommer i kriteriene, slik at hvis noen spenstige Oslo-politikere også lokalt gjør noe, vil dette komme de brukerne som trenger det, til gode.

Lars Rise (KrF): Først må jeg få kommentere representanten Husøy, som begynte med å gi honnør for at interpellasjonen ble reist, men som deretter gikk over til å kritisere Oslo Kristelig Folkeparti fordi partiet har valgt å støtte et byråd utgått fra Høyre og ikke fra Arbeiderpartiet.

Hun nevnte at hadde vi støttet et arbeiderpartibyråd, kunne vi jo sammen ha innført eiendomsskatt. Da glemmer man kanskje at boliger er superdyre i Oslo, og spesielt får nye leiligheter ofte en høy ligningsverdi. Jeg tror ikke man nødvendigvis løser sosiale problemer i Oslo ved å innføre eiendomsskatt.

Så spør representanten Husøy: Har representanten Rise penger som vi ikke har? Da har jeg lyst til å si at det å innføre storbykriterier, behøver ikke bety økte rammer, men det kan heller bety en omfordeling innenfor rammene. Og siden det kom så mye kritikk av Oslo Kristelig Folkeparti, har jeg lyst til å nevne at man har klart å øke satsingen på skole mer enn Arbeiderpartiet noen gang har foreslått i Oslo bystyre. Man har fått til en satsing på eldre, man har redusert køer ved sykehus, og man har også styrket rusomsorgen. Men likevel trenger man bistand fra staten til å løse disse problemene.

Så vil jeg også nevne at jeg tror ikke et arbeiderparti-byråd hadde kunnet motvirke endringer i konjunktorene, fall i aksjemarkedet eller et IT-krakk, som vi har sett nå. Da ville også et sosialistisk byråd ha fått problemer med de skatteinntektene man får fra personlige skattytere, som nå kan trekke fra det man har tapt på aksjemarkedet, og det er ikke lite. Det dreier seg om flere hundre millioner kroner for Oslo kommune.

Så til det som statsråden sa om rusmiddelmissbrukere og bruk av tvang. Det var også representanten Dørum innom, og han mente det måtte være en særdeles dårlig gjennomtenkt tanke fra min side. Da tror jeg det er viktig å si at jeg ikke hadde formulert det som var intro-en i Dagsnytt-sendingene i dag, men det jeg har sagt, er at vi ikke kan stå og se på at mange unge mennesker går til grunne i Oslos gater. Da bør vi kunne – ved noen tilfeller – bruke den hjemmel som finnes i sosialtjenesteloven, for å sørge for at disse unge menneskene kommer under behandling. Vi trenger ikke endre noen lover for det. Men vi vet at det er et særdeles vellykket prosjekt som er utprøvd i Zürich, og jeg synes vi kunne prøve noe av det samme her – først og fremst skaffe behandling til de unge, og få til et samarbeid mellom staten og kommunen. Vil statsråden være med på det?

Statsråd Sylvia Brustad: Jeg synes denne debatten har vært viktig, og jeg er enig med dem som har sagt – bl.a. representanten Foss – at det er viktig å ha en aktiv bypolitikk og også å ha en debatt omkring det. Det har vi nok i for liten grad hatt i denne salen.

Representanten Foss var opptatt av Asplan Viaks rapport om geografisk fordeling av statens investeringer.

Det er et faktum at i den perioden det der vises til, gikk 69 pst. av de statlige investeringene til storbyområdene, og Oslo-regionen mottok mest. Og da regner jeg vel med at representanten Foss i hvert fall ikke kan unnså seg at det ligger et element av sentralisering i det.

Jeg er selvfølgelig helt klar over at hvis en holder de typisk nasjonale prosjektene, som også representanten Foss viste til, på Østlandet utenfor – altså OL på Lillehammer, Rikshospitalet, storflyplass, Gardermobanen osv. – så blir tallene mer balansert. Jeg er selvfølgelig også klar over at de utfordringer som Oslo har, må løses på en del andre områder, og jeg har ikke tenkt å misbruke denne rapporten, for å si det på den måten, i den retning at en ikke også skal bidra til å løse de spesielle utfordringer som nettopp hovedstaden har, men at det er en viss sentralisering i det, tror jeg ingen kan unnså seg.

Så var det en oppfordring om å sette fart i arbeidet med kriteriene for rusproblemer. Der viste jeg til at så langt har problemet vært – jeg tror ikke det har vært noen uvilje heller fra den forrige regjering på dette området – å få nok data, for det er vanskelig å innhente. Men jeg håper at vi gjennom det nye systemet, kalt KOSTRA, greier å få det, og jeg lover å gjøre det jeg kan for å skyve på slik at vi får en gjennomgang av nettopp kriteriene for rusproblemer så fort som overhodet praktisk mulig.

Så til spørsmålet om eiendomsskatt, som flere har vært inne på. Representanten Foss var også det, og han sa at vi kan ikke bare ta fra de rike. Til det vil jeg si at det er vel muligheter for – gjennom det systemet som er – at det i hvert fall går an å gradere hvem som betaler mest i eiendomsskatt. Og det er faktisk slik at når Oslo kommune og ledelsen i Oslo kommune velger å ikke bruke den inntektsmuligheten, betyr det altså ca. 500 mill. kr, som Oslo kommune kunne ha benyttet til et eller annet godt formål. Og det vil jeg jo si er noen kroner. Det er ikke slik at det i seg selv løser de utfordringer Oslo har, men jeg synes i hvert fall at det kunne ha vært et godt bidrag for i fellesskap å søke å løse de mange problemer som denne hovedstaden og denne byen har, f.eks. innenfor situasjonen som dreier seg om boliger. Jeg veldig glad for det engasjementet som bl.a. representanten Dørum har vist i boligpolitikken, og jeg er helt enig med representanten i at det er fullt mulig å bygge mange flere rimelige, nøkterne boliger i Oslo hvis en vil, og det kan en egentlig gjøre i løpet av ganske kort tid.

Jeg tar også med meg den utfordringa som ligger fra representanten Dørum om integrering i forhold til skolen. Regjeringa vil foreta en større gjennomgang av hele integreringspolitikken, og da vil det være helt naturlig at vi også ser på det som representanten tok opp i forhold til skolesituasjonen. Det kommer vi ganske snart tilbake til.

Erna Solberg (H) (fra salen): President, det er en åpenbar misforståelse.

Presidenten: Presidenten antar at det vel neppe dreier seg om det, men tar sjansen.

Erna Solberg (H): Statsråden har nå to ganger referert til Asplan Viak-rapporten som om de 69 pst. til storbyområdene dreier seg om hele perioden rapporten er utgitt for. Det gjør den ikke, 69 pst. dreier seg om 1998. Ser man hele perioden over ett, er det et helt annet tall som kommer ut. Jeg synes statsråden burde være korrekt i sitatene, for det vil komme helt andre tall hvis man f.eks. går et par år frem i tiden, når disse store prosjektene er ferdig. Men det gjelder altså bare 1998, det gjelder ikke hele perioden.

Statsråd Sylvia Brustad: Det har ikke vært meningen fra min side å underslå at de 69 pst. dreide seg om

1998, i så fall er det en misforståelse. Det har jeg ikke sagt, tror jeg. Jeg har i hvert fall ikke ment det, og det er faktum. At vi har litt ulike meninger om hvilken virkning det har på sentralisering, opplever jeg som en litt annen debatt.

Presidenten: Presidenten antar at misforståelsen nå er oppklart.

Dermed er interpellasjonsdebatten under sak nr. 2 avsluttet.

Kveldens møte settes kl. 18.00.

Møtet hevet kl. 15.20.

Møte torsdag den 11. mai kl. 18

President: H a n s J . R ø s j o r d e

D a g s o r d e n : Sakene på dagens kart (nr. 77)

S a k n r . 3

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om utbygging og drift av Ringhorne (Innst. S. nr. 148 (1999-2000), jf. St.prp. nr. 36 (1999-2000))

Bror Yngve Rahm (KrF) (ordfører for saken): Det er en nesten enstemmig komite som i dag anbefaler utbygging og drift av Ringhorne, slik det fremkommer i St.prp. nr. 36 for 1999-2000. Proposisjonen viser til at Esso Norge AS den 8. november 1999 søkte om godkjenning av plan for utbygging og drift av Ringhorne, som består av ni større og mindre oljeakkumulasjoner i Balderområdet. I proposisjonen er det grundig redegjort for hovedtrekkene i planen for både utbygging og drift samt konsekvensanalyser for næringsvirksomhet og allmenne interesser. Produksjonen fra Ringhorne vil etter planen starte opp i 2001 og antas å vare fram til år 2027.

Komiteens mindretall, bestående av Sosialistisk Venstreparti, påpeker i sine merknader at proposisjonen bør sendes tilbake til Regjeringen, begrunnet i en pågående rettsak mellom Esso Norge AS og Smedvig-gruppen. Jeg kan imidlertid ikke se at dette har relevans for selve saken og tar det også for gitt at departementet på en grundig måte har vurdert dette i forberedelsen av saken. Flertallet har også merket seg at det for behandlingen av CO₂ og NO_x vil bli benyttet de beste teknologiske løsninger innen en forsvarlig økonomisk ramme, og at det vil bli tilrettelagt for at kraftgeneratorene tilpasses til lav-NO_x-teknologi så snart det er tilgjengelig.

Komiteen viser også til at utbyggingen av Ringhorne utgjør en samlet investering på opp til 8,14 milliarder kr med en samfunnsøkonomisk lønnsomhetsanalyse på nåverdi 2,8 milliarder kr. Dette gjør at Ringhorne vil være robust økonomisk også i forhold til perioder med lav oljepris.

Jeg føler som saksordfører ikke behov for å si mer i denne sak. Det er en sak som det er relativt stor enighet om i komiteen, og jeg vil derfor anbefale innstillingen til St.prp. 36, slik den i dag foreligger.

Aud Blattmann (A): Saksordføreren har redegjort for realitetene i saken på en utmerket måte, og jeg er redd en kan oppfattes som møteplager når en tar ordet i en sak som det er så godt som enstemmig tilslutning til. Jeg vil allikevel knytte noen få kommentarer til St.prp. nr. 36 og innstillingen.

Prosjektet er, som saksordføreren sa, lønnsomt og ifølge departementet tilstrekkelig robust overfor både lave oljepriser og økte kostnader. Utbyggingen av Ringhorne betyr arbeidsplasser i en bransje som i dag står så godt som uten oppdrag.

Allikevel, det som slår meg, er hvor stor vekt det i dag legges på de miljømessige sidene av utbyggingen på sokkelen – både i proposisjonen og i innstillingen. Det er bra. Den sterke fokuseringen på de miljømessige sidene ved norsk olje- og gassproduksjon har uten tvil ført til at vi har en petroleumsssektor som er absolutt i forkant på dette området. Dette er et resultat både av at myndighetene i høy grad har inkludert miljøsensyn i sektorens rammebetingelser, og av industriens store satsing på området.

I innstillingen til oljemeldingen som ble behandlet i Stortinget sist vår, sier komiteens flertall at det må være et mål å forene Norges rolle som energinasjon med å være et foregangsland i miljøspørsmål. Komiteens flertall understreket at petroleumindustrien må være med på å ta ansvar for at Norge oppfyller sine internasjonale klimaforpliktelser. Men utålmodigheten med å få ytterligere miljøforbedringer må ikke få overskygge det faktum at norsk sokkelvirksomhet miljømessig er i verdenstoppen som et resultat av myndighetenes miljøkrav og virkemidler, og fordi virksomheten drives av selskaper som stiller egne og strenge krav.

Petroleumindustrien selv har vært aktiv for å begrense miljøeffektene av aktiviteten. Det betyr ikke at det ikke fortsatt vil finnes muligheter til ytterligere forbedringer. Vi må stadig søke forbedringer.

Det jeg ønsker å understreke her, som i mange andre saker, er: Med klare krav og rammer til næringen blir veien til mens vi går.

Hallgeir H. Langeland (SV): Oljeprisen er høy, og oljeselskapa har til salt i grauten – og vel så det. Stortingfleirtallet vedtok nyleg å setta ned CO₂-avgifta, og dermed blei eit viktig miljøincitament svekt, noko som betyr at lønnsmda i f.eks. bygging av gasskraftverk som skil ut og deponerer CO₂, blei meir tvilsam.

I ei tid då klimaproblema er aukande, er det derfor synd at alle partia unntatt SV godtar bygging av ordinære gasskraftverk. Totalutsleppa frå plattformen vil nå kunna bli 70 000 tonn CO₂ pr. år totalt, men desse kunne altså blitt mykje mindre om ein valde ei såkalla CO₂-fri løysing.

At klimautsleppskameratane i Framstegspartiet, Høgre og Arbeidarpartiet ikkje bekymrar seg for dette, er nå ein ting, men at sentrumskameratane som ønskjer å framstilla seg som modernistane i gasskraftdebatten, òg trekker inn årene, er meir forunderleg. Løysinga er sjølvsagt, som SV foreslår, at ein gjer ei ny vurdering av kraftforsyningsproblemet. Dersom ein gjer dette raskt, samtidig som ein hevar CO₂-avgifta, vil ein kunna få denne saka behandla før sommarferien, nettopp for å sikra det som var viktig i gasskraftdebatten, nemleg å utvikla teknologi for CO₂-fri gasskraft. Det er òg viktig å presisera at dersom ein gjer dette raskt, kan ein altså klara det før sommaren. Då tar ein klimatrusselen på alvor.

Petroleumsskattelovgjevinga er under revisjon – og det trengst. Det er behov for å få effektivisert systemet, slik at fellesskapet kjem betre ut. Det er etter SVs oppfatning urimeleg at store, kapitalsterke, multinasjonale sel-

skap skal kunna gå til sak mot mindre selskap, og på den måten bl.a. trua arbeidsplassane, for så i neste omgang å kunna senda 78 pst. av rekninga tilbake til det norske folket. Dette må det ryddast opp i i samband med det nye skatteregimet. Men det burde òg ut frå samfunnsmessige vurderingar kunna vera mogleg for norske myndigheiter å pressa fram forlik i saker som truar inntekter, verksemdar og arbeidsplassar.

SV ønskjer saka send tilbake til Regjeringa, og eg tar hermed opp forslaget om dette.

Presidenten: Hr. Langeland har tatt opp det forslaget han refererte til.

Gunnar Kvasheim (V): Venstre slutter seg til flertallet og mener dette er en relativt kurant sak. Det er et robust prosjekt, det er lagt stor vekt på miljøet, og det vil gi et viktig bidrag til arbeidsplassutviklingen knyttet til verftsindustrien.

Representanten Langelands innlegg kan gi grunnlag for visse refleksjoner. Langeland viste til at det i forbindelse med Ringhorne skal være energiproduksjon med gass, og at han ønsker å utsette dette til det foreligger muligheter for å kunne gjøre denne produksjonen med såkalt CO₂-frie gasskraftverk. Det kunne være nærliggende å spørre om SV ønsker å utsette alle utbyggingsprosjekter i Nordsjøen der det er slik produksjon, til den nye teknologien er tilgjengelig.

Langeland sa at en utsettelse kunne kombineres med å få en avgjørelse før sommeren. Det trodde jeg var en forsnakkelse, men det ble gjentatt. Det er helt åpenbart at en utsettelse, slik SV ønsker, vil bety at dette prosjektet blir utsatt over lang tid.

For øvrig har jeg notert at SV i media opprinnelig begrunnet sitt engasjement i denne saken med den uavklarte rettssaken mellom Esso og Smedvig-gruppen. Senere har han frisert standpunktet med å hive på en miljøbegrunnelse, og jeg synes ikke at den ble vesentlig forbedret gjennom det innlegget Langeland hadde i dag.

Presidenten: Ber hr. Langeland om replikk?

Hallgeir H. Langeland (SV): Han ber om eit kort innlegg.

Presidenten: Da får hr. Langeland et slikt innlegg.

Hallgeir H. Langeland (SV): Venstres innlegg gjev grunnlag for at SV må presisera ein del ting.

Det SV legg vekt på, er nemleg det faktum at Venstre saman med stortingsfleirtalet sette ned CO₂-avgifta og dermed tok vekk eit viktig incitament for nettopp å få i gang dei såkalla CO₂-frie gasskraftverka. Det har industrien sjølv sagt. Hadde det vore høgare CO₂-avgift, hadde det vore lettare å skapa lønnsemd for den nye teknologien. Det er sjølvsagt òg Venstre klar over, men det lar dei vera å seia.

Det er riktig som Venstre seier, at SV irriterer seg stort over at store, multinasjonale selskap tar seg til rette på den måten dei gjer, og meiner at norske myndigheiter bør kunna spela ei rolle for å pressa fram forlik når det dreier seg om arbeidsplassar, sysselsetting og store inntekter.

Statsråd Olav Akselsen: Eg er glad for at det er såpass stor tilslutning til utbygging og drift av Ringhorne i komiteen.

Leverandørindustrien er no inne i ein svært vanskeleg periode. Det er så godt som tomt i ordrebøkene ved mange norske verft. Mange er allereie blitt sagde opp eller permitterte – fleire kan det bli i tida framover. Utbygginga av Ringhorne er derfor viktig for å få opp aktiviteten, og ikkje minst for å få tilbake optimismen i ei vanskeleg tid for veldig mange innanfor næringa.

Det har i den seinare tida festna seg eit inntrykk av at oljenæringa i Noreg er på hell, at denne næringa er utan framtid. Det er heldigvis ikkje rett. Olje- og gassnæringa er ei av Noregs aller viktigaste næringar, og det vil den vera i mange år framover enno. Me har drive utvinning av olje og gass i nærmare 30 år, og eg håper og trur at me kan gjera det i minst 30 nye år.

Dei felte som ein no finn, er dessverre mindre enn dei felte me fann før, og derfor blir det vanskelegare å få økonomi ut av utvinning av olje og gass frå desse felte. Desse felte er altså mindre, men det blir sannsynlegvis fleire av dei, slik at me likevel kan ha ein viss aktivitet på sokkelen.

Oljenæringa er høgteknologisk og har behov for arbeidskraft med høg kompetanse. På mange område er me heilt i verdstoppen. Det er viktig at me greier å ta vare på det teknologiske nivået me har innanfor denne næringa. Skal me greia det, må me ha ein viss aktivitet i sektoren, elles er det stor fare for at veldig mange av dei som jobbar innan næringa og har kunnskap, finn seg andre jobbar andre plassar.

Arbeidarpartiet har lenge vore opptatt av å styrkja denne næringa, både for å sikra sysselsetjinga, vidareutvikla den kompetansen som finst, og ikkje minst for å sikra inntekter til fellesskapet.

Eg føler at me no ser resultat av dei forbetringane som er gjorde i rammevilkåra, ikkje minst i samband med revidert nasjonalbudsjett i fjor vår. Det var viktige tiltak som blei vedtatt den gongen, og dei tiltaka har etter mitt syn vore med og medverka til å få opp den aktiviteten som no skjer.

Etter regjeringsskiftet har Regjeringa gjeve løyve til å byggja ut Tambar og Heidrun, Norne og Draugen gass-eksport. I tillegg har me sendt ei sak over til Stortinget der me anbefalar utbygging av Kvitebjørn og Grane. Desse prosjekta har ei samla investeringsramme på 35 milliardar kr og vil gje sysselsetjingseffekt for mange tusen som ikkje har nemneverdige alternativ i dag. Den utbygginga som me snakkar om i dag, vil gje nye oppgåver for leverandørindustrien og vera viktig for å halda oppe sysselsetjinga.

Nye utbyggingar som er under planlegging, vil vonleg bli avgjorde i løpet av året, slik at òg dei kan skapa nød-

vendig sysselsetjing, og på den måten medverka til å halda oppe kompetansen på dette området.

Representanten frå SV meiner at me no på nytt skal leggja om dei avgiftene som me letta på i fjor vår. Me må vera klare over at det i så tilfelle betyr at ein har justeringar av rammevilkåra ein gong i året, med den negative verknaden det vil ha. Ikkje minst føler eg at ein i den vanskelege situasjonen som me no er inne i, ville vera på ville vegar dersom ein skulle påleggja denne næringa nye, negative rammevilkår. Eg er heilt sikker på at dersom me hadde gjort det som SV no går inn for, ville resultatet ikkje blitt auka aktivitet ved norske verft, men tvert imot redusert, og det i ein periode der situasjonen allereie er svært vanskeleg.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hallgeir H. Langeland (SV): Statsråden refererte til SV på slutten av innlegget sitt, som gjer det nødvendig for meg å presisera SV sitt standpunkt. I heile debatten då stortingsfleirtalet gjekk inn for å senka miljøavgifta på sokkelen og lét seg pressa til det av m.a. oljeindustrien, hadde SV det same standpunktet. Grunnlaget var nettopp at dersom ein har ei høg CO₂-avgift, kan ein få ei teknologiutvikling og på miljøområdet, og det er viktig for SV å få fram.

Då stortingsfleirtalet lét seg pressa, var oljeprisen relativt låg. Nå ligg oljeprisen på eit nivå som er utruleg høgt, og då hadde det ikkje vore problematisk å ha ei høgare CO₂-avgift. Men den burde aldri vore redusert.

Statsråd Olav Akselsen: Eg trur det er rett å presisera at Noreg har verdas høgaste CO₂-avgift når det gjeld oljeutvinning. Så det er ingen – iallfall ikkje det partiet eg representerer – som meiner at ein ikkje skal ha prising av miljøkostnadene ved denne næringa. Men det som er heilt sikkert, er at dersom me ikkje hadde gjort dei endringane som me gjorde i fjor, hadde det ikkje blitt utvikling av ny og meir miljøvennleg teknologi. Då hadde det blitt nedlegging, og det hadde blitt reduksjon i dei teknologiske miljøa me har på dette området.

Sjølv om eg deler Langeland sitt syn, at ein skal ha prising av miljøkostnadene, må me likevel finna ein balanse som gjer at ein kan halda oppe miljøet og òg halda oppe aktiviteten. Eg er altså – for å gjenta det – svært redd for at dersom me ikkje hadde gjort dei endringane som me gjorde i fjor vår, hadde me ikkje hatt denne saka og heller ikkje hatt dei sakene som eg har oversendt, og som no ligg i komiteen. Me er nøydde til å finna ein balanse her, elles blir det iallfall inga utvikling av ny teknologi.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk. Flere har heller ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 3078)

S a k n r . 4

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Øyvind Korsberg og

Øyvind Vaksdal om delprivatisering og børsnotering av Statoil (Innst. S. nr. 164 (1999-2000), jf. Dokument nr. 8:52 (1998-1999))

Bror Yngve Rahm (KrF) (ordfører for saken): Norsk og internasjonal petroleumsvirksomhet er under rask forandring. Det utfordrer også norsk olje- og gassektor til nødvendige omstillinger og tilpasninger som til enhver tid kan ivareta både selskapenes og landets interesser på beste måte.

I henhold til St.meld. nr. 37 for 1998-1999, som kom under den forrige regjering, fremkommer det at det er iverksatt en vurdering av statens engasjement i petroleumsvirksomheten. I den ligger det også en vurdering av statens direkte økonomiske engasjement og Statoils fremtidige rolle og organisering.

Komiteen understreker at statens engasjement innenfor petroleumsvirksomheten innebærer store økonomiske verdier. Det er derfor nødvendig at engasjementet organiseres på en slik måte at langsiktig forvaltning til beste for samfunnet kan sikres.

Komiteens flertall understreker i innstillingen at saken vil bli lagt fram for Stortinget i sin helhet gjennom en egen melding, forhåpentligvis innen utgangen av vårseksjonen 2000. Med bakgrunn i de utredninger som er foretatt, sakens kompleksitet samt de store verdier dette representerer, mener flertallet at saken om delprivatisering og børsnotering av Statoil bør behandles i sammenheng med den varslede petroleumsmelding. Som sakens ordfører anbefaler jeg derfor at denne saken ikke realitetsbehandles i dagens møte, men at vi altså venter til Regjeringen kommer til Stortinget med den varslede meldingen.

Jeg skal ikke ta mer av Tingets tid i kveld, men tar opp flertallets forslag til vedtak om at Dokument nr. 8:52 om delprivatisering av Statoil, vedlegges protokollen, samtidig som jeg anmoder de øvrige forslagsstillerne om å vurdere å gjøre sine forslag om til oversendelsesforslag, til tross for den utålmodighet som jeg vet at både Høyre og Fremskrittspartiet har i denne saken, og som sannsynligvis vil komme til uttrykk senere, etter mitt innlegg.

Presidenten: Presidenten gjør for ordens skyld oppmerksom på at innstillingen allerede er trykt, og at innstillingen ikke nødvendigvis tas opp. Derimot forventer presidenten en rekke forslag tatt opp.

Øyvind Vaksdal (Frp): En av målsettingene med å opprette det statlige oljeselskapet Statoil var at man mente at staten trengte selskapet som et oljepolitisk instrument i utøvelsen av norsk oljepolitikk. I dagens situasjon er Statoils rolle en helt annen, da selskapet nå er et fullt ut integrert oljeselskap i konkurranse med andre. Fremskrittspartiet mener bl.a. på bakgrunn av dette at tiden nå er overmoden for at selskapet børsnoteres og delprivatiseres. Selskapet vil med dette få den nødvendige adgang til å arbeide under de samme rammebetingelser som sine konkurrenter, med et mer kompetent og entydig bedriftsøkonomisk eierskap.

En annen og svært viktig fordel er at man får til en endring av forholdet mellom det offentlige og selskapet gjennom en delprivatisering, slik at det kan oppnås reelle forhandlinger mellom to parter og ikke mellom selskapet og eier som i dag. En børsnotering vil i tillegg gi muligheter for å vurdere selskapets økonomiske resultater opp mot konkurrentene på en langt bedre måte, i og med det innsyn og den oppmerksomhet selskapet vil bli gjenstand for, og som i dag kreves av kapitalmarkedet.

Den siste tids milliardoverskridelser tydeliggjør også at selskapet ikke har hatt den nødvendige kostnadsstyring og kontroll, noe som er tvingende nødvendig for et selskap av denne størrelse. Selskapet har den siste tid vært gjenstand for svært negativ oppmerksomhet på bakgrunn av avsløringer om fallskjerms- eller etterlønsavtaler uten at eieren, den norske stat gjennom Regjeringen, har tatt ansvar for å rydde opp i disse forhold.

Motstandere av delprivatisering har hevdet at det var viktig med offentlig kontroll av selskapet, men det eksemplet jeg har vist til, tydeliggjør at selskapets ledelse og styre har fått operere fritt uten innblanding fra eieren, den norske stat.

Det forslag som er til behandling i dag, ble satt fram av Fremskrittspartiet for ca. ett år siden. I forbindelse med behandlingen av den forrige oljemeldingen, St. meld. nr. 37, som i realiteten var gått ut på dato da vi fikk den, bad Stortinget om en ny oppdatert melding innen utgangen av 1999. I møtet mellom saksordfører Rahm og forslagsstillerne i høst ble det enighet om at vårt forslag skulle behandles sammen med den nye oljemeldingen, forutsatt at denne kom innen rimelig tid, slik at vi fikk behandlet denne senest i vårsesjonen 1999-2000. Like før jul fikk vi opplyst at meldingen måtte utsettes til månedsskiftet februar/mars, og ut på nyåret får vi beskjed om at meldingen er utsatt på ubestemt tid. Årsaken skulle visstnok være at landsstyret i et av regjeringspartiene ikke har maktet å ta stilling til disse viktige spørsmålene. På bakgrunn av denne handlingslammelse bad jeg om at vårt forslag ble satt på skinner umiddelbart for behandling i komiteen. I en tid med store strukturelle endringer i oljemiljøene internasjonalt kan ikke det politiske miljøet i Norge sitte med hendene i fanget og ikke foreta seg noe.

I vårt forslag ønsker vi å legge ut 20 pst. av selskapets aksjer for salg samt børsnotere selskapet. I tillegg overføres 15 pst. av aksjene til alle norske statsborgere over 18 år, da det jo i realiteten er det norske folk som er selskapets reelle eier. Dette vil, hvis vi legger fjorårets verdifastsettelse til grunn, gi alle disse aksjeverdier for 4000-5000 kr, og vil i tillegg gi det norske folk en gedigen voksenopplæring i hvordan aksjemarkedet fungerer. I tillegg til dette overfører vi 10 pst. av aksjene til Folkestrygdofondet, og de resterende 55 pst. av aksjene overføres til Nærings- og handelsdepartementets ordinære forvaltning.

Jeg er både overrasket og skuffet over den totale mangel på støtte vårt forslag har fått utover eget parti. Overraskelsen skyldes selvfølgelig at flere partier har uttalt og så vidt jeg vet, også vedtatt i sine partiorganisasjoner at de ønsker å delprivatisere og børsnotere selskapet. Men

det viste seg dessverre også denne gang å være intet annet enn festtaler uten noe reelt innhold. Dette får vi bare ta til etterretning.

Jeg vil med dette sette fram Fremskrittspartiets forslag i innstillingen.

Presidenten: Øyvind Vaksdal har tatt opp det forslaget han refererte til.

Jan Tore Sanner (H): Jeg vil først gi uttrykk for at jeg deler den utålmodigheten som representanten Vaksdal har gitt uttrykk for. Også vi i Høyre har måttet tåle mye kritikk for vår utålmodighet når det gjelder Statoil-saken. Vi har ved flere anledninger ønsket å få satt delprivatiseringsspørsmålet på dagsordenen, men har da blitt møtt med at nå kommer det snart en melding som skal drøfte dette spørsmålet, og derfor er det helt unødvendig for Høyre å mase for mye.

Vi har allikevel nå registrert at etter regjeringsskiftet har den nye energiministeren speedet opp, og vi er nå blitt lovet at vi både skal få fremlagt en stortingsmelding som drøfter rammebetingelsene for petroleumsnæringen, og en proposisjon som tar opp spørsmålet om Statoil og behandlingen av SDØE.

Jeg har ikke til hensikt å gjøre dette til den store Statoil-debatten. Når jeg likevel tar ordet, er det fordi Høyre i innstillingen har fremsatt et forslag hvor vi ber Regjeringen legge til rette for delprivatisering og børsnotering av Statoil. Jeg vil gjerne understreke dette poenget med børsnotering. Høyre har registrert at Arbeiderpartiets landsstyre har åpnet opp for at Statoil skal kunne inngå et strategisk partnerskap med et annet selskap og på den måten få inn privat kapital i Statoil. For Høyre er det vesentlig at man åpner for en børsnotering. Jeg mener at det vil være en gal vei å gå å utelukke det norske folk fra å kunne bli aksjonær i Norges største oljeselskap. Jeg vil også minne om at en av de viktigste begrunnelsene fra Statoils styre for en delprivatisering var børsnotering, slik at man får den daglige tilbakemelding og prøving på børsen slik som konkurrentene får.

Jeg har imidlertid registrert at man også fra ledende hold i Arbeiderpartiet i hvert fall ikke har utelukket en børsnotering som del av et bredt oljepolitisk kompromiss. Jeg har registret at flere andre partier også har gjort det, og derfor ser ikke vi noe behov for å fremprovosere en votering i dag om børsnoteringsspørsmålet. Jeg vil derfor opplyse om at Høyres forslag gjøres om til et oversendelsesforslag, slik at det kan tas med i Regjeringens videre drøftelser og også i de drøftelsene som Stortinget til høsten skal ta fatt på.

Når Høyre ikke kan stemme for Fremskrittspartiets forslag, er ikke det fordi vi er uenig i mange av elementene i det, men vi mener det vil være galt allerede nå å fastsette i prosent hvor mye som skal legges ut for salg, hvor mye som skal gjøres til folkeaksjer osv. Jeg ville derfor synes det hadde vært klokt om også Fremskrittspartiets forslag hadde blitt oversendt, slik at det også kunne inngå i den store vurderingen som vi nå skal ta fatt på. Hvis

Fremskrittspartiet allikevel ønsker at det voterer over forslaget, vil Høyre som sagt stemme mot, mens vi oversender vårt eget.

Presidenten: Hr. Sanner har tatt opp det forslag han refererte til, og samtidig gjort det om til et oversendingsforslag.

Hallgeir H. Langeland (SV): Det har kome ein del tvitydige signal frå ulike parti. Blant anna har det kome ulike signal frå fylkespartia i Arbeidarpartiet, og det har òg vore ulike signal frå senterpartihold. Det gjer det nødvendig for Stortinget å vera presis i sine formuleringar til statsråden om det Stortinget ventar tilbake. Derfor tar SV opp sitt forslag om å avvisa heile saka, ikkje minst ut frå demokratiets spelereglar.

Arbeidarpartiet sin tidlegare statsminister og statsministerkandidat skreiv noko veldig fornuftig den 3. januar i år:

«Det er for tidlig å konkludere i denne saken, men vårt utgangspunkt må være at olje- og gassressursene tilhører hele folket. Med bakgrunn i hva et flertall av Stortingsrepresentantene gikk til valg på i 1997, er det vanskelig å tenke seg at en dramatisk omlegging av olje- og gasspolitikken kan skje før valget i 2001.»

Dette er etter SV si oppfatning veldig fornuftig. Det er nettopp viktig ut frå det å halda ved lag veljarane sin tilitt. I 1997 kunne veljarane lesa ikkje berre i SV sitt program, men i Arbeidarpartiet sitt program og i Senterpartiet sitt program at privatisering av statleg eigarskap i petroleumsvirksomma ikkje kom på tale. Då ville det vera eit tillitsbrot frå dei same partia si side om dei skulle vera med i eit fleirtal som vedtok noko slikt, som dei altså ikkje gjekk til val på. Ja, til og med sentrumspartia, då dei skulle leggja fram politikken sin i Voksenåserklæringa, var veldig klare på at Statoil framleis må vera ei heileigd statleg selskap. Det står i Voksenåserklæringa. Nå er det visst ting på gang der òg.

Det er på denne bakgrunn bekymringsfullt når ikkje alle parti – eg gjer sjølvsagt unntak for Høgre og Framstegspartiet – kontant kan avvise eit forslag om privatisering og børsnotering. Det er dessutan etter SV si oppfatning å halda veljarane for narr. Då må ikkje parti her i huset undra seg over at valdeltakinga går ned – så lenge ein ikkje kan stola på det partia går til val på. I denne saka kan ikkje mindretalsregjeringa til Arbeidarpartiet seia at dei er nøydde til å finna fleirtalsløyisingar. Dersom ein berre tar utgangspunkt i partia sine program, det dei gjekk til val på, også Arbeidarpartiet, er det eit fleirtal for å la den saka liggja til etter valet i 2001. Det er SV si sterke tilråding til statsråden i samband med den kommande eigarskapsdebatten.

Olje- og gassførekomstane er eigedomen til det norske folk, og denne eigedomsretten og inntektsmoglegheita blir sjølvsagt svekt om private aksjonærar skal tildelast sin del av overskotet. SV vil altså ikkje opna for endringar av forvaltninga, og det burde vera sjølvsagt for alle som har lova veljarane sine ikkje å privatisera, å avvise dette forslaget. Så lenge forslaget ligg føre, er det viktig

for oss og for stortingsfleirtalet å gje beskjed til den sittjande regjeringa at Jagland sin bodskap er i tråd med det stortingsfleirtalet ønskjer seg, det er å følgja demokratiet sine spelereglar. Fleire enn Jagland og SV burde vera opptatt av nettopp det.

Presidenten: Hr. Langeland har tatt opp det forslaget han refererte til.

John Dale (Sp): Det var innlegget frå representanten Langeland som fekk meg til å ta ordet til ein kort merknad. Han engasjerer seg i dag i ein debatt som i beste fall kan oppfatast som ei forpostfekting. Aller helst burde all debatt utstå til petroleumsmeldinga er lagd fram, slik fleirtalet foreslår. Det er meningslaust å drøfta Statoils framtid som ei sak for seg, dess meir fordi Statoil er og blir eit instrument og ikkje eit mål i seg sjølv. Det er det grunn til å streka under i lys av den kritikken som representanten Langeland nettopp reiste mot Senterpartiet.

I vårt stortingsvalprogram for inneverande periode heiter det at Statoil framleis skal ha ein sentral posisjon i norsk petroleumsvirksomma og vera eit heileigd statleg selskap. Denne programposten er stadig ei rettesnor for Senterpartiets politikk, men ikkje den einaste. Målet for politikken har overordna verdi. Som kjent er det eit mål å sikra at oljeressursane i Nordsjøen vert hausta til vårt felles beste. Oljeressursane er folkets eigedom. Å etablere sterke oljeindustrielle miljø er ei viktig side ved saka. Statoils engasjement i utlandet er som kjent meir omtvистa, og me kjenner ikkje resultatane av dei risikovurderingar som vart sette i gang. Det får vera min kommentar så langt, fordi me får rikeleg høve til å koma tilbake til heile sakskomplekset.

Men eg vil minna representanten Langeland om følgjande: Styret i Statoil gjorde framlegg om delprivatisering av selskapet og argumenterte offentleg for sitt syn. I den situasjonen stilte den aktuelle statsråden, Marit Arnstad, seg open for å vurdere alle moment, og det skulle berre mangla. Senterpartiet kunne i regjeringsposisjon utforma viktige premisser for den framtidige norske oljepolitikken, og partiorganisasjonen fekk ta del i diskusjonen. Eit utgangspunkt her var at det i slike saker ikkje er godt nok berre å vifta med si eiga vesle fane, særleg ikkje når alternativet var å kunna øva reell innverknad gjennom eit mogleg omfattande oljekompromiss. Eg vil ta opp at: Når me les program, er det spesielt viktig å halda rett orden på mål og middel. Det første er sjølvsagt overordna det siste. Den kritikken representanten Langeland nettopp har målbore, tyder på at han ikkje har fått med seg det poenget.

Senterpartiet vil drøfta Statoils framtid når petroleumsmeldinga ligg føre. Ingen konklusjonar er trekte så langt, men det er klart at me vil støtta det opplegget som fører oljepolitikken nærmast dei måla som er skisserte i vårt program.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 3078)

S a k n r . 5

Interpellasjon fra representanten Jan Tore Sanner til miljøvernministeren:

«Norge har som naboland til Russland et særlig ansvar for, og interesse av, å bidra til å løse de store miljøproblemene landet står overfor. Dette gjelder særlig i Nordvest-Russland. Regjeringen Syse avsatte 300 millioner kroner for å redusere svovelutslippene i industribyen Nikel, like ved den norske grensen. Etter 10 år står disse midlene fortsatt ubenyttet. Dette kan dels skyldes problemer på russisk side, men også manglende prioritet fra norske myndigheters side. I Budsjett-innst. S. nr. 9 (1998-1999) bad en samlet komite, med unntak av Fremskrittspartiet, om at det ble satt forgang i dette arbeidet, og komiteen åpnet for at midlene kunne brukes til andre miljøtiltak på Kolahalvøya.

Vil statsråden nå ta opp denne arven etter Syse-regjeringen og gi høy prioritet til arbeidet, slik at man kan komme i gang med å redusere miljøproblemene i Nordvest-Russland?»

Jan Tore Sanner (H): Tidlig i 1990 kom det urovekende rapporter om konsekvensene av forurensningen fra bl.a. nikkilverket på Kolahalvøya. Store utslipp av svoveldioksid fra smelteverket i Nikel fikk konsekvenser for natur og miljø, ikke bare i området rundt fabrikkene, men også på den norske siden av grensen, særlig i Øst-Finnmark. Det synlige og mest konkrete utslaget var store skader på skogen på begge sider av grensen. Vi ble igjen minnet om at miljøproblemene er av grenseoverskridende karakter. Utslippene fra nikkilverket var på nesten 250 000 tonn i året. Det tilsvarer nesten fem ganger de totale utslippene av svoveldioksid fra alle norske kilder.

Dette førte til at Syse-regjeringen og statsministeren personlig startet et arbeid for å få til et samarbeid med Sovjetunionen om rensing av industrien. Syse-regjeringen fikk med seg Sverige og Finland i drøftelsene, og i løpet av 1990 var en avtale en realitet. Fra norsk side vedtok man å bidra med 300 mill. kr.

Syse-regjeringens initiativ var av flere grunner et banebrytende miljøpolitisk arbeid. Det var et reelt forsøk på å gå fra de store ord til konkret handling i internasjonalt miljøsamarbeid, og det var en realisering av målet om en kostnadseffektiv miljøpolitikk. 300 mill. kr investert i rensetiltak i Nikel ville gi en langt større miljøgevinst enn de samme midlene investert her hjemme. I dag, ti år etter at statsminister Jan P. Syse fikk Stortinget med på å øremerke 300 mill. kr til miljøtiltak på Kola, står fortsatt 270 mill. kr ubenyttet. Samtidig vet vi at miljøproblemene i Nordvest-Russland er enorme og at disse fortsatt truer natur og miljø i Norge.

Det er flere grunner til at pengene ikke har blitt brukt. Nedleggelsen av det russiske ministeriet for økologi, russisk byråkrati og den usikkerheten som har hersket rundt nikkilverkets fremtid, har bydd på betydelige utfordringer. Jeg tror imidlertid at det er for enkelt å legge ansvaret ensidig på russisk side. Den nedprioritering som ble

foretatt av dette arbeidet etter Syse-regjeringens fall, ved bl.a. å overføre ansvaret fra statsministerens kontor til Miljøverndepartementet, har redusert fokuseringen og trykket på saken.

Jeg tror dessverre at denne saken er et eksempel på at det ofte kan være lettere å finne gode forklaringer enn gode løsninger.

Spørsmålet om norsk miljøhjelp til Russland har dimensjoner langt utover ønsket om å begrense forurensningen. Det dreier seg om hvordan vi kan bistå de tidligere kommuniststatene i arbeidet frem mot demokrati og markedsøkonomi. En svært viktig del av dette arbeidet har vært miljøopprydding i statsstyrt industri og støtte til atomsikkerhetstiltak. Derfor har Høyre hvert eneste år siden Syse-regjeringen tatt til orde for et sterkere engasjement. Og jeg vil understreke at det norske engasjementet i nord er av avgjørende betydning også for å øke USAs og EUs engasjement og deltagelse. Utfordringene er av en slik art at vi er nødt til å mobilisere flere gode krefter dersom vi skal lykkes i oppryddingsarbeidet. Kampen om USAs og EUs oppmerksomhet er stor. Lykkes vi i å få utfordringene høyere opp på deres prioriteringsliste, vil vi også oppnå gode resultater.

Problemet er imidlertid at norske myndigheter over tid har nedprioritert innsatsen. Da blir de negative ringvirkningene store.

Det er kanskje en overdrivelse å kalle 1990-tallet for det tapte tiår, men det er en realitet at vi har oppnådd lite og tapt mye tid.

Nå er det imidlertid viktig å se fremover. Og jeg har store forventninger til den nye miljøvernministeren. Etter hva jeg forstår, har Siri Bjerke både kunnskap, interesse og engasjement knyttet til de store miljøutfordringene i nord. Og i likhet med Høyre har ministeren sagt at hun vil føre en moderne miljøpolitikk – med andre ord fokusere på

- internasjonalt samarbeid
- kostnadseffektivitet
- forskning for å fremme den teknologiske utviklingen

I utgangspunktet var de refererte 300 mill. kr øremerket til rensetiltak på smelteverket i Nikel. Det har vært spesielle problemer knyttet til dette prosjektet fordi Norilsk-Nikkel-konsernet har satt spørsmålsteget ved smelteverkets fremtid. Høsten 1998 tok derfor Høyre initiativ til en mulig omprioritering av midlene. Og i budsjettinnstillingen for 1998-99 åpnet en samlet komite, med unntak av Fremskrittspartiet, for at midlene kunne brukes til andre miljøtiltak på Kolahalvøya. Midlene er med andre ord ikke lenger bundet til smelteverket i Nikel.

Det har nå gått halvannet år siden Stortinget åpnet for alternativ bruk av midlene. Det er ikke den nåværende miljøvernministerens feil at resultatene fortsatt har uteblitt, men jeg håper at hun kan si noe om hvordan departementet har fulgt opp Stortingets ønske.

Jeg vil benytte anledningen til å peke på to mulige prosjekter for omdisponering av midlene. Det første alternativet er å etablere et investeringsfond for ombygging og rensing av smelteverket i Montsjegorsk på Kolahalvøya. Ifølge Bellona er økonomien i Montsjegorsk

langt mer bærekraftig, og smelteverkene i byen antas å ville klare seg i konkurransen og markedsøkonomien. Skadene på naturen er meget alvorlige, og utslippene herfra utgjør det største sur nedbør-problemet på Nordkalotten.

Et annet forslag er å flytte pengene til et miljøinvesteringsfond for norsk næringsliv i Nordvest-Russland. Et stort antall bedrifter besitter kompetanse og teknologi som ønskes overført til Nordvest-Russland for miljøprosjekter. Det dreier seg først og fremst om energiltak, men også prosjekter knyttet til avfallshåndtering og drikkevann. I dag er det et stort problem at miljøprosjekter med kort payback-tid ikke realiseres på grunn av kapitalmangel på russisk side. Dette kan dreie seg om investeringer knyttet til bioenergi eller ny elektrisitet som kan erstatte tungolje eller kull. Slike prosjekter kan ha en payback-tid ned mot ett år. I det gamle Sovjetunionen var tungolje nesten gratis for lokalsamfunn og industribedrifter, mens utgiftene i dag truer med å knekke mangt et budsjett. Norsk hjelp til slike investeringer kan med andre ord både gi positive konsekvenser for miljøet og samtidig frigjøre midler som lokalsamfunnene kan bruke til f.eks. skole og helse.

Det er ikke mulig å snakke om miljøutfordringene i Nordvest-Russland uten å komme inn på atomsikkerhet. På tross av det nesten ufattelige problemet vi står overfor, og som vi vet at vi er nødt til å finne en løsning på, har de norske bevilgningene gått kraftig ned.

Om myndighetenes reduserte fokusering på atomsikkerhet i Nordvest-Russland er en konsekvens av de reduserte bevilgningene, eller om budsjettkuttene har vært en konsekvens av redusert oppmerksomhet, er i ettertid mindre interessant. Nå må atomsikring på dagsordenen og opp på Regjeringens prioriteringsliste.

Jeg vil konkret utfordre miljøvernministeren til i et samarbeid med utenriksministeren å innta en lederrolle i det internasjonale samarbeidet som er nødvendig for å oppnå gode resultater.

Det som er spesielt viktig nå, er å sette fortgang i arbeidet med sikring av atombrenselet som i dag ligger svært uforsvarlig lagret. Jeg vil også understreke verdien av hjelp til selvhjelp-programmer som kan bidra til økt utveksling av eksperter. På den måten vil man sikre at kompetansen styrkes, og at den i større grad også blir værende i Russland.

Jeg forventer ikke at statsråden skal respondere på de konkrete forslagene jeg har pekt på, men jeg håper at miljøvernministeren presenterer en positiv holdning og ikke minst en offensiv strategi for norsk nødhjelp til vårt nabofolk i øst.

Den nye miljøvernministeren står overfor en krevende oppgave. Jeg kan love at Høyre fortsatt vil være en utålmodig pådriver for å øke Norges miljøhjelp til Nordvest-Russland, men samtidig kan jeg love at Høyre vil støtte Regjeringen dersom den tar det miljøansvar Norge bør ta.

Statsråd Siri Bjerke: Jeg er enig med Jan Tore Sanner i at Norge som naboland til Russland har interesse av å bidra til å løse de store miljøproblemene som landet står

overfor. Dette har vært en målsetting helt siden miljøvernssamarbeidet mellom Norge og daværende Sovjetunionen startet i 1988. Miljøvernforvaltningen har med stor egeninnsats og økonomisk støtte fra Samarbeidsprogrammet med Sentral- og Øst-Europa bygd opp en samarbeidsstruktur som er langsiktig, og som har som mål å bidra til at forvaltning og næringsliv i Russland skal bli bedre i stand til å håndtere landets miljøutfordringer i framtiden.

Fordi prosjektet er så viktig vil jeg gjerne gå gjennom litt av historien til rensingen ved Petsjenga-Nikkel.

I forbindelse med forhandlingene sommeren 1990 mellom norske, finske og russiske myndigheter om et prosjekt for modernisering og reduksjon av svovelutslippene fra nikkilverket i Petsjenga, gjorde regjeringen Syse det kjent at man ville gi en støtte på inntil 300 mill. kr til miljøtiltak på Kola for å bidra til en miljømessig akseptabel reduksjon av disse alvorlige utslippene. Disse forhandlingene førte imidlertid ikke til noe konkret resultat.

I en interpellasjonsdebatt i 1993 svarte daværende statsminister Gro Harlem Brundtland at Regjeringen ville fortsette arbeidet for å finne en akseptabel løsning. Arbeidet har siden den gang hatt høy prioritet gjennom skiftende regjeringer. Jeg kan forsikre om at det også er viktig for denne regjeringen å bidra til at saken får et positivt utfall.

Etter at et norsk-svensk konsortium bestående av Elkem Technology, Kværner og Boliden Contech i 1993 vant en internasjonal anbudskonkurranse som var utlyst av russiske myndigheter for modernisering av Petsjenga-Nikkel, har det i perioden 1993-96 blitt utført prosjekteringsarbeid som grunnlag for å kunne realisere prosjektet.

Gro Harlem Brundtland tok et initiativ overfor sin russiske kollega høsten 1995 da de undertegnet en intensjonserklæring om støtte til gjennomføring av prosjektet. Og da president Jeltsin var på besøk i Norge i mars 1996, ble det undertegnet en protokoll hvor den russiske regjeringen konkretiserte grunnlaget for finansiering av prosjektet. Kontrakt om gjennomføring av prosjektet ble ferdigforhandlet mellom selskapene og parafert i desember 1996, og norske myndigheter fulgte aktivt opp med sikte på at prosjektet skulle gjennomføres.

I april 1997 ble imidlertid det norsk-svenske konsortiet informert av ledelsen i Norilsk Nikel, som eier av Petsjenga-Nikkel, om at viktige forutsetninger for prosjektet var endret i og med at forvaltningen av den russiske stats eierandel var overlatt til et privat selskap. Videre ønsket konsernet å drøfte et forenklet moderniseringskonsept. Dette var et samarbeid med Den nordiske Investeringsbank, NIB, og konseptet var basert på et av alternativene i det opprinnelige prosjektforslaget. På bakgrunn av den store betydningen dette prosjektet ville ha for miljøet i de nordlige nærområdene, ønsket Den nordiske Investeringsbank å engasjere seg i prosjektet. Siden det opprinnelige prosjektalternativet ikke lot seg gjennomføre, stilte man seg fra norsk side positivt til dette fordi en hele tiden så betydningen av at prosjektet kunne realiseres.

I august 1997 ble NIB og norske myndigheter informert om at konsernet Norilsk Nickel formelt var privatisert, og at den nye ledelsen arbeidet med et investeringsprogram for konsernets anlegg. NIB har hele tiden framholdt at norsk medvirkning vil være nødvendig for å få realisert prosjektet, men har for øvrig forhandlet på egne vegne. Forutsetning for medvirkning fra norsk side har hele tiden vært at de samlede utslippene av svovel og tungmetaller i Nickel og Zapoljarny skulle reduseres med 90 pst.

Som det framgår av budsjettproposisjonen for 1999, la regjeringen Bondevik vekt på at de miljømessige virkningene av prosjektet ville være store for Øst-Finnmark, og at de perspektiver det innebærer for sysselsettingen i området, så vel som for det økonomiske og miljømessige samarbeidet innenfor Barentsregionen, skulle tillegges vekt. Man ønsket derfor fortsatt å holde muligheten åpen for å bidra til gjennomføring av det prosjektet NIB forhandlet om. Dette har ennå ikke vært mulig, men parallelt med dette arbeidet er det satt i gang en rekke andre typer miljøltiltak for å redusere forurensningen i Nordvest-Russland. Disse har kommet fram gjennom prioriteringer i Den blandede norsk-russiske miljøvernkommissjon og er hovedsakelig finansiert over Samarbeidsprogrammet med Sentral- og Øst-Europa. Det gjelder også samarbeidstiltak knyttet til atomsikkerhetstiltak.

Det største norsk-russiske samarbeidstiltaket for miljøltiltak i industrien er «Program for renere produksjon». Dette arbeidet og annet miljøarbeid skal prioriteres videre i tiden som kommer. I mange bedrifter har det gjennom dette programmet blitt utdannet driftsingeniører. Det er gjennomført en rekke lønnsomme miljøforbedringstiltak. Dette har også kommet Petsjenga-Nikel til gode ved at det er gjennomført bedriftsinterne opplæringsprogrammer. Viktige forbedringstiltak er gjennomført, og det er bygd opp en betydelig lokal miljøkompetanse.

I tillegg har vitenskapelig dokumentert informasjon redusert frykt og usikkerhet og gitt oss mye bedre informasjon om miljøforholdene i Nordvest-Russland. I grenseområdene har vi dokumentert omfanget av forurensning i luft, vannet og økosystemet på land samt konsekvenser for lokalbefolkningens helse.

Fokus og trykk i Nordvest-Russland er ikke redusert som følge av at Miljøverndepartementet har hatt ansvar for prosjektet i Petsjenga-Nikel. Regjeringen vil i det fortsatte arbeidet samarbeide på tvers av de berørte departementene for å prioritere satsingen i Nordvest-Russland. Det er lagt ned et betydelig arbeid fra miljøvernmyndighetenes side for å realisere dette moderniseringsprosjektet, og vi har ikke villet slippe det fordi det hele tiden har vært framdrift i saken, selv om en ennå ikke har funnet en løsning. Grunnen til at vi ikke har sluppet det, er de betydelige utslippene, som også representanten Sanner viste til i starten av sitt innlegg. Men den ustabile politiske og økonomiske situasjonen med skiftende eierforhold har gjort at vi ennå ikke har klart å gjennomføre prosjektet. Vi håper imidlertid at det prosjektet som Den nordiske Investeringsbank fortsatt forhandler om, skal

kunne realiseres, og vi ser fortsatt et grunnlag for å arbeide med dette. Et sentralt virkemiddel da vil være å opprettholde den fullmakten som er knyttet til dette viktige prosjektet på Kolahalvøya. Verken den forrige regjeringen eller denne regjeringen har derfor funnet det naturlig å ta opp spørsmålet om avvikling av denne fullmakten. NIB opplyser nå til oss at et ferdigstrukturert moderniseringsprosjekt basert på den opprinnelige anbudskontrakten er overlevert konsernledelsen i Norilsk til vurdering, og det ventes et svar fra konsernledelsen i løpet av sommeren. Regjeringen vil derfor komme tilbake til denne saken i budsjettproposisjonen for 2001 ut fra den situasjonen som da foreligger.

Jan Tore Sanner (H): Jeg registrerer at statsråden sier at arbeidet har hatt høy prioritet. Prioriteten har åpenbart ikke vært høy nok. Jeg synes den er lite tilfredsstillende den forklaringen som er gitt på at 270 mill. av 300 mill. kr fortsatt står ubenyttet etter ti år. Det bekrefter at det i denne saken har vært lettere å finne gode forklaringer enn å finne gode løsninger.

Jeg er også litt overrasket over statsrådens defensive holdning. Jeg hadde forventet at statsråden benyttet denne anledningen til å presentere en mer offensiv strategi og kanskje markere et linjeskifte i forhold til den foregående regjering, som har hatt fokus på mange områder i miljøpolitikken, men som har hatt en for svak fokusering på problemene i Nordvest-Russland.

Jeg registrerer at man fortsatt vil holde muligheten åpen for investeringer på nikkverket. Etter den informasjonen jeg har fått, setter konsernledelsen spørsmålstegn ved om verket vil overleve, og da synes det for meg underlig at man fortsatt vil prioritere dette prosjektet. Stortinget har som sagt åpnet for en mulig omdisponering av midlene, og jeg vil spørre statsråden om man nå er villig til å sette en frist for bruken av disse midlene før man eventuelt tar til orde for en omprioritering.

Jeg vil også spørre statsråden om hvilket ambisjonsnivå den nye Regjeringen har når det gjelder Norges bidrag til å være en deltaker i å løse miljøproblemene i Nordvest-Russland. Hvilke initiativ vil man ta i forhold til EU for å få EU til å trappe opp sitt engasjement, og hvilken rolle ser man for seg at Norge kan spille i den sammenheng? Som sagt, jeg er litt overrasket over at statsråden ikke benytter denne anledningen til å markere et linjeskifte og markere at den nye Regjeringen setter miljøproblemene i Nordvest-Russland høyere på prioriteringslisten, at man er mer opptatt av å presentere gode forklaringer enn å legge de gode løsningene på bordet.

Statsråd Siri Bjerke: Grunnen til min gjennomgang av historien i Petsjenga-Nikel-prosjektet er at jeg fortsatt ser et potensial for dette viktige prosjektet. Og når det er så viktig for Norge, er det nettopp av den grunn Jan Tore Sanner la vekt på, at det slippes ut enorme mengder svoveldioksid fra dette anlegget nær innpå Norges grense. Selv om utslippene nok er noe lavere enn på det tidspunktet Sanner refererte til, så vil de være rundt 240 000 tonn i året, og det er mange ganger de norske utslippene.

Når vi da i tillegg har en strategi for forhandlinger som ennå ikke har vist seg mislykkede til tross for at prosjektet har hatt en lang historie, og til tross for mislykkede forslag som skyldes den enormt vanskelige situasjonen som er på russisk side både med å prioritere miljø og det å ha økonomi til å satse på slike tiltak, synes jeg at det er svært viktig å gi dette prosjektet en ytterligere sjanse.

På den annen side er det opplagt viktig å satse på flere arenaer når det gjelder miljøsatsing i Nordvest-Russland. Sanner nevnte flere viktige områder, bl.a. atomsikkerhetsarbeidet. På dette området er jo Norge et foregangsland internasjonalt. Vi er et foregangsland med hensyn til å få EU og USA engasjert på dette området, og her vil Regjeringen fortsette sin satsing og ha en offensiv strategi, fordi det på dette området er avgjørende at vi ikke handler alene. Det er betydelige interesser utenriks- og sikkerhetspolitisk som krever et bredere internasjonalt engasjement.

Også på et mer avgrenset miljøområde har vi en rekke utfordringer utover Petsjenga-Nikkel, som jeg redegjorde for i mitt innlegg, og vi har en rekke prosjekter som har vist seg vellykkede, hvert av dem kanskje av noe mindre karakter, men med kompetanse spesielt bygd opp i forhold til næringslivet, renere produksjon og energiøkonomisering. Det er en rekke slike prosjekter som det har vist seg mulig å gjennomføre. Det skal vi fortsatt gjøre. Men parallelt med dette bør vi gi renseprosjektet i Petsjenga-Nikkel i regi av Den Nordiske Investeringsbank en fortsatt sjanse, og da vil det være riktig å beholde denne fullmakten i budsjettet.

Bent Hegna (A): Debatten og oppmerksomheten omkring miljøproblemene på Kola og i Nordvest-Russland blusser opp med jevne mellomrom. Vi er alle klar over den dramatiske situasjonen som råder i Norges nærmeste nabolag, og det er heldigvis stor enighet i Stortinget om å bruke tid og krefter for å hjelpe til med oppryddingen.

Det er prisverdig av representanten Sanner å ta opp denne debatten og holde søkelyset og presset på dette.

Problemene i området er mange og mangfoldige. Fattigdom og sosial oppløsning, arbeidsledighet som resultat av store nedleggelse i industrien, enorme miljøproblemer knyttet til industriutslipp og kanskje ikke minst situasjonen for kjernekraftverkene og behandlingen av det radioaktive avfallet. Alt dette og mer til er svært alvorlige problemer hver for seg og bortimot eksplosive sammen.

For Arbeiderpartiet har utgangspunktet for arbeidet med å hjelpe til med oppryddingen og forbedringen av forholdene i Nordvest-Russland først og fremst vært å hjelpe de menneskene som lever i området. Men det blir også et godt bevis på at hjelp til naboen når det er problemer, er å skape bedre forhold også for seg selv. Det er ikke vanskelig å forstå at problemene, ikke bare de synlige miljøskadene, men også de mer menneskelige problemene som følger i kjølvannet av utviklingen i Russland, sprer seg innover norsk grense når situasjonen er slik den er. Den eneste måten å stanse det på er at forholdene i Russland blir bedre.

Det er helt udiskutabelt at fattigdom og miljøproblemer henger sammen. Det er også av avgjørende betydning at utviklingen av demokratiet fortsetter.

I mer enn ti år har arbeidet med å redusere miljøproblemene i Nordvest-Russland stått på den politiske dagsordenen. Optimismen i forhold til å se resultater har svingt opp og ned etter som årene har gått og diverse tiltak har sett – eller nesten sett – dagens lys.

Selv om det meste er gjort og miljøproblemene kanskje ikke er blitt veldig mye mindre, har det tross alt blitt gjennomført en rekke prosjekter. Den uoversiktlige og nærmest kaotiske tilstanden store deler av det russiske samfunnet er i både politisk og økonomisk, gjør arbeidet svært vanskelig. Det er lett å bli frustrert og utålmodig etter å se resultater, men det er viktig ikke å miste troen på at hjelp nytter.

Det konkrete prosjektet interpellanten tar opp, er ett av mange viktige prosjekter. Det er kanskje det mest synlige – i dobbelt forstand – fra Norge, så dette må prioriteres høyt, og en må få fortgang i arbeidet.

Som jeg sa: Gjennom mange år har det svingt opp og ned med skiftende regjeringer og skiftende deltakere i prosjektet i Nikel. Det viser i og for seg to ting – at ting tar tid, lengre tid i Russland enn de fleste andre steder, og at i politikken er tålmodighet en dyd av nødvendighet.

Til slutt skal jeg avslutte med et sitat fra en kjent, russisk politiker som for lengst er død og vel bevart – Lenin. Han utgav et skrift som het noe slikt som «noe må gjøres». Vi kan vel omskrive det og være enige om at *mye* må gjøres.

Robert Erikson (Frp): Det er riktig som interpellanten og også statsråden var inne på, at Norge ved flere anledninger tidligere har vært inne med økonomisk bistand i russiske områder. Et av de store problemene etter mitt skjønn har vært at russiske interesser og russiske myndigheter har vist svært liten interesse for oppfølgingen av disse midlene. Det var også noe av begrunnelsen for at Fremskrittspartiet ikke var med på den flertallsmerkna den som det refereres til i interpellasjonen.

La meg så vise til at det gjennom mediene har fremkommet at Russland har manglende retningslinjer og tiltak for sikring av bl.a. radioaktivt avfall og vedlikehold av utstyr. Norske myndigheters interesse burde i den sammenheng være å få en faglig og objektiv vurdering av hvilke konkrete konsekvenser dette kan få for norske forhold. Jeg tenker selvfølgelig spesielt på de faktiske konsekvensene dette kan få for folks helse og for naturressursene i våre to nordligste fylker. Skulle man gjennom en grundig og objektiv registrering få konstatert at de russiske forhold rundt bl.a. sikring av atomavfall vil medføre store og alvorlige konsekvenser for norske forhold, er selvfølgelig også Fremskrittspartiet villig til å diskutere nødvendige tiltak for å forhindre at så skjer.

La meg så, som en kuriositet mot slutten, få lov til å si at jeg synes det er litt bemerkelsesverdig at Høyre fra denne talerstolen nærmest påpeker at det eneste, viktigste og riktigste å gjøre i denne sammenhengen er å bevilge disse midlene. Man skulle tro at det viktigste var å gå inn

og få internasjonale avtaler, og ikke minst også en markedsøkonomisk omlegging i Russland, som ville ha ført til en helt annen miljøsituasjon også der. Miljøet hadde på den måten blitt mye bedre. Det burde ha stått langt mer i sentrum for Høyre.

Bror Yngve Rahm (KrF): Situasjonen i Nordvest-Russland er svært alvorlig. Over flere tiår har det bygd seg opp et enormt miljøproblem i området, som også innebærer en sikkerhetsmessig risiko for hele regionen, inklusiv Norge generelt og vår nordligste landsdel spesielt.

Det har opp gjennom årene vært tatt en rekke internasjonale initiativ for å redusere de betydelige miljømessige og sikkerhetsmessige utfordringene som preger denne delen av Russland. Også Norge har bidratt stort i denne sammenheng, og det har vært tverrpolitisk enighet om at Norge må være med og ta ansvar for den situasjonen som truer hele nordområdene.

Energi- og miljøkomiteen har ved selvsyn fått bekreftet alvorret i situasjonen. Ved sin rundreise i Russlands nordvestlige områder for en stund tilbake fikk komiteen anledning til å besøke både nikkelverket og opplagringsplassene for utrangerte atomubåter og radioaktivt avfall. Inntrykkene fra den reisen skremmer og bekrefter nødvendigheten av økt innsats, både fra Norge og fra det internasjonale samfunn, for å redusere den miljø- og sikkerhetsrisiko som er knyttet til hele dette området.

Nordvest-Russlands enorme problemer gjenspeiler seg også i forhold til befolkningens helsemessige situasjon. Tall viser at gjennomsnittlig levealder for menn i dette området ligger på bare ca. 50 år, og det er liten grunn til å tvile på at det er en klar sammenheng mellom befolkningens generelle helsetilstand og områdets store miljøskader.

Norge har selvsagt også en egeninteresse av økt fokusering og innsats på dette området. Befolkningen i våre nordlige landsdeler føler en berettiget bekymring for situasjonen, bl.a. knyttet til konsekvenser ved eventuelle atomulykker og også andre trusler knyttet til miljøet generelt.

Som det fremgår av representanten Sanners interpellasjon, ble det for mer enn ti år siden tatt et viktig initiativ av daværende regjering Syse for å avhjelpe problemene knyttet til smelteverkene i Nikel. Det ble satt av betydelige summer øremerket for innsats mot disse verkene. Også senere regjeringer, inklusiv sentrumsregjeringen, har hatt betydelig fokusering på problemene i nordområdene.

Likevel, en vesentlig del av de bevilgede midlene er ikke benyttet. Det er utilfredsstillende, selv om det må sies at også hindringer fra russiske myndigheters side er en sterkt medvirkende årsak til dette.

Interpellanten Jan Tore Sanner retter en berettiget anmodning til statsråden om at hun følger opp dette som et prioritert satsingsområde, bl.a. under henvisning til en nesten samlet komites åpning for bruk av midlene på andre viktige miljøtiltak på Kolahalvøya.

Kristelig Folkeparti slutter seg til en slik anmodning og ber statsråden intensivere og følge opp innsatsen for å redusere miljøproblemene i Nordvest-Russland.

Siri Frost Sterri (H): La meg aller først bare som en kort kommentar til innlegget fra Robert Erikson fra Fremskrittspartiet bemerke at han må jo totalt ha misforstått hva denne interpellasjonen dreier seg om, men det bekrefter jo i så måte Fremskrittspartiets mangel på politikk i så vel bistandsspørsmål som miljøspørsmål.

La meg deretter uttrykke glede over at statsråden deler Høyres oppfatning når det gjelder de miljøutfordringer vi står overfor i nord. Men da er det viktig, som interpellanten understreket, at statsråden i tillegg er villig til å la dette munne ut i konkret og mer offensiv handling, ikke minst fordi det er bred enighet i Stortinget om at en bedring av miljøsituasjonen på Kola også er i Norges interesse. Miljøsituasjonen er alvorlig, og det er i norsk interesse å hindre at den forverres, også på steder som geografisk ligger lenger borte fra våre nærområder.

På Kolahalvøya finnes det mellom 70 000 og 80 000 brenselementer, og lagringen av brukte elementer er et stort problem. Det er i denne forbindelse bekymringsfullt at Russland for et år siden startet planleggingen av å ta imot 10 000 tonn radioaktivt avfall for å tjene penger til statskassen. Dette avfallet skulle lagres på Majak, der det allerede fins minst 44 000 brukte brenselementer, 26 000 kg plutonium og 200 deponier med en halv million tonn fast radioaktivt avfall. Majak er kanskje det mest forurensede område i verden. Situasjonen ville ikke bli bedre dersom Russland nå skulle ta imot ytterligere avfall.

Norske myndigheter har samtidig bidratt til å finansiere frakt av avfall fra Kolahalvøya til Majak i jernbanelogvagnar. Dette prosjektet er finansiert gjennom den bilaterale avtalen mellom Russland og Norge om atomsikkerhet. Jeg vil derfor spørre statsråden: Hvordan står denne saken i dag, og på hvilken måte vil norske myndigheter sørge for at bruk av norske miljøpenger ikke bidrar til å forverre situasjonen?

John Dale (Sp): Det er rett som interpellanten seier, at Norge har særleg ansvar for og interesse av å medverka til å løysa dei store miljøproblema som finst i Barentsregionen. Situasjonen i Nordvest-Russland er særleg problematisk.

Men ærleg talt, eg synest representanten Jan Tore Sanner ved å interpellera om 300 mill. kr som stadig står ubrukne, tapar eit større perspektiv av syne, og det er at Norge er ein viktig og aktiv utanrikspolitisk aktør i Barentsregionen. Samanlikna med andre land har Norge ein høg profil i området. Slik interpellasjonen er utforma, kan me lett få inntrykk av noko anna, og det er i tilfelle ufortent. Det er sjølvsagt interessant for Stortinget å få vita årsakene til at løyvde midlar ikkje er gjorde operative. I dag har miljøvernministeren kome med eit tilsvar, og det er etter mitt syn tilfredsstillande. Det dokumenterer at dei påviste problema ikkje har norsk passivitet som

årsak, og at det ikkje er nokon grunn til å reisa kritikk mot den tidlegare regjeringa.

Representanten Jan Tore Sanner har sjølvsagt dei beste motiva for å engasjera seg i dei store miljøproblemene i Nordvest-Russland. Men, som sagt, Noreg er der, og vår oppgåve er å trekkja med andre land, også EU, for å kunna ta det kjempelyftet utfordringa krev. Diverre vik EU stadig tilbake for å ta sin del av ansvaret, det hjelper lite at Sverige og Finland er medlemmer av unionen.

Me snakkar her om miljøtrugsmål som er retta mot heile Europa, ja, som også er globale i sin natur. Men Brussel er lite samarbeidsvillig, trass i at Noreg gjennom fleire år har hatt på gang ein pågåande diplomatisk offensiv, retta mot så vel parlamentarikarar som representantar for Ministerrådet og kommisjonen. Tidlegare og mangeårig leiar i utanrikskomiteen, Haakon Blankenborg, kan sikkert dokumentera den norske innsatsen på den parlamentariske sida. Skiftande regjeringar har heller ikkje lege på latsida. Nyleg engasjerte regjeringa Stoltenberg seg med tyngde for å få EU med. Eg ynskjer lykke til, for så langt har EU vist liten vilje og framstår stadig som lite eigna som katalysator i viktige miljøspørsmål i nord. Noreg, Russland, USA, Canada – ja Frankrike òg – er med, men EUs innsats er og vert symbolsk. Og det er ille, for det må vera lov å venta meir av eit EU der nordiske land er med.

Dette eksemplet viser oss at me treng eit europeisk samarbeid basert på eit utvetydig og operativt nasjonalt og regionalt ansvar. Ideen om ein nordisk dimensjon innan EU er sympatisk, men stadig eit skrivebordsprosjekt.

Noreg har i stor grad fokusert på miljøtrugsmålet frå nord, og me må forsterka vårt aktive arbeid i området. Det vil i seg sjølv vera eit viktig poeng i strevet for å få andre med. På det punktet er eg heilt samd med interpellanten.

Hallgeir H. Langeland (SV): Nå kan det vera at miljøvernministeren har så mykje arbeid med å rekna på klimautsleppa på desse komande gasskraftverka at ho ikkje har tid til å tenkja på noko anna. Eg må seia at det verkar veldig defensivt det som har kome i denne viktige saka, der me har fått lite til. Høgre og SV har måtta ta opp denne saka stadig vekk og prøvd å vera pådrivar i forhold til ulike regjeringar, men har ikkje hatt særleg suksess som pådrivar heller, i og med at resultatene er så få som dei er. Likevel vil eg gje honnør til Høgre, som igjen tek opp denne saka med utgangspunkt i at nå må me få til meir konkrete ting, få resultat. Og det er det miljøvernministerens ansvar å få til.

Arbeidet med å rydda opp i miljøproblemene i Nordvest-Russland er avhengig av eit godt samarbeid, sjølvsagt, med styresmaktene i Moskva, men ikkje minst eit godt samarbeid med lokale styresmakter og f.eks. lokale næringsdrivande. Ein kan spørja om ein ikkje skal satsa meir på det lokale kontaktnettet, og om ikkje det kan auka mogleghetene for at resultatene kan bli betre. I denne samanhengen kan det verka som om nikkilverket skal fasast ut – i det minste er utsleppa derfrå reduserte i det siste. Då kan det vera ei dårleg sak å investera monalege

midlar i eit anlegg der, og eg trur at representanten Sanner er inne på noko når han seier at ein heller bør investera i eit svovelreinsanlegg i Moncegororsk.

Lokalbefolkninga – i Noreg – i våre nordområde er opptekne av å ta vare på den gode kontakten med naboane i aust. Det er derfor stor skepsis, som miljøvernministeren skal vera klar over, til den opptrappinga som finn stad innanfor militær etterretning, nå sist ved etableringa av ein ny radar – Globus II. Norske styresmakter må ikkje nå, dryge ti år etter murens fall, rota seg borti noko og vera med og etablere radarsystem for amerikanske interesser. Det kan svekka arbeidet med å rydda opp i Nordvest-Russland.

SV forventar at Regjeringa forserer arbeidet som kan medverka til miljøopprydding, så vel når det gjeld svovelutslepp som dei mange alvorlege radioaktive forureiningskjelder som finst i området. Som fleire har vore inne på, har komiteen sjølv vore i området, og den kunnskapen – og det kontaktnettet – som den tidlegare komiteleiareren Stoltenberg har om området, gjer at SV har håp om at det kan bli slik fortgang i miljøoppryddinga som området treng. Men då må miljøvernministeren gå meir offensivt til verks enn ho gjorde i dag.

Gunnar Kvasheim (V): Jeg syns dette har vært en viktig debatt, fordi den viser at det er tverrpolitisk vilje til å fortsette et sterkt engasjement for å bidra til å løse miljøproblemene i Nordvest-Russland. Dessuten har debatten avklart at i denne type spørsmål er det ingen enkle forklaringer på hvorfor en ikke lykkes med å nå de mål en har hatt ambisjoner om.

Det tredje som er viktig ved denne debatten, er at den kan gi innspill som er av verdi når en skal forme veien videre. Jeg tror det er det som må være i fokus i denne type debatt – ikke å se på hvem som har skylden for at en ikke har kommet så langt som en håpet, men sammen bidra til å komme videre mot det målet vi har satt oss.

Jan Tore Sanner har rett i at Norge som naboland har et særlig ansvar når det gjelder å bidra til å løse Russlands miljøproblemer. Jeg syns det svaret statsråden gav, på en god måte viser at denne viljen har vært til stede på hele 1990-tallet, og at den har blitt fulgt opp med et engasjement. Like fullt er det et paradoks at bortimot 300 mill. kr som ble bevilget for å redusere svovelutslippene, står ubrukt ti år etter at de ble bevilget. Det har imidlertid ikke stått på den politiske viljen i Norge, og jeg syns svaret illustrerte at mye av forklaringen på at en ikke har lyktes, ligger på russisk side.

Bevilgningene har vært rettet inn mot utslippene av svovel i Nikel. Det er grunn til å sette spørsmålsteget ved om dette er det rette prosjektet å satse på i tiden framover. Jeg er av samme oppfatning som Jan Tore Sanner. Det må iallfall settes en frist som er av en slik karakter at en får en avklaring på dette, og eventuelt tar det som et utgangspunkt for å foreta et nytt valg av hva som blir satsingsområdet. Det fins mange alternativer med hensyn til å bruke de midlene som Norge har bevilget, og som jeg forventer en vil bevilge også kommende år. Det er andre deler av nikkellindustrien som absolutt har behov for

medvirkning slik at en kan få redusert utslippene. Det er også store oppgaver som ligger uløste når det gjelder atomsikkerhet, og det er behov for et tett og godt samarbeid mellom Norge og Russland på dette området. Det er også behov for kompetanseutviklingsprogrammer for industri og forvaltning osv.

Jeg vil understreke Venstres sterke, klare ønske om å bidra til at dette blir en prioritert oppgave. Venstre vil også bidra til at det kan stilles nye midler til disposisjon for prosjekter som kan medvirke til en miljøoffensiv i nord.

Kjell Engebretsen (A): Interpellanten har satt et viktig problemområde i fokus, men når vi også fokuserer på dette med de 300 mill. kr som i sin tid ble stilt til disposisjon for et spesielt prosjekt, og hvor det står 270 mill. kr igjen, snevrer det kanskje inn selve denne viktige debatten som interpellanten helt åpenbart er ute etter å få til.

At det skyldes manglende prioritering fra norske myndigheters side at man ikke har fått brukt akkurat disse pengene til dette prosjektet, tror jeg ikke stemmer. Hvis man ser på hvordan denne saken er håndtert gjennom 1990-årene under vekslende regjeringer, er det nok ingen tvil om at det her har vært en betydelig aktivitet.

Et annet forhold som interpellanten peker på, er at det er blitt åpnet for omdisponering av disse midlene til andre miljøprosjekter på Kolahalvøya. Det er jo slik at dette nikkerverket i Nikel i Petsjenga-dalen slipper ut enorme mengder svoveldioksid og metaller, som er dramatisk. Så har man sagt at dette må vi forsøke å få satt en stopper for, og det har hele tiden ligget i kortene at dette kanskje vil være mulig. Derfor har man fra Regjeringens side sagt at det er lurt å la denne fullmakten ligge der, for hvis dette nå skjer, kan man gripe inn og få gjort noe ganske raskt.

Interpellanten etterlyser større pågåenhet for å få gjennomslag i denne spesielle saken. Nå er ikke dette et prosjekt som ligger i Hedmark eller i Troms, men altså på et territorium i en fremmed stat. Vi vil bidra, vi vil delta, vi vil inngå i en moderne internasjonal miljøpolitikk, men vi har altså også behov for en invitasjon for å kunne få gjort noe. Vi står overfor en selvstendig, vennlig nabo-stat, og vi må spille på den banehalvdelen som er mulig. Vi har gitt våre signaler, sagt hva vi ønsker, hva vi er villig til, og med en løpende kontakt, god kontakt, en felles forståelse og en gjensidig tillit skapes det helt åpenbart muligheter for et slikt samarbeid fremover.

Det er grunn til å takke interpellanten for at han har tatt opp dette viktige området, selv om jeg for min del mener at han bommer litt når det gjelder den konkrete saken han bruker for å nærme seg dette store problemområdet.

Gunhild Øyangen (A): Norge og Russland er nære geografiske naboer. Vi deler et meget verdifullt og fiske-rikt hav, Barentshavet. Dette tilsier at det er viktig for oss å bidra til løsninger av de spesielle miljøproblemene i Nordvest-Russland.

De største problemene er knyttet til en ansvarlig behandling og lagring av brensel og avfall fra utrangerte atomubåter. Sovjetunionen hadde en meget stor flåte av atomubåter, langt større enn den samlede flåte innen NATO. Oppgaven har derfor svært store dimensjoner.

Vi kan beklage at de 300 mill. kr som ble gitt til rensing av utslipp fra Nikel, ikke er blitt benyttet, men det kan være svært vanskelig å gjennomføre prosjekter i Russland. Etter det jeg har fått opplyst, er den russiske evnen og interessen for å gjennomføre dette prosjektet svært liten.

Vi bør derfor etter min mening vurdere å ta konsekvensene av dette, og benytte midlene til andre prosjekter med miljømessig stor betydning for begge land. Jeg vil i den sammenheng vise til den norsk-russiske avtalen om miljøvernssamarbeid i forbindelse med opphugging av atomdrevne undervannsbåter.

Norge kjenner de reelle problemene og har utviklet samarbeidsformer med russiske politikere og embetsmenn. Derfor har man også lyktes i å gjennomføre prosjekter. Statsminister Bondevik besøkte høsten 1999 i Arkhangelsk et lager for flytende radioaktivt avfall, som var under full rehabilitering, finansiert med norske midler.

I disse dager avsluttes bygging av spesialjernbanevogner for transport av ubåtbrensel. Vi har også bidratt vesentlig til å øke sikkerheten ved Kola kjernekraftverk. Norge er i en enestående posisjon i dette arbeidet.

Kværner, nå under navnet Moss Maritime, har vært systematisk involvert i å utvikle prosjekter for industriell gjennomføring helt siden 1995.

Statens strålevern har arbeidet med å øke kompetanse og anseelse hos det russiske statlige atomtilsynet. Jeg er kjent med at Stortingets bevilgninger til dette arbeidet for år 2000 allerede er disponert, og at nye prosjekter dermed ikke vil kunne settes i gang i inneværende år. Vi har spesielt gode forutsetninger på dette området, og Norge har dokumentert at vi kan oppnå resultater her.

Jeg vil på denne bakgrunn be Regjeringen vurdere å omdisponere hele eller deler av de ubrukte midlene til prosjekter innen atomsikkerhetssamarbeid.

Jan Tore Sanner (H): La meg først si at flere innlegg både fra Arbeiderpartiet, sentrumspartiene og SV viser at det er bred oppslutning i Stortinget om en politikk som prioriterer miljøoppdydding i Nordvest-Russland. Det er jeg glad for, det er positivt, og det bør følges opp i det videre arbeidet vi skal gjøre i Stortinget til høsten.

Jeg registrerer at statsråden fortsatt ønsker å prioritere smelteverket i Nikel. Da er det to spørsmål som må besvares. Det ene er: Vil smelteverket i Nikel bli faset ut, eller vil det ikke? Det andre spørsmålet er om det er vilje til å få realisert dette prosjektet på russisk side. Jeg forventer ikke noe svar på disse to spørsmålene nå, men jeg minner om at det, som sagt, har gått ti år siden disse midlene ble øremerket. Fortsatt står de to spørsmålene ubesvart, og jeg synes kanskje det er på tide at man setter en frist.

Jeg registrerer ellers at representanten Kjell Engebretsen mener at interpellasjonen kan snevre inn en viktig debatt. Jeg kan for så vidt være enig i at det ikke hadde vært noe problem om disse 300 mill. stod ubenyttet, dersom man for øvrig kunne vise til gode resultater, dersom man for øvrig kunne vise til en stor innsats, en offensiv holdning fra norsk side når det gjelder demokratiutvikling, når det gjelder miljøetsatsing og når det gjelder næringsutvikling.

Jeg kan være enig med flere representanter, bl.a. Dale, i at det gjøres mye. Men spørsmålet er: Gjøres det nok? Er ikke dette et område hvor vi bør øke innsatsen, hvor vi bør ha et høyere ambisjonsnivå? Spørsmålet er ikke om vi kan, spørsmålet er om vi ikke bør ha en økt innsats. Dette dreier seg om vår sikkerhet i nord, og vår sikkerhet i nord avgjøres av at vi får til en positiv og demokratisk utvikling, at markedsøkonomien fungerer bedre, at vi bl.a. bidrar til næringsutvikling, og at vi bidrar på miljøfronten.

Helt til slutt: Da jeg hørte Fremskrittspartiets innlegg, trodde jeg et øyeblikk at Frederic Hauge og Oddekalv hadde klart å overbevise Fremskrittspartiets representanter på landsmøtet i Indre Hordaland sist helg, men da jeg hørte avslutningen, forstod jeg at det ikke var så veldig mye som satt igjen fire dager etter.

Presidenten: Det hjelper vel neppe om presidenten opplyser at det dreide seg om Geiranger i Møre og Romsdal – det endrer neppe realitetene.

Statsråd Siri Bjerke: Arbeiderpartiregjeringen vil prioritere miljøetsatsingen i Russland fordi utfordringene er så store og fordi dette er så viktig for Norge som en nær nabo til Russland. Men hvis miljøutfordringene i Russland virkelig skal løses, kommer vi ikke utenom at det er russiske myndigheter selv som må ta den største jobben med å prioritere det. Samarbeidet mellom Norge og Russland på miljøområdet de siste årene har nettopp hatt dette for øye.

Det tar tid å få resultater i samarbeidet. Det er ikke bare satsingen i forhold til Petsjenga-Nikkel som har vist oss det. Også samarbeid når det gjelder andre områder i Nordvest-Russland, f.eks. næringslivssatsingen, har det vist seg svært vanskelig å få til, bl.a. som følge av at lover og regler er så annerledes og så uforutsigbare i forhold til det norske næringsliv er vant til. Atomsikkerhetsarbeid er et annet område som er nevnt, og som det også har vært vanskelig å få utløst penger i forhold til, fordi det har vært så mange forutsetninger som må på plass før de konkrete prosjektene kan settes i verk. Petsjenga-Nikkel er et tredje eksempel. Jeg ser det likevel ikke som noen god løsning å slippe disse arenaene når det gjelder samarbeid, til tross for at det er vanskelig på kort sikt å få resultater her.

Jeg tror at en pådriverrolle fra Stortinget i dette arbeidet er svært viktig, og en pådriverrolle fra en miljøvernminister skal jeg gjøre mitt til at det blir, og det er nødvendig, men likevel ikke helt tilstrekkelig, i mye av dette arbeidet, som er så avhengig av et samarbeid nettopp

med russiske myndigheter, ikke bare på sentralt plan, men like mye på lokalt plan.

Jeg vil kommentere det lokale, for jeg tror det er svært viktig at vi på disse store arenaene også går sterkere inn i samarbeid med lokale myndigheter, fordi det kan gi en forankring til å få prioritert miljø høyere fra russiske myndigheter, noe de konkrete samarbeidsprosjektene vi har hatt på dette området, har vært tydelige bevis på. Renere produksjon, som jeg nevnte – vi har tusen lønnsomme prosjekter i bedrifter på russisk side – er svært viktig i den sammenhengen, og de ideene som har kommet opp i denne debatten om mulige nye satsingsområder, er det også svært viktig å ta med seg i den videre debatten.

På dette grunnlag vil Regjeringen komme tilbake med en aktiv miljøetsatsingsstrategi i Nordvest-Russland i budsjettproposisjonen for neste år.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 5 slutt.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte

presidenten: Vi går da til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har Magnhild Meltveit Kleppa satt fram et forslag på vegne av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) (frå salen): Hr. president!

Presidenten: Magnhild Meltveit Kleppa får ordet til voteringen.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Det har frå fleire parti kome positive signal i høve til dei to rapportane som det er vist til som bakgrunn for dette forslaget. Samtidig har det òg kome oppmodingar om å gjera dette forslaget om til eit oversendingsforslag. Det vil vi imøtekomma.

Presidenten: Presidenten har da registrert at forslagsstilleren ønsker å omgjøre forslaget til et oversendelsesforslag. Forslaget lyder i endret form:

«Regjeringa vert oppmoda om i samband med budsjettet for 2001 å leggja fram ein plan for utvikling av sterke regionar og kommunar på grunnlag av:
1) Fordelinga av statlege investeringar.
2) Desentralisering av statlege oppgåver.»

Presidenten foreslår at dette forslaget oversendes Regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Presidenten foreslår at kommunal- og regionalministerens redegjørelse om distrikts- og regionalpolitikken i Stortingets møte 4. mai 2000 vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Til sak nr. 2 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har Hallgeir H. Langeland satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«St.prp. nr. 36 (1999-2000) – om utbygging og drift av Ringhorne – sendes tilbake til Regjeringen.»

Det voterer alternativt mellom innstillingen og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i at Kongen kan godkjenne Essos søknad om godkjenning av plan for utbygging og drift av Ringhorne i samsvar med anbefalingene i St.prp. nr. 36 (1999-2000).

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti bifaltes innstillingen med 90 mot 6 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.50.37)

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er:

- forslag nr. 1, fra Øyvind Vaksdal på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 2, fra Jan Tore Sanner på vegne av Høyre
- forslag nr. 3, fra Hallgeir H. Langeland på vegne av Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget fra Høyre er under debatten omgjort til et oversendelsesforslag, og det endres i tråd med dette. Forslaget lyder da:

«Det henstilles til Regjeringen å legge til rette for børsnotering og delprivatisering av Statoil.»

Presidenten foreslår at dette forslaget oversendes Regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Det voterer så over forslaget fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen delprivatisere og børsnotere Statoil ved at:

- 20 pst. av aksjene i selskapet legges ut for salg.
- 15 pst. av aksjene overføres til det norske folk på den måte at hver enkelt innbygger får invitasjon til å tegne seg for sin andel av aksjene. Alle som tegner

- seg, får sin aksjepost kostnadsfritt for mottakeren. Dette omfatter alle norske statsborgere over 18 år.
- 10 pst. av aksjene overføres til Folketrygdfondet.
- Statoil børsnoteres.
- De resterende 55 pst. av aksjene overføres til Nærings- og handelsdepartementets ordinære forvaltning.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 80 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.52.06)

Presidenten: Det voterer så alternativt mellom innstillingen og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti lyder:

«Dokument nr. 8:52 (1998-1999) – forslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal om delprivatisering og børsnotering av Statoil – avvises.»

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:52 (1998-1999) – forslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal om delprivatisering og børsnotering av Statoil – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at det ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti var avgitt 89 stemmer for innstillingen og 7 stemmer for forslaget.

(Voteringsutskrift kl. 19.52.48)

Jørn L. Stang (Frp) (fra salen): Hr. president! Jeg stemte feil. Jeg skulle ha stemt for innstillingen.

Presidenten: Da blir stemmetallene 90 for innstillingen og 6 for forslaget fra Sosialistisk Venstreparti.

I sak nr. 5 foreligger det ikke noe voteringstema.

*S a k n r . 6**Referat*

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 19.50.